

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM, BEŞİNCİ SINIF SOSYAL BİLGİLER
DERSİNDE KULLANILAN KENDİNİ İZLEME
STRATEJİLERİNİN, ÖĞRENCİLERİN KENDİNİ İZLEME,
ÖZ DÜZENLEME VE AKADEMİK BAŞARI DÜZEYLERİNE
ETKİSİ

Hazırlayan
Süleyman ARSLANTAŞ

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Ali Murat SÜNBÜL

Konya - 2015

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	Süleyman ARSLANTAŞ
Numarası	088301033002
Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Eğitim Programı ve Öğretimi
Programı	Doktora
Tezin Adı	İlköğretim, Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Kendini İzleme Stratejilerinin, Öğrencilerin Kendini İzleme, Öz Düzenleme ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası

(İmza)

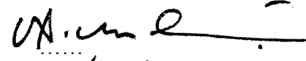
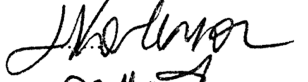

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süleyman ARSLANTAŞ
	Numarası	088301033002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Eğitim Programı ve Öğretimi
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Ali Murat SÜN BÜL
Tezin Adı	İlköğretim, Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Kendini İzleme Stratejilerinin, Öğrencilerin Kendini İzleme, Öz Düzenleme ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “**İlköğretim, Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Kendini İzleme Stratejilerinin, Öğrencilerin Kendini İzleme, Öz Düzenleme ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi**” başlıklı bu çalışma ...../...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
Prof. Dr. Ali Murat SÜN BÜL	(Danışman)
Prof. Dr. İsa KORKMAZ	(Üye)
Doç. Dr. Ercan YILMAZ	(Üye)
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin SERÇE	(Üye)
Yrd. Doç. Dr. Ahmet KURNAZ	(Üye)

İmza

ÖNSÖZ

İnsan kendi yeterliklerinin farkına varabilirse dünya hem daha yaşanılabilir olur, hem de gelişim, mevcut durumun kat ve kat üzerinde olur düşüncesi bu tezin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Çevremizde insanlar görürüz, her şeyi başarabileceğini iddia eder ama çoğu zaman başarısız olurlar, yine insanlar görürüz, hiçbir şeyi başaramayacağını söyleyip, var olan potansiyellerinin çok az bir kısmını bile kullanamazlar. Ne yapmalıyız da bu insanların kendileri hakkında görüşlerini dengeli hale getirmeliyiz arayışının sonucudur kendini izleme ve bu çalışma.

Bu çalışma sürecinin tamamında hem akademik hem de genel yaşamda rehber ve model olarak bana yol gösteren saygıdeğer danışmanım Profesör Doktor Ali Murat SÜNBÜL Beyefendiye sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Çocukluktan bu yana arkadaşım, lise dönemi hariç, tüm eğitim yaşamımda izinden gittiğim, hem ağabey hem yol göstericiliğimi üstlenen değerli insan Yrd. Doç. Dr. Ahmet KURNAZ' a, büyük hayat tecrübeleri ile bize yol gösteren, baba şefkati ile yaklaşan saygıdeğer insan Emekli Öğretim Üyesi Kemal GÜVEN'e ve İkinci danışmanım Doç. Dr. Ömer BEYHAN'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Tez izleme komisyonumda bana yol gösteren değerli insan ve bilim adamı Prof. Dr. İsa KORKMAZ'a bilhassa teşekkür ediyorum.

Ayrıca, çocuk-kariyer planlaması ve işbölümünde çocuk bölümünü üstlenerek, kendi eğitim aldığı alanda çalışmama pahasına, benim ayırmam gereken zamanı da katarak çocukların yetişmesine kat ve kat çaba ile kendisini adayan mükemmel anne ve eş, sevgili eşim Gülnihal ARSLANTAŞ'a, en önemli anlarında, zaman zaman yanlarında olamadığım Çocuklarım, H. Kağan, İ. Bilgehan ve Elif Begüm'e anlayışları ve özverileri için sonsuz teşekkür ederim. Eğitime hep inanan ve bugünle kadar hayatımda hep destekçi olan anne ve babama teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez hazırlama ve uygulama sürecindeki yardımlardan dolayı, arkadaşlarım Fatih KOÇAK, Tuğba GÜLSÖZ ve Dilek KILINÇEL'e teşekkür ederim.

Süleyman ARSLANTAŞ

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

	Adı Soyadı	Süleyman ARSLANTAŞ
	Numarası	0088301033002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Eğitim Programı ve Öğretimi
Öğrencinin	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Ali Murat SÜN BÜL
	Tezin Adı	İlköğretim, Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Kendini İzleme Stratejilerinin, Öğrencilerin Kendini İzleme, Öz Düzenleme ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi

ÖZET

Son yıllarda aileler, öğrencilerden daha çok akademik beklentiler içine girerken sınav odaklı çalışmalar öne çıkmakta ve bireyin sosyal yönü zaman zaman ihmal edilmektedir. Aynı zamanda akademik ilerleme süreci de tam ve doğru olarak yönetilememektedir. Süreci yönetememe sadece aile için problem değil aynı zamanda bireyin kendisi içinde problem oluşturmaktadır. Böyle problemler karşımıza, üstbilmiş, öz düzenleme, kendini izleme gibi kavramların önemini ve gerekliliğini çıkarmakta ve bunların bireye nasıl kazandırılacağı önemli bir sorun haline gelmektedir. Yıl içerisinde öğrenciler birçok eğitim kurumuna devam etmektedir. Okullar, dershaneler, kurslar, etüt merkezleri arasında mekik dokuyan öğrenci hangisinden ne alacağını bilmeksizin tüm bu kurumlara devam ederek belki de daha sağlıklı olabilecek bir sürecin dışına çıkmaktadır. Bildiği aynı konuların tekrar tekrar anlatılması, bilmediği konuların yine bilinmemeye devam edilmesi ve eğitim ortamlarında, neden orada olduğunu bilmeyen öğrenciler. Kendini izleme ve

diğer üstbilişsel süreçlerin etkili kullanılması tüm bu kurumlara gerek kalmaksızın öğrenmenin gerçekleşmesini ve kalıcı olmasını sağlayabilecektir.

Davranışlardaki farklılıkları ve bireyin üst biliş süreçlerinin bir boyutunu açıklamak amacıyla Snyder, 1974 yılında Kendini İzleme (Self-Monitoring) Teorisi'ni yapılandırmıştır. Teoriye göre, bireyler sosyal durumlarda kendilerini sunuş şekillerini kontrol etme derecesinde farklılaşırlar. Bazı insanlar sunuşlarını ve kendilerini ifade etmeye yönelik davranışlarını gözlemleyip kontrol edebilirler. Ayrıca herhangi bir durumda hangi ifade tarzının veya davranışın uygun olduğunu gösteren ipuçlarına duyarlıdırlar. İşte bu duyarlılık kendini izleme yeteneği olarak isimlendirilmiştir (Snyder, 1974). Bireylerin bu duyarlılıkta bir denge sağlaması, aşırı duyarlı olarak veya gereken duyarlılığı göstermeden sergileyeceği davranışların olumsuzluklarından kurtulabilmek için kendini izleme büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma ile Kendini İzleme Stratejilerinin İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders İçi ve Sonunda İşe Koşulmasının Öğrencilerin Kendini İzleme, Öz Düzenleme ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisinin incelenmiştir.

Araştırmada nicel ve nitel yaklaşım birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın deneysel yöntemini öntest – sontest kontrol gruplu deneysel model oluşturmuştur. Araştırma iki deney ve bir kontrol olmak üzere üç grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda on sınıf öğretmeni ve deney 1 ve deney 2 gruplarından 10'ar öğrenci ile sabit format anket görüşmesi formuyla görüşler alınmıştır.

Deney 1 grubunda süreç içinde kullanılan kendini izleme stratejilerinin (Kendini izleme kontrol listesi ve rubrik) kullanımı ve ders kitabı etkinlikleri, deney 2 grubunda ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejilerinin (kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapma) kullanımı ve ders kitabı etkinlikleri, kontrol grubunda ders kitabı etkinlikleri uygulanmıştır. Her bir grupta öğretim 24 oturum da gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, İlişkisiz Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-way Anova) ve homojen özellik gösteren gruplarda veriler Tukey testi ile analiz edilerek ortaya konmuştur.

Araştırma sonucunda Kendini İzleme Stratejilerinin İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders İçi ve Sonunda İşe Koşulmasının Öğrencilerin Kendini İzleme

ve Akademik Başarı Düzeylerinin gelişimde etkili olduğu Öz Düzenleme becerisinin gelişiminde etkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Nitel boyutta yapılan görüşmelerde, öğretmenler kendini izleme stratejilerinin kullanımı ve gerekliliği konusunda bilgilendirmeye ihtiyaç duymaktadır. Öğrenciler ise yoğun müfredat içinde kendini izleme stratejilerinin kullanılmasının zaman kaybı olacağı yönünde düşüncelere sahiptirler.

Anahtar kelimeler: Kendini İzleme Becerisi, Kendini İzleme Stratejileri, Öz Düzenleme

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Süleyman ARSLANTAŞ	
	Numarası	0088301033002	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Eğitim Programı ve Öğretimi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☒
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Ali Murat SÜN BÜL	
	Tezin Adı	Primary, Fifth Grade Social Studies Used In The Self-Monitoring Strategies, Self Monitoring Of Students' Self-Regulation And The Effect Of Academic Achievement	

SUMMARY

In recent years, families, students entering into academic expectations rather than exam-oriented excels in studies and social aspects of individuals from time to time, are neglected. At the same time the process of academic progress cannot be managed as a complete and correct. Inability to manage the process is not only a problem for families of individuals but also it becomes the problem itself. Facing such problems, metacognition, self-regulation, self-monitoring of concepts such as the importance and necessity to remove and how to impart these individuals are becoming a significant problem. Throughout the year, many educational institutions continue to students. Schools, private schools, courses, study centers and forth between which one of the students knowing what it will take all of these institutions continue to be healthy, perhaps more of a process to go outside. Known to be told the same issues again and again, do not know the issues still continue to be known and in educational settings, students who do not know why they have been there. Effective

use of self-monitoring and other metacognitive processes without the need for all these institutions ensure that learning takes place and may be permanent.

Differences in behavior and the dimensions of the individual in order to explain the process of metacognition Snyder, in 1974, Self-Monitoring (Self-Monitoring) has been configured as a theory. According to the theory, individuals in social situations differ in the degree to control their presentation styles. Some people express themselves in presentation and can monitor and control their behavior. In addition, any statement of the manner in which situation or are sensitive to hints that the behavior is appropriate. That sensitivity has been named as the ability to self-monitoring (Snyder, 1974). In this susceptibility of individuals to achieve a balance, as overly sensitive or that will be exhibited without showing sensitivity required to get rid of negative self-monitoring of behavior is of great importance.

With this research, Self-Monitoring Strategies Elementary Fifth Grade Social Studies Student Learning and finally to the activation of the Self-Monitoring, Self-Regulation and Academic Achievement Levels of Impact have been investigated.

In this research, quantitative and qualitative approaches are used together. Experimental method of research pretest-posttest control group consisted of experimental models. Two experimental and one control research have been conducted on three groups. In the qualitative dimension of the research on classroom teachers and 10 students from the experiment 1 and experiment 2, group interviews with the fixed format forms with the opinion poll were taken.

Try one group processes used in self-monitoring strategies (self-monitoring checklists and rubrics) to use and textbook activities, experiment 2 group, the course eventually used the self-monitoring strategies (their chart-making and self-assessment) use and textbooks events in the control group lessons book activity were applied. Each group teaching sessions were conducted at 24. Research data for independent samples One Factor Analysis of Variance (One-way ANOVA) and Tukey test with homogeneous properties, the group analyzed the data have been revealed.

In conclusion Elementary Fifth Grade Social Studies of Self-Monitoring Strategies and finally to the activation Inside Self-Monitoring and academic achievement of students to be effective in the development of skills in the development of Self-regulation has emerged to be effective. In the qualitative interviews, teachers and the use of self-monitoring strategies in informing about the necessity requires. Students in the intensive curriculum, the use of self-monitoring strategies have the thought that it would be a waste of time.

Key Words: Self-Monitoring Skills, Self-Monitoring Strategies, Self-regulation

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	viii
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
GRAFİKLER LİSTESİ	xviii
KISALTMALAR	xix
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	5
1.2.1. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	5
1.2.2. Araştırmanın Denence ve Alt Problemleri	5
1.3. Önem	6
1.4. Sayıtlar.....	8
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar.....	9
BÖLÜM 2	10
ALAN TARAMASI	10
2.1. Alan Taraması	10
2.1.1. Üst Biliş	10
2.1.2. Kendini İzleme	14
2.1.2.1. Kendini İzleme Türleri	17
2.1.2.1.1. Davranışsal Kendini İzleme	17

2.1.2.1.2. Akademik Kendini İzleme	18
2.1.2.2. Kendini İzlemenin Bileşenleri.....	18
2.1.2.2.1. Kendini Gözlemeleme	18
2.1.2.2.2. Kendi Davranışlarını Kaydetme.....	19
2.1.3. Kendini İzleme Stratejileri.....	19
2.1.3.1. Kontrol Listesi Kullanma:.....	20
2.1.3.2. Rubrik ve Derecelendirme Ölçekleri Kullanma:.....	21
2.1.3.3. Kendi Grafiğini Yapma:	22
2.1.3.4. Öğrenme Yazıları Yazma	23
2.1.3.5. Eleştirel Yazma	23
2.1.3.6. Yansıtıcı Günlük Tutma.....	23
2.1.3.7. Karşılaştırma (Karar Verme) Matrisleri Oluşturma:	24
2.1.3.8. Öz Değerlendirme Yapma	25
2.2. Kendini İzleme ve Diğer Üst Biliş Becerileri İlişkisi.....	26
2.2.1. Öz Düzenleme ve Kendini İzleme	26
2.2.2. Öz Değerlendirme ve Kendini İzleme	29
2.2.3. Özdenetim ve Kendini İzleme.....	30
2.2.4. Özyönetim ve Kendini İzleme	31
2.2.5. Öz farkındalık ve Kendini İzleme	33
2.2.6. Empati ve Kendini İzleme	34
2.2.7. Özyeterlik ve Kendini İzleme	35
2.2.8. Motivasyon ve Kendini İzleme	36
2.2.9. Özgüven ve Kendini İzleme.....	38
2.2.10. Kendine saygı ve Kendini İzleme	40
2.2.11. Kendini Algılama ve Kendini İzleme.....	41
2.2.12. Liderlik ve Kendini İzleme	42
2.2.13. Problem Çözme ve Kendini İzleme.....	44
2.2.14. Dikkat ve Kendini İzleme	46
2.2.15. Karar Verme ve Kendini İzleme	47

2.3. İlgili Araştırmalar	49
2.3.1. Konu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	49
2.3.2. Konu İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	55
BÖLÜM 3.....	62
YÖNTEM.....	62
3.1. Araştırmanın Yöntemi	62
3.2. Araştırma Grubu ve Seçimi	63
3.2.1. Araştırma Grubunun Seçimi	63
3.2.2. Araştırma Grubu ve Özellikleri.....	65
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	66
3.3.1. Kendini İzleme Ölçeği.....	66
3.3.2. Motivasyonel Stratejiler Ölçeği	69
3.3.3. Başarı Testi	70
3.3.4. Öğretmen Görüşme Formu (Sabit format anket görüşmesi)	71
3.3.5. Öğrenci Görüşme Formu (Sabit format anket görüşmesi)	72
3.4. Öğretim Materyalleri ve Hazırlanması	73
3.5. Ortam.....	73
3.6. Uygulama.....	74
3.7. Güvenirlilik	77
3.8. Verilerin Analizi.....	78
BÖLÜM 4.....	79
BULGULAR VE YORUM.....	79
4.1. Denence 1’e Ait Bulgular ve Yorumları.....	79
4.2. Denence 2’ye Ait Bulgular ve Yorumları.....	84
4.3. Denence 3’e Ait Bulgular ve Yorumları.....	88
4.4. Alt Problem 1’e Ait Bulgular ve Yorumları	92
4.5. Alt Problem 2’ye Ait Bulgular ve Yorumları	94

BÖLÜM 5.....	97
5.1. Sonuçlar ve Tartışma.....	97
5.2. Öneriler.....	104
5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	104
5.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	105
KAYNAKÇA	106
E K L E R.....	116
EK 1: Sosyal Bilgiler Başarı Testi.....	117
EK 2: Kendini İzleme Kontrol Listesi	122
EK 3: Kendini İzlemeye Yönelik Hazırlanan Rubrik (Akademik Kendini İzleme)....	123
EK 4: Kendi Davranış Kayıt Grafiği.....	124
EK 5: Kendini İzleme Stratejilerine Yönelik Sabit Format Anket Görüşme Formu (Öğretmen).....	125
EK 6: İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Programı Çalışma Yapılan Üniteler.	127
EK 7: Etkinlik (Deney 1 Grubu) Kültürel Varlıklarımız - 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ...	129
EK 8: Uygulama Örnekleri.....	140
EK 9: Görüşme Formu Örnekleri	145
ÖZGEÇMİŞ.....	149

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Karşılaştırma (Karar verme) Matris Örneği.....	24
Tablo 2: Kendini Değerlendirme Formu	25
Tablo 3: Konu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar Listesi	49
Tablo 4: Konu İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar Listesi	55
Tablo 5: Araştırmanın Deneysel Deseni.....	62
Tablo 6: Araştırmada Kullanılan Nitel Veri Toplama Araçları	63
Tablo 7: Araştırma Grupları Seçimi	64
Tablo 8: Araştırma Grupları.....	65
Tablo 9: Araştırmanın Deneysel Boyutu Katılımcıları.....	65
Tablo 10: Araştırmanın Nitel Boyutu Katılımcıları (Sabit format anket görüşmesi).66	
Tablo 11: Kendini İzleme Ölçeği Madde Analiz Sonuçları Tablosu	67
Tablo 12: Kendini İzleme Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları Tablosu.....	68
Tablo 13: Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Başarı Testinin Test İstatistikleri.....	70
Tablo 14: Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Başarı Testinin Madde Analizi Değerleri....	71
Tablo 15: Deneysel ve Kontrol Gruplarında Uygulama Süreci	74
Tablo 16: Deneysel ve Kontrol Gruplarında Oturum Planı	76
Tablo 17: Kendini İzleme Ölçeği Puanlarının Dönüştürülmesi	79
Tablo 18: Kendini İzleme Ölçeği Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri	80
Tablo 19: Kendini İzleme Ölçeği Ön-test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA Sonuçları.....	81
Tablo 20: Kendini İzleme Ölçeği Son-test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları	82
Tablo 21: Deneysel 1 Grubunda Kendini İzleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	83
Tablo 22: Deneysel 2 Grubunda Kendini İzleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	83

Tablo 23: Kontrol Grubunda Kendini İzleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	84
Tablo 24: Öz-Düzenleme Ölçeği Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	84
Tablo 25: Öz-Düzenleme Ölçeği Ön-Test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları	85
Tablo 26: Öz-Düzenleme Ölçeği Son-Test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları	86
Tablo 27: Deneysel 1 Grubunda Öz Düzenleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	87
Tablo 28: Deneysel 2 Grubunda Öz Düzenleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	87
Tablo 29: Kontrol Grubunda Öz Düzenleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	88
Tablo 30: Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	89
Tablo 31: Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Ön-Test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları.....	90
Tablo 32: Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Son-Test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları.....	90
Tablo 33: Deneysel 1 Grubunda Başarı Testinin Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	91
Tablo 34: Deneysel 2 Grubunda Başarı Testinin Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	92
Tablo 35: Kontrol Grubunda Başarı Testinin Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Üstbiliş, Boyut ve Değişkenleri.....	11
Şekil 2: Kendini İzleme Düzeyi Bireysel ve Toplumsal İstekler	16
Şekil 3: Kendini İzleme ve Benlik.....	17
Şekil 4: Öz Düzenleme ve Kendini İzleme İlişkisi	26
Şekil 5: Düşünme ve Üstbiliş İlişkisi	28
Şekil 6 : Öz Değerlendirme ve Kendini İzleme İlişkisi.....	29
Şekil 7: Öz denetim ve Kendini İzleme İlişkisi.....	31
Şekil 8: Öz yönetim ve Kendini İzleme İlişkisi	32
Şekil 9: Özfarkındalık ve Kendini İzleme İlişkisi.....	33
Şekil 10: Empati ve Kendini İzleme İlişkisi	34
Şekil 11: Özyeterlik ve Kendini İzleme İlişkisi	36
Şekil 12: Motivasyon ve Kendini İzleme İlişkisi	38
Şekil 13: Özgüven ve Kendini İzleme İlişkisi.....	39
Şekil 14: Kendine Saygı ve Kendini İzleme İlişkisi.....	40
Şekil 15: Kendini Algılama ve Kendini İzleme İlişkisi.....	42
Şekil 16: Liderlik ve Kendini İzleme İlişkisi	43
Şekil 17: Problem Çözme ve Kendini İzleme İlişkisi.....	45
Şekil 18: Dikkat ve Kendini İzleme İlişkisi.....	46
Şekil 19: Düşünme Alanları Haritası.....	47
Şekil 20: Karar Verme ve Kendini İzleme İlişkisi	48

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Kendi Davranışlarını Kaydetme Grafiği Örneği	22
--	----

KISALTMALAR

K.İ.	: Kendini izleme
S.M.	: Self-monitoring
YKİ	: Yüksek Kendini İzleme
HSM	: High Self-monitoring
DKİ	: Düşük Kendini İzleme
LSM	: Low Self-monitoring
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Son yıllarda eğitime verilen önem, teknolojideki ilerlemeler ve ailelerin eğitimden beklentileri bir birine paralel bir şekilde artış ve değişim göstermektedir. Böylece öğrenme kaynakları artmış ve öğrenme yolları çeşitlenmiştir. Diğer yandan, bu durum teknoloji bağımlılığı ve benzeri birçok problemi de ortaya çıkarmıştır. Gelişimin bu olumsuz yönü genç nüfus için, bir problem olarak görülmemekte ya da farkında olunmamaktadır. Aileler, öğrencilerden daha çok eğitimsel beklentiler içine girerken sınav odaklı çalışmalar öne çıkmakta ve bireyin sosyal yönü zaman zaman ihmal edilmektedir. Öğrenciler, akademik öğrenmeye neredeyse tüm zamanlarını harcamakta, toplum yaşamı ve bireysel sosyal becerilerinin gelişimi boyutunu ihmal etmektedir. 'İlim ilim bilmektir, İlim kendin bilmektir, Sen kendini bilmezsen, Ya nice okumaktır.' sözleri ile Yunus'un yüzyıllar öncesinden gördüğü bu sorun, bilgi artışına paralel bir şekilde günümüzde daha hayati hale gelmiştir. Böylece birey, toplum içine çıktığında hangi davranışı sergileyeceğini ya bilmemekte ya da bunu bilmeyi bir ihtiyaç olarak görmemektedir. Ayrıca hayatının büyük bir kısmında kendi kararlarını alamayan, kendi öğrenmesini yönlendiremeyen ve değerlendiremeyen, kendi hedeflerini belirleyip bu hedeflere ulaşmada kendi yollarını oluşturamayan ve kendini izleyip bu izlemeye uygun davranışlar geliştiremeyen bireyler doğaldır ki yaşamın ilerleyen bölümlerinde de kendi davranışlarını izlemede ya ihmalkâr davranacak ya da hiç bu kaygıyı taşımayacaktır. Kendini izlemeyen bireylerden belki yaratıcı davranışlar beklenebilir fakat sosyal bir davranış örüntüsü beklenemez (Snyder, 1974). Kendini izleme ve diğer birçok üst bilişsel özellik, bireyde doğuştan gelen beceriler olarak kabul edilen anlayışlardan, bireyin kendi üst bilişsel süreçlerini geliştirebileceğinin ortaya konduğu eğitim anlayışlarına geçişle birlikte bu tip çalışma ve benzer çalışmaların sayılarında artışlar gözlenmektedir.

Örneğin, bazı kişiler minibüs vb. toplu taşıma araçlarında 20 metre önce durmuş bir aracı yeniden durdurup inmekte bir sakınca görmez veya bir futbol

tarafтары kötü tezahüratı onaylamaz fakat futbol maçına gidince kendisi kötü tezahüratta bulunabilir. Bir anket yapsanız yerlere çöp atmanın kötü bir şey olduğunu söyleyenler neredeyse yüzde yüz oranında çıkarken, insanların büyük bir çoğunluğu yerlere çöp atmaktan kendini alıkoymaz. Bir minibüsü son durma noktasından 20 metre sonra yeniden durduran birey minibüs şoförü ve yolcuların içinden neler geçirdiğini hiç düşünmez mi? Futbol sahasındaki birey kötü olarak tanımladığı davranışları kendisi sergilerken kendisini hiç izlemiyor mu? Yerlere çöp atarken kendimizi görebiliyor muyuz? En önemlisi insanlara bu davranışları yaparken kendini izlemeyi kazandırabilir miyiz?

Bir diğer örnek durumda, bir öğrencinin başarısız olduğu bir akademik alanda kendi yeterliklerini dikkate almadan görevler üstlendiğini ve başarısızlık durumunda çeşitli yansımalar yaptığını gözlemleriz. Birçok kişi kendinden kaynaklanan başarısızlığı, kendini izleyip değerlendiremediği için, kabul etmez ve başka sorumlular arar. Mesela bir ilkökul veya ortaokul öğrencisi bütün yıl çalışmasına rağmen, eksik yönlerini görememesi sebebiyle sene başı performansı ile sene sonu performansı arasında bir fark oluşturamayabilir.

Buraya kadar bahsedilenlerin dışında diğer bir önemli sorun da, kendini izleme süreçlerinde bireyin kendini izlemede aşırıya kaçması olacaktır. Böyle bir birey kendi kararlarını almaktan aciz kalacak ve ihmal edilebilen bir kişilik olarak toplum içine katılacaktır. Kendine güveni düşük, yaratıcılıktan uzak birey, hem bireyde kendini gerçekleştirme hem de toplumda yer edinme yönünden sorunlar doğurabilecek, bunun yanında lider kişiliklerin ortaya çıkmasını da engelleyecektir (Messick ve Bazerman, 1996).

Yıl içerisinde öğrenciler birçok eğitim kurumuna devam etmektedir. Okullar, dershaneler, kurslar, etüt merkezleri arasında mekik dokuyan öğrenci hangisinden ne alacağını bilmeksizin tüm bu kurumlara devam ederek belki de daha sağlıklı olabilecek bir sürecin dışına çıkmaktadır. Bildiği aynı konuların tekrar tekrar anlatılması, bilmediği konuların yine bilmemeye devam edilmesi ve neden orada olduğunu bilmeyen öğrenciler. Kendini izleme ve diğer üstbilişsel süreçlerin etkili kullanılması tüm bu kurumlara gerek kalmaksızın öğrenmenin gerçekleşmesini ve kalıcı olmasını sağlayabilecektir.

Davranışlardaki farklılıkları açıklamak amacıyla Snyder, 1974 yılında Kendini İzleme (Self-Monitoring) Teorisi'ni yapılandırmıştır. Teoriye göre, bireyler sosyal durumlarda kendilerini sunuş şekillerini kontrol etme derecesinde farklılaşırlar. Bazı insanlar sunuşlarını ve kendilerini ifade etmeye yönelik davranışlarını gözlemleyip kontrol edebilirler. Ayrıca herhangi bir durumda hangi ifade tarzının veya davranışın uygun olduğunu gösteren ipuçlarına duyarlıdırlar. İşte bu duyarlılık kendini izleme yeteneği olarak isimlendirilmiştir (Snyder, 1974). Bireylerin bu duyarlılıkta bir denge sağlaması, aşırı duyarlı olarak veya gereken duyarlılığı göstermeden sergileyeceği davranışların olumsuzluklarından kurtulabilmek için kendini izleme büyük önem taşımaktadır.

Toplumda, eğitim verme yani öğretmenin etkili olduğu anlayış yerini öğrenmeyi öğrenmenin, öğrenenin etkili olduğu yaklaşımlara bırakmaktadır. Kendini izleyemeyen birey öğrenmeyi öğrenme için gerekli olan üst bilişsel becerileri de harekete geçiremeyecektir. Bir şehirde öğrencilere kendini izleyip, kendi yapabilirliklerinin farkına varmasını sağlayarak, örneğin; ülke çapındaki sınavlarda, yapamayacağı soruları boş bırakma, zaman yönetimi vb. konularda bilinç kazandırarak toplam başarı artırılabilir. Süreç içerisinde kendi gelişimini izlemesi akademik anlamda başarıyı da geliştirmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Günümüzde öğrenme, toplu eğitime yönelik eğitim programlarından ziyade, bireyselleştirilmiş öğrenme olanaklarının zenginleştirilmesi ile daha başarılı olunabilecek bir olgu haline gelmiştir. Yani öğretimde, örgün eğitim içindeki öğretim programlarının yerini bireyin kendi öğrenmesini planladığı sargın eğitim programları almaya başlamıştır. Kendi öğrenmesini planlayabilen birey gelişimini de hayat boyu sağlayabilme fırsatını oluşturmuş olur. Bireyin kendi öğrenmelerini planlayabilmesi için öğrenmeye ihtiyaç duyduğu an ve alanları bilmesi, buna yönelik alınabilecek tedbirleri belirleyebilmesi ve etkililiğine karar verebilmesi için iyi bir kendini gözlem ve kendi davranışlarını kayıt süreçlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Eğitim programlarını formal (resmi) ve informal (Posner, 2000) programlar olmak üzere iki temel gruba ayırabiliriz. Formal programlar, program hazırlayıcı otorite tarafından hazırlandığı için öğrenilecek konular ve beceriler kontrol altına alınmıştır ve birey kendi sorgulama süreçlerine sınırlı oranda başvurabilir ve ihtiyaç

duyar. İnfomal programlar ve özellikle örtük program ise bunun aksine yazılı olmayan ve eğiticinin kontrol alanının dışına çıkma olasılığı yüksek bir öğrenme ve öğretim alanıdır. Örtük programda birey, istedik öğrenmeler kadar istenmedik öğrenmelerlede karşı karşıya kalacaktır. Örtük programın bu özelliğinden kaynaklanan sebeplerle birey kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenmeli ve kendilik becerilerini etkili olarak kullanmalıdır. Böylece öğrenme süreçlerinde kontrolü sağlayan birey kendisi için uygun süreci planlayabilen ve olumsuzluklardan daha az etkilenen olacaktır. Ayrıca davranışsal olarak da kendini sürekli geliştiren ve hatalarını kaydedip, bu hatalardan ders alan olacaktır. Çağımız için gerekli insan özelliği olan sürekli gelişim göstermek iyi bir kendini izleme ile başlar ve diğer kendilik becerilerinin etkili kullanımı ile mümkün olur.

Bu ve benzeri çalışmaların yapılmamış olması durumunda öğrenme süreçlerindeki verimsiz anlayışlar, kullanışlık ve ekonomiklik açısından çağın gerisinde bir eğitim ve öğrenme anlayışı dün ve bugün olduğu gibi yarın da olmaya devam edecektir. Soru çözerek bir şeyler öğrenme umudu, kendi özelliklerinin farkında olmadığı için her tavsiyeyi sorgusuz uygulamaya çalışan bireylerle karşılaşmak bugünkü gibi olağan kabul edilmeye devam edecektir.

Bu araştırma ile, Kendini İzleme Stratejilerinin İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde İşe Koşulmasının Öğrencilerin Kendini İzleme, Öz Düzenleme ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisinin incelenmesine çalışılacaktır.

Çalışma çerçevesinde Üstbilis, Özdüzenleme ve üstbilis becerileri, Kendini İzleme becerisi ve kendini izleme stratejileri konuları ele alınmıştır. Araştırmada bağımsız değişken olarak kendini izleme stratejilerinden, kontrol listesi tutma (1), rubrik kullanma (2), kendi grafiğini yapma (3) ve öz değerlendirme yapma (4) stratejileri kullanılmıştır. Çalışmada bağımsız değişkenin etkisinin gözlemlenmesi için bağımlı değişken olarak bireylerin, kendini izleme, öz düzenleme ve akademik başarı düzeylerinden yararlanılacaktır.

1.2. Amaç

Bireylerin kendi öğrenme sorumluluğunu almaları, gerekli üstbilişsel gelişimin sağlanması, davranışsal dengenin oluşması için bireyin toplumsal dönütlerden yeterince yararlanması amaçlanan bireysel gelişim özelliklerinin başında gelmektedir. Sınavlar gibi sadece akademik gelişime yönelik bir denetimin olması değil, sınavlar olmasa bile kendi öğrenme süreçlerini yönetebilecek bireyler oluşturmak eğitimin amacı olmalıdır.

Bu çalışma ile ilköğretim sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejilerinin, öğrencilerin kendini izleme, öz düzenleme ve akademik başarılarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

İlköğretim, Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Kendini İzleme Stratejilerinin, Öğrencilerin Kendini İzleme, Öz Düzenleme ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi var mıdır?

1.2.2. Araştırmanın Denence ve Alt Problemleri

Çalışma, araştırma problem cümlesi kapsamında 5 alt probleme / denence dayalı olarak yürütülmüştür.

Denence 1: İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejileri, öğrencilerin *kendini izleme düzeyleri* üzerinde etkilidir.

- A. İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde, ders içinde kullanılan kendini izleme stratejileri, resmi program ile yapılan öğretime göre öğrencilerin *kendini izleme düzeyleri* üzerinde daha yüksek etkiye sahiptir.
- B. İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde, ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejileri, resmi program ile yapılan öğretime göre öğrencilerin *kendini izleme düzeyleri* üzerinde daha yüksek etkiye sahiptir.

Denence 2: İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejileri, öğrencilerin *öz düzenleme düzeyleri* üzerinde etkilidir.

- A. İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde, ders içinde kullanılan kendini izleme stratejileri, resmi program ile yapılan öğretime göre öğrencilerin *öz düzenleme düzeyleri* üzerinde daha yüksek etkiye sahiptir.
- B. İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde, ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejileri, resmi program ile yapılan öğretime göre öğrencilerin *öz düzenleme düzeyleri* üzerinde daha yüksek etkiye sahiptir.

Denence 3: İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejileri, öğrencilerin *akademik başarı düzeyleri* üzerinde etkilidir.

- A. İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde, ders içinde kullanılan kendini izleme stratejileri, resmi program ile yapılan öğretime göre öğrencilerin *akademik başarı düzeyleri* üzerinde daha yüksek etkiye sahiptir.
- B. İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde, ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejileri, geleneksel resmi program ile yapılan göre öğrencilerin *akademik başarı düzeyleri* üzerinde daha yüksek etkiye sahiptir.

Alt Problem 1: İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Kendini İzleme Stratejileri ile ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

Alt Problem 2: İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Kendini İzleme Stratejileri ile ilgili öğrenci görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

Bu çalışmanın, bilgi patlamasının yaşandığı, bilgi yarılanma süresinin haftalarla ifade edildiği günümüzde, geniş bilgi ve beceri alanlarında bireyin kendi öğrenme süreçlerini yönetmesi ve bu süreçlerde elde edilen ürünleri yaşamda

kullanma verimliliğinin artırılması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Uyarıların ve öğrenme araçlarının çeşitlendiği, eğitimin sadece öğretmenin kontrolünde olmadığı günümüzde bireylere, öyle bir öz bilinç kazandırmalı ki, bu bilgi patlamasında yolunu kaybetmeden ilerleyebilsin ve hem yaşamını hem de öğrenme süreçlerini en verimli hale getirebilsin. Bu çalışma sonuçlarına dayalı olarak akademik yönden, çocukları sadece ders çalışma görevi olan ve tüm zamanlarını buna ayırması gereken varlıklar olarak görmeyi bırakmak gerekmektedir. Doğru bir kendini izleme ile çok daha az zamanını derse ayıran eğlenmeye, oyuna ve kültürel değerleri edinmeye zaman ayırabilen bireyler yetişmesi için katkı getirmek amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu çalışma, duyuşsal ve davranışsal yönden tepkilerinde, toplumun beklentileri ile bir yere kadar uyumlu, özgüvenine uygun durumlarda yeri geldikçe topluma rağmen ürün ortaya çıkarabilen bireyler yetiştirilmesinde bir yol ortaya konmaya küçük bir katkı getirmek amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda toplanacak verilerle özellikle:

1. Sadece öğretmen kılavuz, öğrenci çalışma kitabına dayalı etkinlikler veya kendini izleme stratejileri kullanarak yapılan öğretim etkinliklerinden hangisinin, öğrencilerin kendini izleme becerilerinin gelişmesinde daha etkili olduğu belirlenerek uygulayıcılar için alternatif öğretim araçları, öğrenciler için başarı düzeylerinin artırılması. Kendini izleme stratejilerinin, ders süreci içinde kullanılması ile ders sonunda kullanılmasının kendini izleme beceri düzeyi üzerinde farklılık oluşturup oluşturmayacağı belirlenmiş olacak ve farklılık var ise ne gibi farklılıklar ortaya çıktığı,

2. Sadece öğretmen kılavuz, öğrenci çalışma kitabına dayalı etkinlikler veya kendini izleme stratejileri kullanarak yapılan öğretim etkinliklerinden hangisinin, öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin gelişmesinde daha etkili olduğu belirlenerek bireylerin öz düzenleme süreçlerinin gelişiminde işe koşulması sonuçları,

Kendini izleme stratejilerinin, ders süreci içinde kullanılması ile ders sonunda kullanılmasının öz düzenleme düzeyi üzerinde farklılık oluşturup oluşturmayacağı belirlenmiş olacak ve farklılık var ise ne gibi farklılıklar ortaya çıktığı,

3. Sadece öğretmen kılavuz, öğrenci çalışma kitabına dayalı etkinlikler ve kendini izleme stratejileri kullanarak yapılan öğretim etkinliklerinden hangisinin, öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin gelişmesinde daha etkili olduğu,

Kendini izleme stratejilerinin, ders süreci içinde kullanılması ile ders sonunda kullanılmasının akademik öğrenme üzerinde farklılık oluşturup oluşturmayacağı belirlenmiş olacak ve farklılık var ise ne gibi farklılıklar ortaya çıktığı,

4. Öğretmen görüşlerine dayalı olarak, sınıflarda uygulanan etkinliklerin etkililiği,

5. Öğrencilerin ve öğretmenlerin kendini izleme stratejilerini uygulayabilme durumu, ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Ayrıca, kendini izleme stratejilerinin kullanılmasının yaygınlaştırılmasına yönelik uygulamalı çalışmalara dikkat çekmesi, bireyselleştirilmiş öğretim, öğrenme koçluğu gibi alanlarda kullanılacak bir yöntem olarak öne çıkmasına amacıyla kendini izleme stratejilerinin etkililiği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Kontrol altına alınamayan istenmedik değişkenlerin deney ve kontrol gruplarını eşit şekilde etkilediği.

2. Öğrencilerin kendini izlemelerine yönelik yapılan görüşmelerde öğretmen ve öğrencilerin sorulara içtenlikle ve olduğu gibi cevap vermiş oldukları.

3. Araştırma için belirlenen 12 hafta ve 24 oturumluk uygulama süresinin (benzer araştırmalar ve uzman görüşleri doğrultusunda belirlenen) yeterli olduğu.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma aşağıda belirtilen sınırlılıklar dâhilinde yürütülmüştür:

1. Kendini izleme stratejilerinden: kontrol listesi, kendi grafiğini yapma, yansıtıcı günlük yazma ve öz değerlendirme ile,

2. Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler programı “Adım Adım Türkiye” ve “Bölgemizi Tanıyalım” üniteleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öz Düzenleme: Bireyin kendi davranışlarını gözleyip, kendi ölçütleriyle karşılaştırarak yargıda bulunması ve gerekiyorsa davranışlarını ölçütlerine uygun hale getirmesidir (Bandura, 1991).

Kendini izleme: Baker ve Kirschenbaum (1993) kendini izlemeyi; bireyin amaç davranışları sistematik bir şekilde gözlemlemesi ve kaydetmesi olarak tanımlamışlardır. Kendini izleme iki süreçten oluşmaktadır. Bunlar kendini gözleme (self-observation) ve kendi davranışlarını kaydetme (self-recording) süreçleridir. Kendini gözleme, davranışların kendinde olup olmadığını izleyip ayırt etmeyi, kendi davranışlarına yön verip bu davranışlarla ilgilenmeyi gerektirir (Snyder, 1974; Amato-Zech, Hoff ve Doepke, 2006; Gangestad ve Snyder, 2000).

Kendini Gözleme: Kişinin, kendi ruhsal, bedensel, zihinsel süreçlerini, duygularını, davranışlarını, güdülerini incelemesidir (Gangestad ve Snyder, 2000).

Kendi Davranışlarını Kaydetme: Amaçlanan davranışların tekrarlanabilmesi için bireyin gözlemlediği davranışları bir araç yardımı ile ya da araçsız olarak zihne yerleştirmesidir (Gangestad ve Snyder, 2000).

Kendini İzleme Stratejileri: Kendini izleme stratejileri, akademik, davranışsal, bireysel ve sosyal alanlarda kendi kendine yardımcı artırmak için kullanılan bireysel planları vardır (Dunlap, 1995; Loftin, Gibb, ve Skiba, 2005).

BÖLÜM 2

ALAN TARAMASI

2.1. Alan Taraması

2.1.1. Üst Biliş

Günümüz eğitim sisteminde artık “öğretmek” ten ziyade “öğrenmek” önem kazanmaya başlamıştır. Peki, öğrenciler nasıl öğrenmektedir? Bu soruya verilecek en güzel cevap, öğrencinin ne yapacağını bilmesi, düşünmesi, yeni ilişkiler kurabilmesi, kendi öğrenme sürecinin farkında olması ve gerektiğinde bu süreçteki eksikliklerine çözüm yolları bulabilmesi olacaktır. Nitelikli öğrenmenin en kuvvetli destekçilerinden birisi üst biliş stratejilerinin, öğrenme-öğretme sürecine katılması olacaktır (Sünbül, 1998).

Üst biliş kavramı ilk olarak Flavell (1985) tarafından; kişinin kendi bilişsel süreçleri hakkındaki bilgisi ve bu bilginin bilişsel süreçleri kontrol etmek için kullanılması olarak tanımlanmıştır. Doğanay ve Kara (1995) çok basit ifadelerle üst bilişi; birinin kendi düşünmesinin farkında olması şeklinde tanımlamışlardır. Üst biliş kavramı, düşünme hakkında düşünmeyi tasvir etmek için kullanılır ve insanın geriye çekilip kendi öğrenme stratejileri ve zihin operasyonlarını gözden geçirmesi anlamına gelir (Flavell, 1985).

Üstbilişin kaynaklarda tanımlamasının ortak yönlerini şu şekilde maddelere ayırarak sıralayabiliriz.

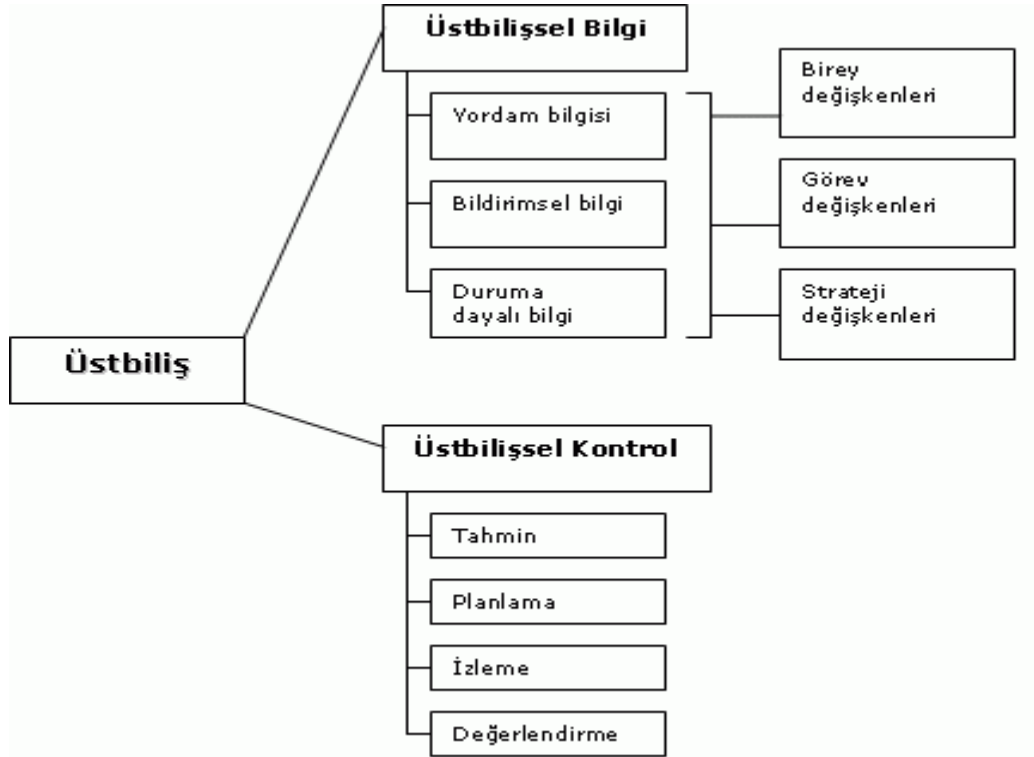
1. Kişinin kendi öğrenmesinin, belleğinin ve hangi öğrenme görevlerinin gerçekçi bir şekilde tamamlanacağını farkında olmasıdır.
2. Hangi öğrenme yönteminin etkili, hanilerinin etkisiz olduğunu bilmesidir.
3. Bir öğrenme görevine başarılı olması muhtemel olan bir yaklaşım planlamasıdır.
4. Etkili öğrenme stratejilerini kullanmasıdır.
5. Kişinin o anki öğrenme durumunu izleyebilmesi, bilgiyi başarılı bir şekilde öğrendiğini yükseköğrenim ya da öğrenmediğini bilmesidir.

6. Daha önce depolanmış bilginin geri çağırımı için etkili yöntemler bilmesidir (Flavell, 1985).

Üst biliş kavramı ile öz düzenleme ve kendini izleme arasındaki ilişkiye baktığımızda, kişinin sahip olduğu düşünce süreçlerini, değişen çevresel şartlarla başa çıkabilmek için yeniden düzenlemesi üst bilişsel bir etkinliktir (Flavell, 1985; Doğanay ve Kara, 1995) ve öz düzenlemenin de tanımı durumundadır. Aynı şekilde bireyin o anki bilgi, duygu ve süreçlerinin durumunu izleyebilmesi, bilgi, duygu ve süreçleri hakkındaki yargıları ve süreçlerin kontrol edilebilmesi kendini izleme olarak tanımlanmakta ve yapılan aktiviteler üst biliş kavramı içinde ele alınmaktadır.

Bireylerin üst bilişsel düşünebilmeyi etkili kullanabilmesi için belli bir olgunluğa erişmesi gerekir. Gelişim alanının en önemli kuramcılarında Piaget üst biliş kavramını kullanmamış olmasına rağmen, bilişsel gelişim evrelerinde en son gelişim evresi olarak soyut işlemler dönemini ele almıştır ve bu dönem üst biliş kavramının özelliklerini taşımaktadır (Yavuzer, 1999; Doğanay ve Kara, 1995).

Şekil 1: Üstbiliş, Boyut ve Değişkenleri

Şekil 1’de görüldüğü gibi üst biliş, bireyin kendi zihinsel faaliyetleri üzerinde tahmin etme, plan yapma, izleme ve değerlendirme gibi yeteneklerini kapsar (Brown, 1987). Drmrod’a (1990) göre bu yeteneklere sahip olan bir öğrencinin ise aşağıdaki davranışları göstermesi beklenir:

- Kendi öğrenme sürecinin, belleğinin ve hangi öğrenme görevlerinin tamamlanması gerektiğinin farkında olması,
- Hangi öğrenme yönteminin etkili, hangilerinin etkisiz olduğunu bilmesi,
- Karşılaştığı bir görev için başarılı olacağını düşündüğü bir yaklaşım planlaması,
- Öğrenme stratejilerini etkili biçimde kullanması,
- O anki öğrenme durumunu izleyebilmesi, bilgiyi başarılı bir şekilde öğrenip öğrenmediğini bilmesi,
- Daha önce depolanmış bilginin geri çağırılması için etkili yöntemleri bilmesi.

Üst biliş kavramı, bireyin kendi biliş süreçleri ile ilgili bilgilere sahip olmasını gerektirir. Bireyin kendi biliş yapısı ile ilgili sahip olduğu bilgiye üst bilişsel bilgi denir. Üst bilişsel bilgi tıpkı diğer öğrenmelerimiz gibi uzun süreli bellekte depolanır ve depolandığı zihinde sorgulayan beceridir (Drmrod, 1990).

Üst bilişsel bilgiyi üçe ayırabiliriz. Bunlar;

1. Kişiler hakkındaki bilgi
2. Görevler hakkındaki bilgi
3. Stratejiler hakkındaki bilgidir.

Kişiler hakkındaki bilgi, üst bilişsel bilgilerimizi, insanların bilişsel süreçlerini ve inançlarını tanımakta işe koştığımız bilgidir. Görevler hakkındaki bilgi görev süreçleri ve görevin gerekleri hakkındaki bilgidir. Stratejiler hakkındaki bilgi ise, bellek stratejileri ve öğrenme şekillerimiz hakkındaki bilgilerimizdir (Flavell, 1985; Doğanay ve Kara, 1995).

Üst biliş üzerinde yapılan çalışmalar üç başlıkta sınıflandırılmaktadır:

a. Bilişsel İzleme: Kişilerin kendi bilgileri ve düşünce süreçleri hakkındaki bilgileri ile bunların mevcut durumlarını ne kadar tutarlılıkla izleyebildikleri konusunda yapılan çalışmalar bilişsel izleme çalışmaları olarak adlandırılmıştır (Drmrod, 1990). Öğrenmede öz-denetim ve öz düzenleme konusu eğitimcilerin son zamanlarda oldukça ilgi gösterdiği bir konu haline gelmiştir. Öğrenciler kendi sahip oldukları bilginin durumunu bilirlerse, kendilerini bilmedikleri şeylere yöneltebilirler. Çok sayıda öğrencide gözlenen bir durumdur ki, okulda öğrendiği ve iyi öğrendiği bir konuyu dershanede tekrar dinlemek zorunda kalmaktadır. Zaten sorularını cevaplayabildiği bir konuyu yeniden dinlemek öğrencide sıkılmaya yol açacaktır. Bunun yerine öğrencinin bilmediği bir alanda çalışması için ona o bilinç ve fırsat verilmesi gerekir. Böyle bir eğitim anlayışı eğitimdeki, her anın verimli kullanılmasını sağlayacaktır. Öğrencinin yaşı ilerledikçe bilişsel izleme becerisinin arttığı uzmanlar tarafından da iddia edilmektedir.

b. Bilişsel Düzenleme: Değişen çevresel koşullarla başa çıkabilmek için, kişinin kendi düşünce süreçlerini yeniden düzenlemesi olarak ifade edilebilir (Doğanay ve Kara, 1995). Bu konuda yapılan ilk çalışmalar genelde öğretilabilir zekâ geriliği ve eğitilebilir zekâ geriliği olan çocuklar üzerinde yapılmıştır. Son zamanlarda yapılan çalışmalar tüm bireyler üzerine genellenmiştir. Genelleme çalışmaları sadece engelli öğrencilerle sınırlı tutulamaz. Okulda öğrendiğimiz çalışmalar yaşama transfer edilemediği için okul ve yaşam bir birinden kopmaktadır. Mühendislik eğitimi alan birisi açları tüm yönleriyle bilir, fakat aynı kişi araba kullanırken açları dikkate almadan erken dönüş yaptığı için kaza geçirebiliyorsa burada bilişsel düzenlemede problem yaşamaktadır. Birey öğrendiği yeni bilgi ışığında davranışlarını yeniden düzenleyebilmelidir.

c. Bilişsel izleme ve düzenleme: Bilişsel izleme ve düzenleme insanların kendi bilgi ve düşüncelerini izleyebilmesini ile bu bilgileri daha sonraki bellek süreçlerini düzenlemek için kullanılmasını ifade eder (Doğanay ve Kara, 1995).

2.1.2. Kendini İzleme

Kendini izleme teorisi bireyin kendisini ve olayları kontrol ile ilgilenen bir teoridir. Uygun ortamlarda ya da sosyal toplulukların önünde insanlar kendini izleme eğilimi gösterirler (Snyder ve DeBono, 1985; Snyder, 1979; Snyder, 1974).

Kendini izleme kavramı 1970'li yıllarda kullanılmaya başlanmış ve Snyder (1974) tarafından kuramsallaştırılmıştır. O günlerde başlayıp hala devam eden tartışmada kendini izleme ile ilgili iki görüş öne çıkmaktadır. Bu görüşlerden birinde kendini izlemede diğer kişilik özellikleri gibi doğuştan kişide var olmakta ve birey bu meleke ile doğmuşsa yaşamında bu beceriden yararlanabilmektedir (Snyder ve DeBono, 1985). Bu anlayışa göre insanları çevreye uyum için eğitmeye gerek yoktur, böyle bir çaba gösterilse bile sonuçsuz kalacaktır. İkinci anlayışta ise birey yaşarken bu beceriler geliştirilebilir ya da sahip oldukları kendini izleme düzeylerinden hareketle doğru beceri alanlarında yararlanılabilir. Mesela düşük kendini izleme düzeyine sahip olan bireylerde tahmin yeteneğinin, yüksek kendini izleme düzeyine sahip bireylerde uyum yeteneğinin üst düzeyde olması gibi (Gangestad ve Snyder, 2000).

İnsan, gelişen teknolojiye rağmen hala en gelişmiş varlık olma özelliğini açık ara fark ile taşımaktadır. Buna paralel olarak, insan beynini mükemmel işleyen bir fabrika olarak düşündüğümüzde, kendini izleme bu fabrikanın izleme ve kontrol mühendisidir. Ya da beyni bir orkestraya benzettiğimizde kendini izleme bir orkestra şefidir.

Bireyin kendini izlemeye önem vermesi yüksek kendini izleme seviyesini ortaya çıkarırken, kendini izleme eğilmemesi düşük kendini izlemeyi meydana getirir (Gangestad ve Snyder, 2000; Snyder ve DeBono, 1985; Snyder, 1974). Bireyde beklenen ya da istenen durum kendini izlemenin yüksek olması olmadığı gibi düşük olması da değildir. Bireyin belli bir noktaya kadar kendini izleyebilmesi gerekir. Kendini izlemenin çok yüksek veya çok düşük olması bazı öğrenme ve davranım süreçlerinde problemlerin olduğunu veya gelecekte ortaya çıkabileceğini işaret etmektedir. Önce kendini izleme düzeyi yüksek ve düşük olan bireylerin özelliklerini açıklamak gerekmektedir. Snyder (1974) düşük kendini izlemeyi 'derinlik' kavramı ile eşleştirirken, yüksek kendini izlemeyi 'sıgılık' kavramı ile eşleştirmiştir.

Kendini izleme düzeyi yüksek olan bireyler: Yakından kendini izleme eğiliminde olan bireylerdir. Genelde sosyal duyarlılıkları yüksektir ve toplumsal

ipuçlarını takip ederler, toplumun beklentilerini önemserler, hatta gereğinden çok önemserler. Kendini izleme düzeyi yüksek olan bireyler genellikle başkalarını etkilemek, diğer insanlardan olumlu geribildirim almak için girişimde bulunurlar. Bireysel olmaktan çok toplumsal yönden pragmatisttirler (Gangestad ve Snyder, 2000). Bireysel isteklerinden daha çok toplumun istekleri doğrultusunda davranış ortaya koyarlar. Özgüven, cesaret ve girişimcilik gibi becerileri göstermede problem yaşarlar. Kendini izlemesi yüksek olan bireyler zihinsel süreçler, insanlara yol gösterme ve olayları teşhis etmede daha duyarlı davranabilirler. Çoğu zaman sosyal statüleri ile uyumlu görüntü sergilemeye çalışırlar (DeBono ve Packer, 1991). Kendini izlemesi yüksek olan bireyler sahip oldukları becerilere göre arkadaşlarına hünelerini göstermeye çalışırlar ve bu yönde kendilerini geliştirme çabası içine girerler. Hatta yaşamlarını buna adanmış boyutlarına bile ulaşabilir bu kendini gösterme çabası. Başka insanların tepkilerine göre kendini çok fazla düzenleyen kişi, bu tepkilerle kendi olmak istemediği biri olmasını sağlayabilir (Synder, 1974). O zaman davranışlar gerçek duygu ve düşünceyi doğru yansıtamaz ve bireyin başkaları için ya da belli durumlarda kendinden ödün vermesi gerekebilir (Kapıkıran, 2009).

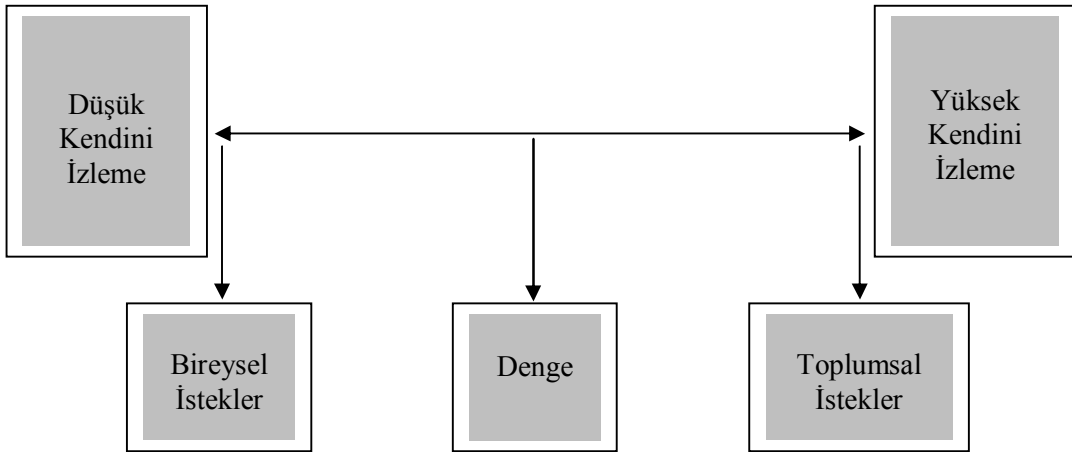
Kendini izleme düzeyi yüksek bireylerin arkadaşlarına, o kişinin hangi yönünü beğendiği sorulduğunda her arkadaşı onu tarif eden veya beğenme gerekçesi olarak birbiri ile farklı gerekçeler gösterebilir. Örneğin kendini izlemesi yüksek bireyi bir arkadaşı cana yakın bulurken, diğer arkadaşı atletizme ilgisinden, başka bir arkadaşı siyasi görüşünden, başka bir arkadaşı çevresel duyarlılığından, bir başkası ilkeli duruşundan dolayı beğenebilir. Hatta bu beğenme yeri gelir kendi içinde zıtlıklar bile barındırabilir. Bu yönelim ve davranışlar yüksek kendini izlemede doğru kararlar alma ve içsel yönelimlerle hareket etmeyi zorlaştırır ve onaylanma ihtiyacını artırır (Dunlap, 1995).

Düşük kendini izleme davranışında bir içe yönelim vardır. Bireyler, belirli bir fikir ve alışkanlıkta ısrar eder ve böylece istikrarlı davranış sergileyen gerçek benlik durumu vardır. Düşük kendini izlemede sosyal davranışlarda içsel duygu ve davranışlar yerine dürüstlük ve doğal davranışlar sergilenir. Kendini izlemesi düşük bireyler, çoğunlukla, düşünce, duygu ve davranışları benzerlik gösteren kişileri arkadaş seçerler.

Gangestad ve Snyder (2000) ‘in düşük kendini izlemeyi derinlik, yüksek kendini izlemeyi ise sıklık şeklinde ifade ettiği dile getirilmişti. Bu benzetme genel bir sınıflama sonucu olmayıp, yüksek ve düşük kendini izlemelerin birbirlerine göre durumlarını ifade etmektedir.

Kendini izleme düzeyi düşük olan bireyler: Kendini izleme düzeyi yüksek olanların aksine düşük kendini izleme düzeyine sahip bireyler etkileyici bir öz kontrole sahiptirler. Toplumsal aktivitelere katılmak, girdiği durumlara uyum sağlamak gibi kaygı ve girişimleri yoktur ya da son derece düşüktür. Daha çok kendi içsel kontrollerine yönelik aktivitelerde bulunurlar (Gangestad ve Snyder, 2000). Kendi davranışlarını gözlemlemek ve davranışlarını kontrol etmek için gayret göstermezler. Bunun sonucunda problem olan birçok durumu da ya problem olarak görmezler ya da görmezden gelebilirler (Snyder ve Cantor, 1980). Kendini izlemesi yüksek olan bireyler, içsel dünyalarını yansıtmaktan daha çok girdikleri çevrelerin istekleri doğrultusunda değişik kişiliklere bürünmekte, kendini izlemesi düşük bireyler ise iç dünyalarını yansıtmada çekimser davranmadıkları görülmektedir (Koç, 2009). Kendini izleme düzeyi yüksek olan bireyler, kendini izlemesi düşük bireylere göre, olayları ince eleyip sık dokuma eğilimindedirler ve sübjektif normları daha çok kullanırlar (DeBono ve Omoto, 1993; DeBono ve Packer, 1991). Kendini izleme, toplumsal ve bireysel istekler ilişkisi şekil 2’de verilmiştir.

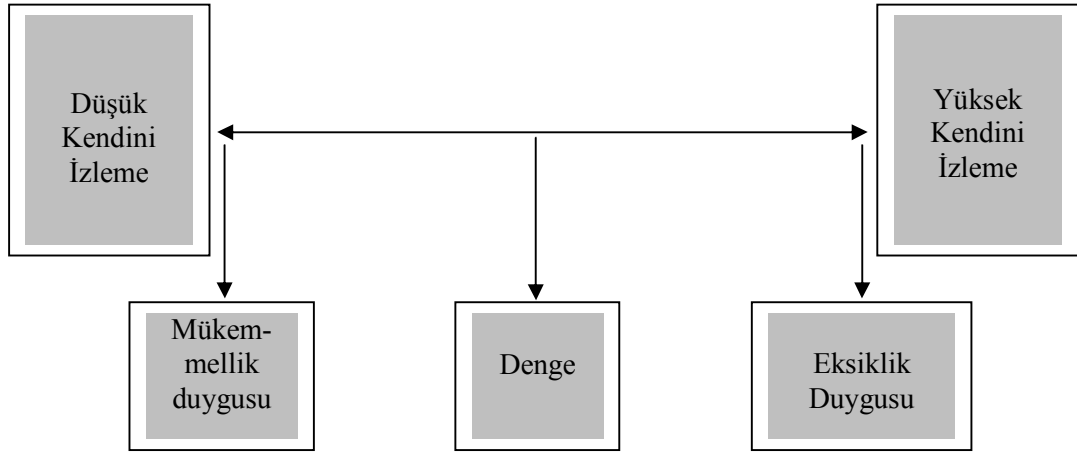
Şekil 2: Kendini İzleme Düzeyi Bireysel ve Toplumsal İstekler

Kendini izlemenin iki boyutundan biri olan kendini gözleme, bireyin kendi farklılıklarını hissetmesini sağlarken, diğer boyut olan kendi davranışlarını kontrol etme, belirlenen farklılıkları hangi yönde kullanacağını ya da kullanıp kullanmayacağına karar verme işidir. Kendini izleme ve benlik ilişkisi şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3: Kendini İzleme ve Benlik

Şekil 3'te görüldüğü gibi kendini izleme düzeyinin yüksek olması, bireyin kendisi ile ilgili duygu ve düşüncelerinde yanılmasına ve çoğu zaman da eksiklik hissetmesine sebep olacaktır. Birey çoğu zaman var olan yetenek ve bilgilerinin farkında olamayacaktır. Benzer şekilde bir problem durumunda kendini izlemenin düşük olması, bireyin kendi eksikliklerini hiç görememesi gibi bir durum ve içi dolu olmayan, yanıltıcı bir mükemmellik duygusu ortaya çıkaracaktır. İdeal bir kendini izleme ile birey, yeterli ve yetersiz alanlarını gözlemler ve kendisi ile ilgili alacağı kararlarda daha az sorunla karşılaşır.

2.1.2.1. Kendini İzleme Türleri

2.1.2.1.1. Davranışsal Kendini İzleme

Yaşamda başarıyı yakalamanın anahtarı durumundadır. Akademik kendini izlemeye göre hem daha kapsamlı hem de ona yön verici niteliktedir (Snyder M. , 1974). Davranışsal olarak kendini izleyen birey, zihinsel faaliyetlerinde problem

bulunmaması durumunda çok büyük bir olasılıkla akademik olarak kendini izleyebilecektir. Bireyin davranışsal olarak kendini izleyebilmesinde motivasyon, özgüven, özyönetim, özdüzenleme gibi içsel süreçlerinin yanı sıra toplum yaşamı, kültürel öğeler gibi dışsal süreçlerde etkilidir (Snyder, 1987). Davranışsal kendini izleme kazanılması bakımından, akademik kendini izlemeye göre hem daha zor, hem de daha kapsamlıdır.

2.1.2.1.2. Akademik Kendini İzleme

Akademik kendini izleme, okulda başarının anahtarı durumundadır. Özellikle mikro öğretim süreçlerinde bireylere davranışsal kendini izlemenin yanında akademik öğrenme süreçlerinde de kendini izlemesi sağlanmaya çalışılır. Akademik öğrenmede mükemmellik amaçlanmışsa bireyin kendini izlemesi önkoşul durumuna gelmiştir. Akademik öğrenmelerde üst bilişsel stratejileri kullanabilmek içinde kendini izleme gereklidir. Benzer şekilde kendini izleme, öğrenme stratejilerini kullanabilen, kendi öğrenmesini organize eden, yani öğrenmeyi öğrenmiş birey içinde hayati bir beceridir (Güvenç, 2011; Demir ve Doğanay, 2009; Ekiz, 2006). Akademik kendini izleme, eğitimde ekonomiklik içinde gerekli bir beceridir. Akademik yönlerini izleyebilen birey, eksikliklerinin farkına varacak ve bunun için, eksikliğine yönelik tedbirler alacaktır. Tüm konuları yeniden çalışma şeklinde, sıkıcı ve yorucu süreçlerin yerini, nokta atışı şeklinde ekonomik ve kendine zaman ayırmayı sağlayan süreçler alacaktır.

2.1.2.2. Kendini İzlemenin Bileşenleri

2.1.2.2.1. Kendini Gözleme

Snyder (1974) kendini izlemeyi, bireyin kendi davranışlarını gözleme ve bu gözlemleri uygun bir şekilde kaydetmesi süreçleri olarak açıklamıştır. Kendini gözleme; kişinin kendini, kendi ruhsal, bedensel, zihinsel süreçlerini, duygularını, davranışlarını ve güdülerini incelemesidir (Gangestad ve Snyder, 2000). Kendini gözleme olmaksızın bireyin yansıtıcı düşünmesi ve bu amaca yönelik davranışlar ortaya konması zor olacaktır (Pinheiro, 2004). Yine Pinheiro (2004)'ya göre, iyi bir

kendini gözleme ile bireye herhangi bir durumda ne yapması gerektiğini söyleyecek kişiler azalacak ya da dikkate alınmasına gerek kalmayacaktır.

2.1.2.2.2. Kendi Davranışlarını Kaydetme

Amaçlanan davranışların tekrarlanabilmesi için bireyin gözlemlediği davranışları bir araç yardımı ile ya da araçsız olarak zihne yerleştirmesidir (Snyder, 1987). Zihne yerleştirilen davranış ya da bilgi daha sonra yansıtma süreçlerinde kullanılacağı için, tüm öz süreçlerinin (özyönetim, özdenetim, özdüzenleme vb.) başlangıcı ve başarı için ön şartı durumundadır.

2.1.3. Kendini İzleme Stratejileri

Kendini izleme stratejileri, akademik, davranışsal, bireysel ve sosyal alanlarda kendi kendine yardımcı artırmak için kullanılan bireysel planları vardır (Dunlap, 1995; Loftin, Gibb, ve Skiba, 2005). Okuma-yazma ve matematik gibi akademik becerilerden, günlük yaşam becerilerine, davranışsal durumlardan toplumsal davranış kriterlerinin öğretimine kadar işe koşulabilecek araçlardır. Ayrıca üst bilişin gelişmesi açısından da sıs sık kullanılmalarına ihtiyaç vardır. Bu bölümde aşağıda belirtilen, bir kısmı araştırmanın bağımsız değişkenini oluşturan kendini izleme stratejileri ele alınmıştır. Bunlar;

- Kontrol Listesi Kullanma
- Rubrik ve Derecelendirme Ölçekleri Kullanma
- Kendi Grafiğini Yapma
- Öğrenme Yazıları Yazma
- Eleştirel Yazma
- Yansıtıcı Günlük Tutma
- Karşılaştırma (karar verme) Matrisleri Oluşturma
- Öz-değerlendirme Yapma'dır.

2.1.3.1. Kontrol Listesi Kullanma:

Kontrol listeleri, ölçme aracı olarak kullanılabilirler gibi bir öğretim aracı olarak da kullanılabilirler (Andrade, 2005). Kendisi için kullanıyorsa öğrencinin bir davranışı öğrenmesi ya da bu davranışın edinilmesinin değerlendirilmesi evresinde neleri, hangi sıra ile ve nasıl yapacağını izlemesi ya da öğretmen tarafından takip edilebilmesi amacı ile kullanılır. Öğrenciden beklenen performansın gözlenebilir yanlarını içerir ve belirli bir sıra ve düzene sahiptir. Kontrol listeleri süreci ölçen ve kurallara uyulup uyulmadığını, belli işlem yollarının izlenip izlenmediğini, bir davranışın gösterilip gösterilmediğini belirleme de kullanılan araçlardır.

Kontrol listeleri, öğrencide gözlenecek davranışın ortaya konulmasını “x”, “Evet”, “Hayır” veya “var”, “yok” gibi bir işaret veya kelime ile gösterilmesini sağlar. Kontrol listesinde davranışların, özelliklerin ve hareketlerin listesi yapılarak hangisinin yapıldığı yapılmadığı kontrol edilir. Kontrol listeleri bir konunun ya da becerinin gerektirdiği performansı oluşturan etkinliklerin öğrenci tarafından ne kadarının kullanıldığını belirlemek için kullanılır.

Kontrol listeleri daha çok süreci ölçer ve belli kurallara uyulup uyulmadığını, belli işlem yollarının izlenip izlenmediğini, bir davranışın gösterilip göstermediğini belirlemede kullanılır. Kontrol listeleri performansı oluşturan öğelerin her birine ne düzeyde sahip olduğunu hakkında bilgi vermez.

Kontrol listelerinin özellikleri:

- Bir işin yapılması sırasında nelerin, hangi sıra ile ve nasıl yapılacağını gösterir.
- Performansın ne önemli ve gözlenebilir yanlarını gösterir.
- Performansı oluşturan davranışın ne kadarına sahip olduğunu gösterir.
- Davranışın varlığını ya da yokluğunu gösterme olanağı verir.

Kontrol listeleri, bireye somutlaştırılabilen beceri, bilgi ve tutumlarını gözlemeleme ve kaydetmeyi ve kaydedilen bu verilere göre kendi davranışlarına yön vermeyi sağlayacak araç, yöntem, strateji durumundadır.

2.1.3.2. Rubrik ve Derecelendirme Ölçekleri Kullanma:

Ülkemizde 2004 yılında denenen ve 2005 yılından itibaren uygulanmakta olan yeniden yapılandırmacı program anlayışı işe özellikli hedef anlayışlarının yerine daha bütüncül olan kazanım ifadeleri kullanılmaya başlanmıştır. Programın amaç ifadelerinin (kazanım) bütüncül olması ile başarının belirlenmesinde de bütüncül anlayışlara ihtiyaç duyulmaya başlanmış ve rubrik ve portfolyo değerlendirme kullanılmaya başlanmıştır. Rubrikler, dereceli puanlama anahtarı olarak ta adlandırılırlar. Rubriklerin bireye kazandırdıklarını açıklarken ilk olarak, öğrencinin kendi gelişimini izlemesini sağlar ifadesi kullanılmaktadır. Rubriğin bir başka özelliği ise öğrencinin kendisinin nasıl değerlendirileceğinin farkında olması ve kendini değerlendirme sürecine katılmasını sağlamaktır. Bir diğer özelliği ise öğrencinin öğrenme sürecine gönüllü katılımını sağlamada faydalı bir araçtır. Rubrikler sadece puanlama araçları değildir. Rubrikler değerlendirme sürecindeki işlevlerinden daha çok bireye sorumluluk kazandırma ve diğer üst bilişsel becerilerin kazandırılmasında da çok etkili bir araçtır (Andrade, 2005). Rubriklerin bazı özellikleri şöyle sıralanabilir;

- Bireye, kendinden beklenenleri ve kendi kendini değerlendirme kriterlerini gösteren formlardır.
- Bireye kendi gelişimini izleme fırsatı verir.
- Gerçek ve kalıcı öğrenmeler oluşturma aracıdır.
- Bireyin çalışma sürecine yön vermesini sağlar.
- Bireyin gözlemleri sonucunda, eksikliklerin neler olduğunu gösterir ve bu eksiklikleri giderme yollarını bulmada yardımcı olur (Andrade, 2005).

Tüm bu özellikler dikkate alındığında rubrikler hem kendini izlemede, hem de diğer üst bilişsel becerilerin kazandırılmasında etkili olarak kullanılan araçlardır. Kısaca rubrikler ile birey hem kendi davranışlarını izleme, hemde gözlemlenen bu davranışları kayıda çevirme imkânı bulur. Ayrıca eğitimin bireysel yönünün öne çıktığı günümüzde rubriklerde bireysel değerlendirme ve tespit sağlama araçları olarak kullanılmaktadır.

2.1.3.4. Öğrenme Yazıları Yazma

Yazma çalışmaları bireylerde birçok yönde gelişim sağlama da etkilidir. Yazma ile bireyin akademik başarıları artar, üst düzey düşünme becerileri gelişir ve böylece analiz ve sentez düzeyinde ürünler ortaya koyabilir. Dolayısı ile düşünme ve düşünme süreçlerinin gelişimini sağlayacaktır. Öğrenme yazıları ise, bireyin öğrendikleri ile ilgili bireysel deneyimlerinin açıklanmasını sağlar (Tempest, 1992; Tok, 2008). Bu özelliği ile hem bireyin kendini, hemde diğer bireylerin ilgili bireyi izlemesinde etkili olan araçlardan biridir. Öğrenme yazıları yolu ile elde edilen dönüt ile birey kendini izleme kayıtları oluşturur, düşünme ve değerlendirme süreçlerinde işe koşar (Joyce, 2008). Öğrenme yazıları gözlem ve kayıt araçları olmaları yönü ile de kendini izleme süreçlerinde kullanılması gereken araçlar durumundadır. Bu kayıtlardan yararlanarak bireyler davranış ve görüşlerinde düzenlemeye gidebilirler.

2.1.3.5. Eleştirel Yazma

Eleştirel yazma, bireydeki problem çözme, araştırma ve karar verme gibi becerilerin gelişimi ve bu gelişim süreci içerisinde bireyin kendini izlemesini dengelemek için yararlanılabilecek önemli bir araçtır. Eleştirel yazma ile birey, yaratıcılığı olumsuz olarak etkileyen faktörleri belirleyebilir ve bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için harekete geçecek teşhis verisine sahip olabilir. Özellikle kendini izleme düzeyi yüksek bireylerde yaratıcılık ve özgünlük sorunları yaşanabileceği daha önceki bölümlerde ortaya konulmuştu. Eleştirel yazma ile geliştirilebilecek eleştirel bakışla birey; kendi kişisel bakış açısını oluşturan, sosyal ortamlarda kendi beğeni ve kararlarını ortaya koyabilen (Karadüz, 2010), iletişim ve insan ilişkilerini anlayabilen ve yorumlayabilen bir niteliğe bürünür.

2.1.3.6. Yansıtıcı Günlük Tutma

Yansıtıcı günlükler, öğrencilere kendilerini anlama ve kendi anlamalarını başkalarına gösterme fırsatı sunan araçlardır (Ekiz, 2006). Bireylere kendilerini izleme ve düzenlemede sistematik veri elde etme fırsatları sunar. Bir tek soru ile bile bu sağlanabilir.

Nasıl öğrendim ?

.....

.....

.....

2.1.3.7. Karşılaştırma (Karar Verme) Matrisleri Oluşturma:

Özellikle bireylerin doğru karar verme sürecinde kendini izlemesine yardımcı olan araçlardır. Doğru karar verme, yeterli bir kendini izleme ile mümkün olmaktadır (Saaty, 1999). Karar verme sürecini görsel hale getiren karşılaştırma matrisleri hem kararı objektifleştirme de hem de karar verme sürecinde kendini izlemeyi sağlamaya yardımcı olmaktadır. Karar verme matrisleri ile kendini izleme düzeyi düşük bireyler, öznel davranışlarının farkına varabilmekte ve aşırı durumlarda davranışlarını düzeltebilmektedir. Aynı şekilde kendini izleme düzeyi gereğinden yüksek bireylerde de karar verme matrisleri, gerçeklikten uzak toplumsal etkilerden uzak durmaya yardımcı olacaktır. Tablo 1’de karar verme matrisi örnek kullanımı verilmiştir.

Tablo 1: Karşılaştırma (Karar verme) Matris Örneği

Seçenekler	İlişkili Sonuçlar			
	Üretim Kolaylığı	Çevreye Etkisi	Maliyet	Ulaşılabilirlik
Güneş Enerjisi	5	5	5	5
Nükleer Enerji	3	1	5	3
Kömür (termik enerji)	4	1	3	4
Rüzgar enerjisi	4	5	5	4
Hidro-Elektirik	5	5	5	4

2.1.3.8. Öz Değerlendirme Yapma

Öz değerlendirme, bireyin belli bir konuda ya da kendi öğrenme süreçleri ile ilgili olarak kendisini değerlendirmesidir (Stipek ve ark., 1992). Öz değerlendirme ile bireylerin kendilerini keşfetmeleri, güçlü ve zayıf yönlerini tanımaları sağlanmaya çalışılır. Bireye yaşamında kendi performans ve gelişimini takip etmesi ve değerlendirmesi konularında yardımcı olur. Kendini değerlendirme ile birey hem kendi gelişimini takip eder ve sürekli hale getirir hem de öngörü, özgüven ve değerlendirme becerileri gelişir. Kendini değerlendirme uygulanan bireylerde başlangıçta subjektif değerlendirmeler ağırlıkta olabilirken, zamanla birey kendini objektif olarak değerlendirebilir. Öz değerlendirme ile birey daha önce oluşturduğu kendi davranış kayıtları ile yeni öğrendiği durumda karşılaştığı gözlemlerinin uyumluluğunu değerlendirir ve önceki gözlem ve kayıtlar ile yeni durum arasında karşılaştırmalar yaparak dengeli ve sağlıklı bir bireysel yapı oluşturmaya çalışır. Tablo 2’de öz değerlendirme formu örneği verilmiştir.

Tablo 2: Kendini Değerlendirme Formu

Kendimizi Değerlendirelim!	
Bu öğrenme sürecinin her bölümünde aktif olarak katıldım mı?	....
Bu konu ile ilgili daha önce fark etmediklerim?	....
Bu süreçte öğrendiklerim?	....
Daha sonra bu konu ile ilgili yapacaklarım?	....
Buradan edindiğim bilgileri/becerileri nerelerde kullanabilirim?	....

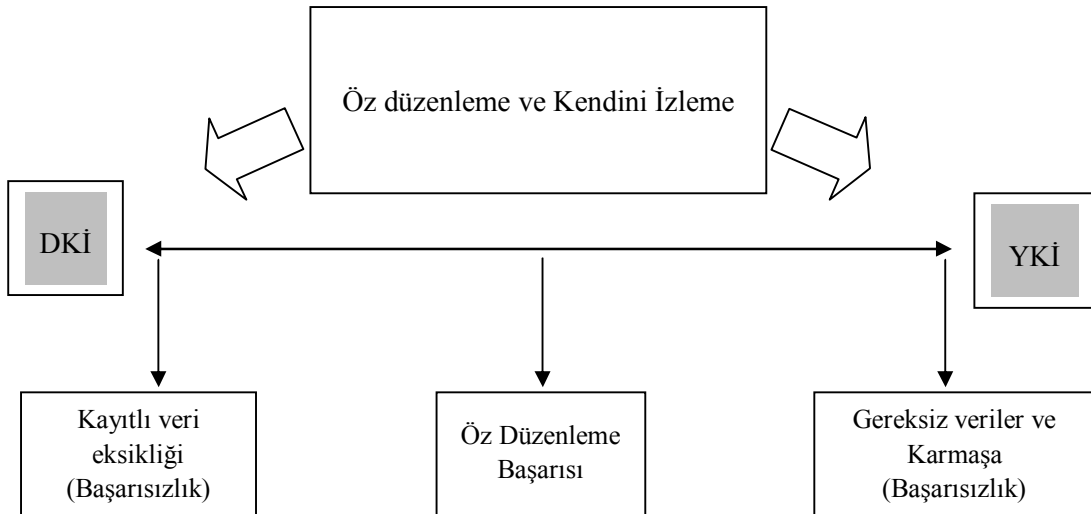
2.2. Kendini İzleme ve Diğer Üst Biliş Becerileri İlişkisi

2.2.1. Öz Düzenleme ve Kendini İzleme

Öz Düzenleme, Albert Bandura tarafından geliştirilen Sosyal Öğrenme Kuramı'nın önemli kavramlarından biridir. Bandura (1977) öz düzenlemeyi, bireyin kendi davranışlarını gözlemleyip, kendi ölçütleri ile karşılaştırarak yargıda bulunması gerekiyorsa, davranışlarını ölçütlerine uygun hale getirmesi olarak tanımlamıştır. Başka bir deyişle öz düzenleme bireyin kendi davranışlarını izlemesi, etkilemesi, yönlendirmesi ve kontrol etmesi süreçleridir. Bandura sosyal öğrenme kuramında insan davranışlarının sadece dışsal pekiştireçler ve cezalarla kontrol edilemeyeceğini, insanların davranışlarını kendi kendilerine düzenleyebileceklerini ifade etmiştir. Bireyde öz düzenleme, planlama, izleme ve değerlendirme süreçlerini içerir (Zimmerman, 1998). Pintrich (2000) öz düzenlemeyi, öğrencilerin kendi öğrenme hedeflerini belirledikleri, bilişlerini, motivasyonlarını ve davranışlarını düzenlemeye çalıştıkları, hedefleri ve çevrelerindeki bağlamsal özellikler tarafından yönlendirilip, sınırlandırıldıkları aktif ve yapıcı bir süreç olarak tanımlamıştır.

Öz düzenlemeyi geliştirmek için bilişsel stratejileri öğrenmek ve yerinde kullanmak gerekir (Pintrich ve Garcia, 1991). Bu süreç bir beceri gelişimi ve davranış değişimi gerektireceğinden çok kolay olmayacaktır. Aynı şekilde bireyin öğrenme sorumluluklarını üstlenmesi, potansiyelinin farkına varması ve öğrenme süreçlerini kontrol etmesi de kolay olmayacaktır (Pintrich, 1995; Schunk ve Zimmerman, 1994). Kendini izleme ve öz düzenleme ilişkisi şekil 4'te verilmiştir.

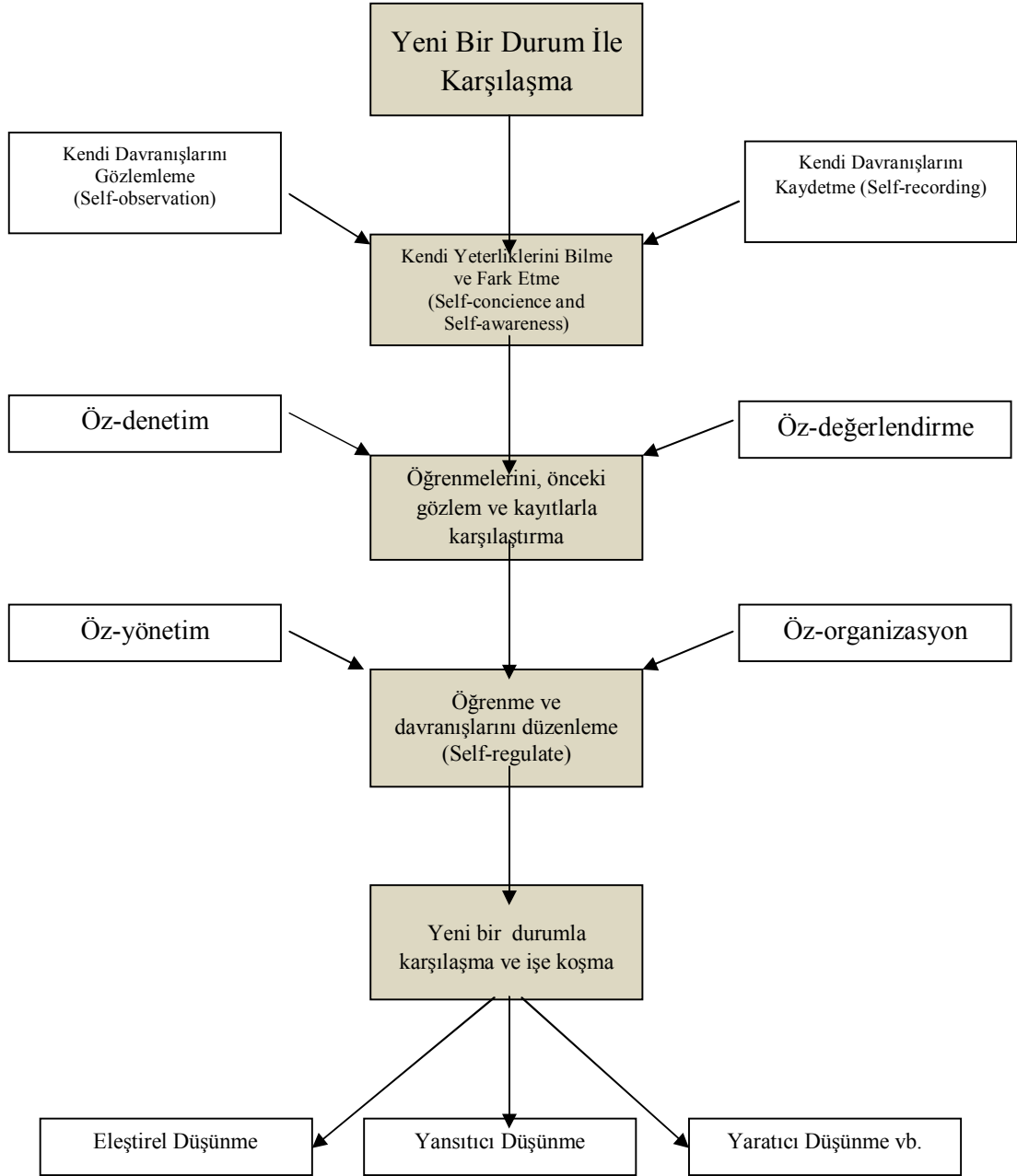
Şekil 4: Öz Düzenleme ve Kendini İzleme İlişkisi

Şekil 4'te görüldüğü gibi, öz düzenleme ve öğrenme süreçlerini öz düzenleyerek öğrenme için bireyin önceki davranışlarını kaydetmiş olması ve bu kayıtları yeri ve zamanı geldikçe kullanmada kendini izleme becerisi önemlidir (Pintrich, 1995). Bireylerin öz düzenlemeleri için üç farklı boyutta öğrenmelerini yönlendirdikleri görülmektedir. Bunlar; davranışlarını gözlemleyebilme, motivasyon ve etkileme ile biliş farkındalığıdır. Bunlara öz düzenlemenin bileşenleri de denir (Pintrich, 1995). Bireyin kendi davranışlarını yeterince gözlemleyip kaydetmemesi, bu kayıtlara dolayısı ile kendi davranışlarına güvenmemesi sonucunu doğuracaktır. Bunun sonucunda da şüpheli bir kişilik öz yeterlik eksiklikleri ortaya çıkacaktır (Bandura, 1991; Pintrich ve De Groot, 1990). Bireylerin öz düzenleme süreçlerinde başarılı olmaları, kaygı, stres ve benzeri olumsuzlukların ortaya çıkmasını engelleyecektir (Bandura, 1991).

Öz düzenleme ile kendini izlemeyi ayıran temel nokta uygulama sırasıdır. Kendini izlemede, kendini gözlemleyen birey davranışlarını kaydederek kendini izleme sürecini oluşturur. Oluşan bu veri doğru zaman ve doğru yerde kullanılırsa öz düzenleme becerisi işlevsel hale gelmiş olur (Schunk ve Zimmerman, 1994; Bandura, 1991). Buradan anlaşılacağı gibi öz düzenleme ve kendini izleme ayrılmaz ve bir birini takip eden bir süreçtir. Öz düzenleme sürecinin kendini izleme sürecini de içerdiği görüşü yaygın bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır (Pintrich, 2000; Schunk ve Zimmerman, 1994; Bandura, 1991). Bireyde kendini izleme, öz düzenleme ve bazı üstbilişsel beceriler ilişkisi şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5: Düşünme ve Üstbilmiş İlişkisi

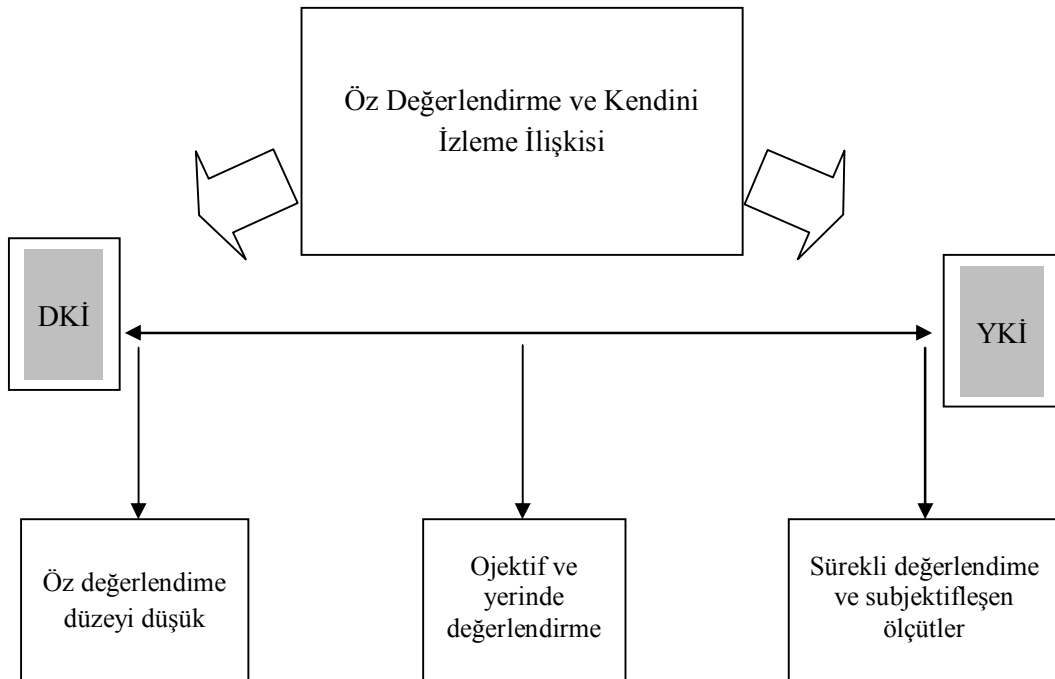
Şekil 5'te görüldüğü gibi, birey yeni bir durum ile karşılaştığında, kendi yeterliklerini bilme ve fark etme eğilimi vardır. bu yeterlikler ile ilgili alanlardaki daha önceki gözlem ve bu gözlemlere ilişkin kayıtlar, yeterliği alanında daha gerçekçi bilgi ve bilinç sağlayacaktır.

2.2.2. Öz Değerlendirme ve Kendini İzleme

Öz değerlendirme, bireyin belli bir konuda ya da kendi öğrenme süreçleri ile ilgili olarak kendisini değerlendirmesidir. Öz değerlendirme ile bireylerin kendilerini keşfetmeleri, güçlü ve zayıf yönlerini tanımları sağlanmaya çalışılır. Bireye yaşamında kendi performans ve gelişimini takip etmesi ve değerlendirmesi konularında yardımcı olur (Schunk, 1995). Kendini değerlendirme ile birey hem kendi gelişimini takip eder ve sürekli hale getirir hem de öngörü, özgüven ve değerlendirme becerileri gelişir. Kendini değerlendirme uygulanan bireylerde başlangıçta subjektif değerlendirmeler ağırlıkta olabilirken, zamanla birey kendini objektif olarak değerlendirebilir (Stipeck ve ark., 1992).

Öz değerlendirme ile birey daha önce oluşturduğu kendi davranış kayıtları ile yeni öğrendiği durumda karşılaştığı gözlemlerinin uyumluluğunu değerlendirir ve önceki gözlem ve kayıtlar ile yeni durum arasında karşılaştırmalar yaparak dengeli ve sağlıklı bir bireysel yapı oluşturmaya çalışır. Bu yönü ile öz değerlendirme, kendini izleme süreci arasında bir ilişki olmaktan öte, öz değerlendirme kendini izleme araç ve stratejilerinden biri olarak kullanılmaktadır. Şekil 6'da öz değerlendirme ve kendini izleme ilişkisi verilmiştir.

Şekil 6 : Öz Değerlendirme ve Kendini İzleme İlişkisi

Şekil 6'ya göre öz değerlendirme işlemi aynı zamanda öğrenme yaşantıları için kayıt oluşturma işlemidir. Bu kayıt oluşturma işi aynı zamanda kendini izlemenin bir boyutu olan kendi davranışlarını kaydetme adıyla karşımıza çıkmaktadır. Özdeğerlendirme öncesi oluşturulan düşünme ortamları da gerçek ya da yapay kendini gözleme fırsatları sunmaktadır.

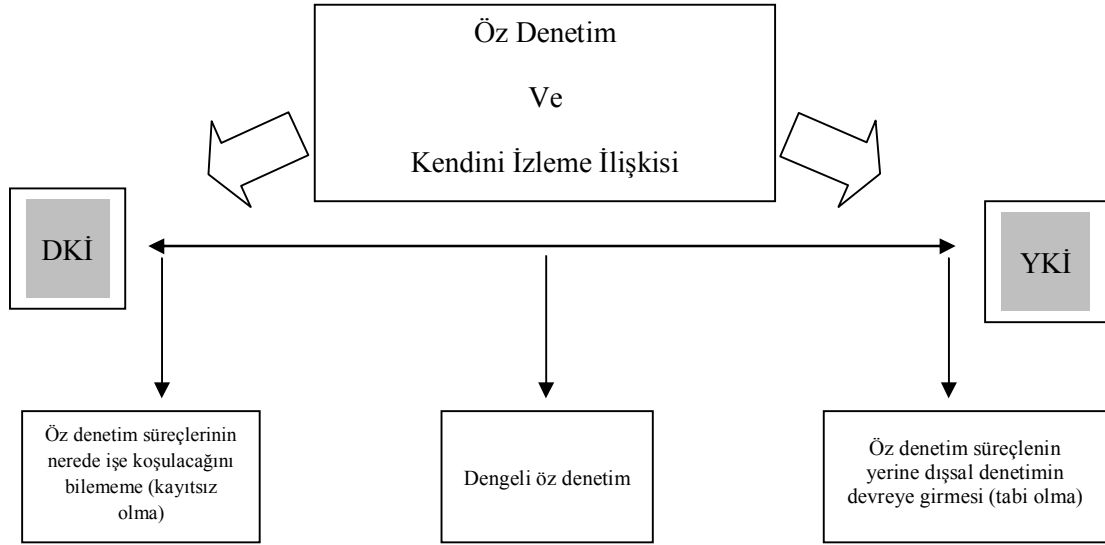
2.2.3. Özdenetim ve Kendini İzleme

Öz denetim, bireyin kendi kendisine içsel bir kontrolle oluşturduğu disiplindir (Korkmaz ve Kaptan, 2001). Uygulama tarzına göre disiplin iki boyutta ele alınabilir. Bunlar iç kontrollü disiplin (özdenetim) ve dış kontrollü disiplin (yönlendirilme). Bireyin özdenetim becerisini geliştirmesi, kendi davranışlarını yönetmesi yani özyönetiminin de ön şartı durumundadır. Özellikle engelli ailelerinin en çok dile getirdiği ifadedir “bizden sonra kendi ayakları üzerinde dursun yeter”. Fakat ne ilginçtir ki özel eğitimde çoğunlukla dışsal denetime dayanan davranışçı yaklaşımlar tercih edilmekte ve içsel süreçler göz ardı edilmektedir. Bunun sonucunda beklenen ise içsel süreçlerine sahip birey yetiştirme gibi çelişkili bir durumda söz konusu olabilmektedir.

Özdenetim, kişinin bazı kuralları benimsemesi ve dış uyarılara gerek kalmadan bu kurallara uyması ve uygulamasıdır. Bireyin iç denetim yerine dışsal faktörlerle (dayak, korku, tehdit, rüşvet) denetlenmesi kendini izleme ve özdüzenleme süreçlerini yerine getirememesine ve bu dışsal denetimin olmadığı yerlerde ölçsüz davranışlar sergilemesine sebep olabilmektedir.

Bireyin özdenetimi, yani uyacağı ve uymayacağı kuralları fark etmesi ve bu kurallara uymama durumunda meydana gelecekleri bilmesi için belli düzeyde kendini izleme becerisine sahip olması gerekir. Bireyin kendini izleme düzeyi yüksek olursa, uyacağı kuralların yanında birçok uyulmaması gereken kurala da uyacaktır. Bireyin kendini izleme düzeyi düşük olurda uyulması gereken kurallarında bir kısmı veya tümüne uymayacak yani kurallar ve topluma kayıtsız kalacaktır. Böyle bir durumda, kendini izleme düzeyi düşük kimselerin çok olduğu bir toplumda karmaşa meydana gelme ihtimali ortaya çıkabilir. Şekil 7'de öz denetim ve kendini izleme ilişkisi verilmiştir.

Şekil 7: Öz denetim ve Kendini İzleme İlişkisi

Şekil 7'ye göre kendini izleme düzeyi düşük olan birey, içsel denetime her durum ve şartta başvuracak, danışma ve yöneltme süreçlerinin dışına çıkabilecektir. Diğer yandan kendini izleme düzeyi yüksek olan birey, kendi içsel süreçleri yerine sürekli bir yöneltmeye ihtiyaç duyacak ve öz denetimin yerini dışsal denetim ve otorite tabi olma alacaktır.

2.2.4. Özyönetim ve Kendini İzleme

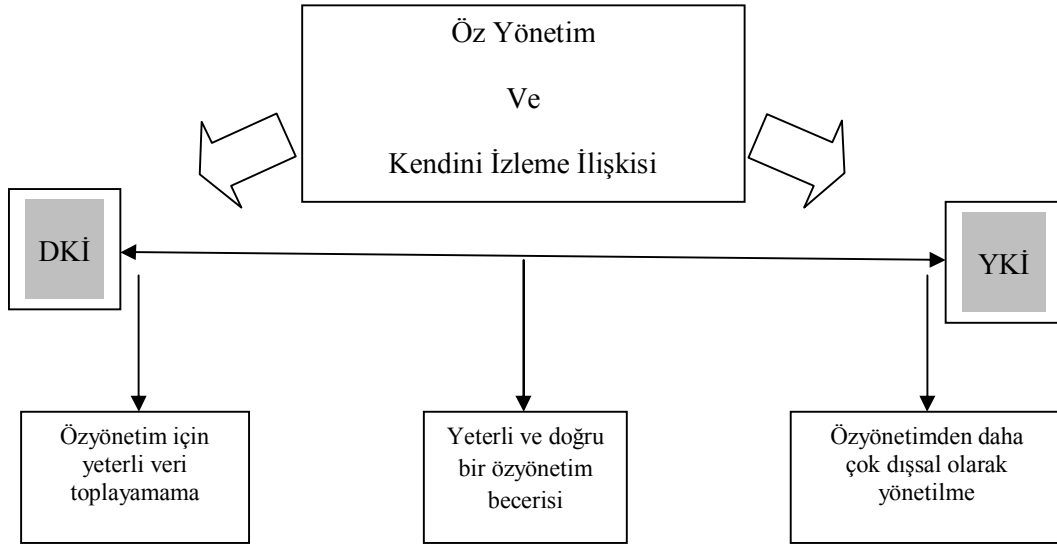
Özyönetim, bireyin bilinçli olarak kendine bir hedef belirlemesi, hedefe ulaşma sürecinde kendini ve çevresini izlemesi ve öz değerlendirme yaparak bu sonuçları kullanabilme süreçlerini içerir. Örneğin, öfke gibi bir olumsuzlukta insanlar, etrafa ve kendine zarar verecek davranışlar sergileyebileceği gibi özyönetim süreçlerindeki başarıya paralel olarak bu duygunun üstesinden gelip hiçbir zarar vermeden de sonuca ulaşabilir (Aydoğmuş, 2012; Demir ve Doğanay, 2009). Bir futbol maçında 30-40 bin kişinin birden öfkeleneyeceği pozisyonları sıklıkla görürüz fakat çok az kişi bu öfke süreçlerini yönetemediği için olaylara sebep olmaktadır. Onbinlerce kişi özyönetim becerilerini işe koşarak bu olayların dışında kalabilmektedir. Yaşın ilerlemesi ile özyönetimin etkin olarak sağlanabilmesi paralellik gösterir. Delikanlılık deyimi özyönetim süreçlerinin etkili olarak kullanılamaması ile ilgilidir. Çocuklar üzüntü durumunda ağlamayı erteleyemezken,

yetişkin bir birey özyönetim becerisini kullanarak üzüntü durumunda hemen ağlamak yerine yalnız kalmayı bekleyebilmektedir.

Bireye özyönetim, zaman faktörünün dışında istendik faaliyetlerle de kazandırılabilir. Araştırmalar, özyönetim stratejileri ile akademik performans, verimlilik, zaman kullanımı, gelişim ve problemler davranışların azaltılmasının mümkün olduğunu ortaya koymaktadır (Demir ve Doğanay, 2009).

Demir ve Doğanay (2009), kendini izleme becerisinin, özdeğerlendirme becerisi ile birlikte özyönetimin temelini oluşturduğunu ifade etmektedir. Demirel ve Yazgünoğlu (2010)'da özyönetim becerileri arasında kendi gelişimini izleyebilmeyi de göstermektedir. Öz yönetim ve kendini izleme ilişkisi şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8: Öz yönetim ve Kendini İzleme İlişkisi

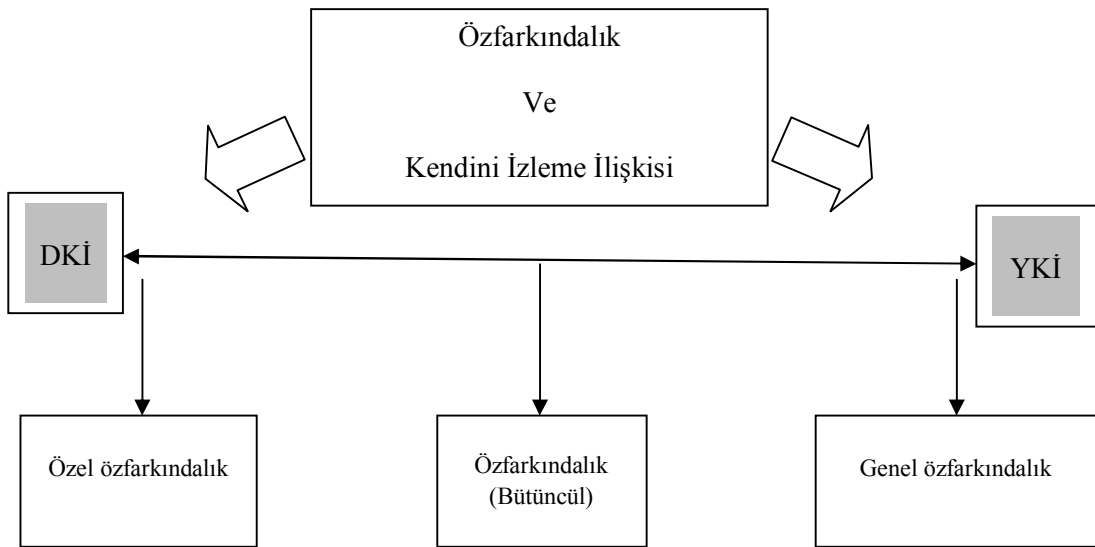
Şekil 8'e göre kendini izleme düzeyi düşük olan birey özyönetim için gerekli bilişsel sosyal ve duyuşsal veriyi toplayamayacak ya da hiç toplama girişimi sergilemeyecektir. Bunun sonucu olarakta özyönetim süreçlerinde veri ve izleme eksikliğine dayalı başarısız sonuçlar ortaya çıkacaktır. Kendini izleme düzeyi gereğinden yüksek olan bireylerde ise özyönetimin yerini dışsal yönetim alacak ve birey özyönetim becerilerini sergilemekten uzaklaşacaktır. Dengeli bir kendini izleme ile birey özyönetim için gerekli veriyi toplarken, dışsal yönetim mekanizmalarında yeri ve zamanı geldiğinde karşı koyabilme becerisi geliştirecektir (Toriyama, 1993).

2.2.5. Özfarkındalık ve Kendini İzleme

Özfarkındalık, bireyin kendini fark etme kapasitesidir. Özfarkındalık, genel ve özel öz farkındalık olarak iki başlık altına alınabilir. Genel özfarkındalık, bireyin dikkatinin başkaları tarafından görülen yanlarına odaklanmasıdır. Yani yüksek kendini izleme davranışına yönelmede altyapı durumundadır (Baldwin, 2005). Bireyin kendisine odaklanırken başkalarının göreceği veya fark edebileceği yönlerine öncelik tanınması o bireyi başkalarının beklentileri doğrultusunda yaşamaya iter ve çoğu zaman kendi istek ve ihtiyaçlarını ikinci plana itebilir. Özel özfarkındalık ise bireyin, diğerlerinin görmeyeceği ve fark edemeyeceği yönlerine odaklanmasıdır. Özel özfarkındalığı gelişmiş birey, toplumsal refleksleri fark etmekte zorlanacak ve toplumsal yolla gelişebilecek birçok özelliğinin gelişmemesine sebep olacaktır (Baldwin, 2005). Genel özfarkındalığın tersine özel özfarkındalığın gelişmesi, bireyde kendini izleme düzeyinin gereğinden daha fazla düşmesine sebep olacak, belki yaratıcılığı geliştirecek ama o yaratıcılığı toplumsal amaçlarla kullanma olasılığı düşecektir. Özfarkındalık kendini izleme ilişkisi şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9: Özfarkındalık ve Kendini İzleme İlişkisi

Şekil 9’a göre özfarkındalık kendini izlemenin yanında, özdüzenleme, özbilinç ve liderlik gibi birçok kişilik özelliği ve becerisi ile de yakından ilişkilidir. Özfarkındalığı yüksek olan birey akademik öğrenme süreçlerinde nasıl öğreneceğini bilir, yeteneklerini

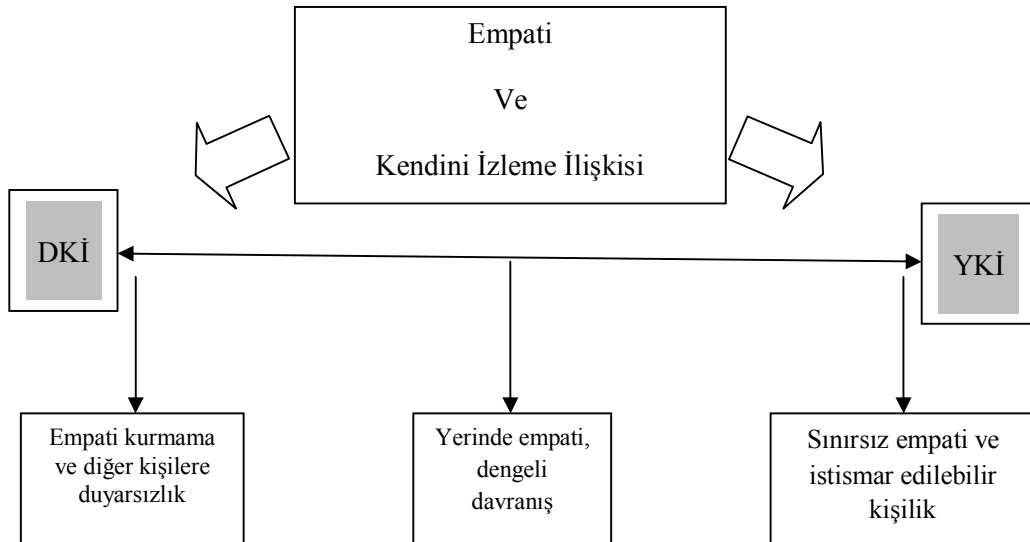
fark eder ve yeteneklerine uygun alanlarda çalışmalar yapar, dini, siyasi ve benzeri inançsal ve etik değerleri tanıır ve bu değerlerine uygun davranışlar sergiler.

2.2.6. Empati ve Kendini İzleme

Empati, bireyin kendisini karşısındakinin yerine koyarak, olaylara karşısındaki bireyin gözünden bakması, duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu karşısındakine iletme sürecidir. Dökmen (1997; 1988), empati kuracak kişinin, kendisini karşısındakinin yerine koyması, karşısındakinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak algılaması ve oluşturduğu empatik anlayışı karşısındakine iletmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu açıdan bakıldığında empati sosyal etkileşimi kolaylaştırıcı önemli bir etmenddir (Kapıkıran, 2009).

Empati kurmak için karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlamak gerekir. Kendini izleme düzeyi düşük olan birey diğer kişilerin yaptıkları ile ilgilenmeyeceğinden empati kurma becerisinde problemler yaşayacaktır. Kendini izleme düzeyi düşük olan birey benmerkezci davranışlar sergileyecek ve karşısındaki kişiyi anlama çabasına girmeyecektir. Bireyin kendini izleyebilmesi için benmerkezcilikten uzaklaşması gerekmektedir. Bunu da benmerkezcilikten kurtulup, sosyal ben'e geçerek sağlayabilir (Kapıkıran, 2009). Empati ve kendini izleme ilişkisi şekil 10'da verilmiştir.

Şekil 10: Empati ve Kendini İzleme İlişkisi

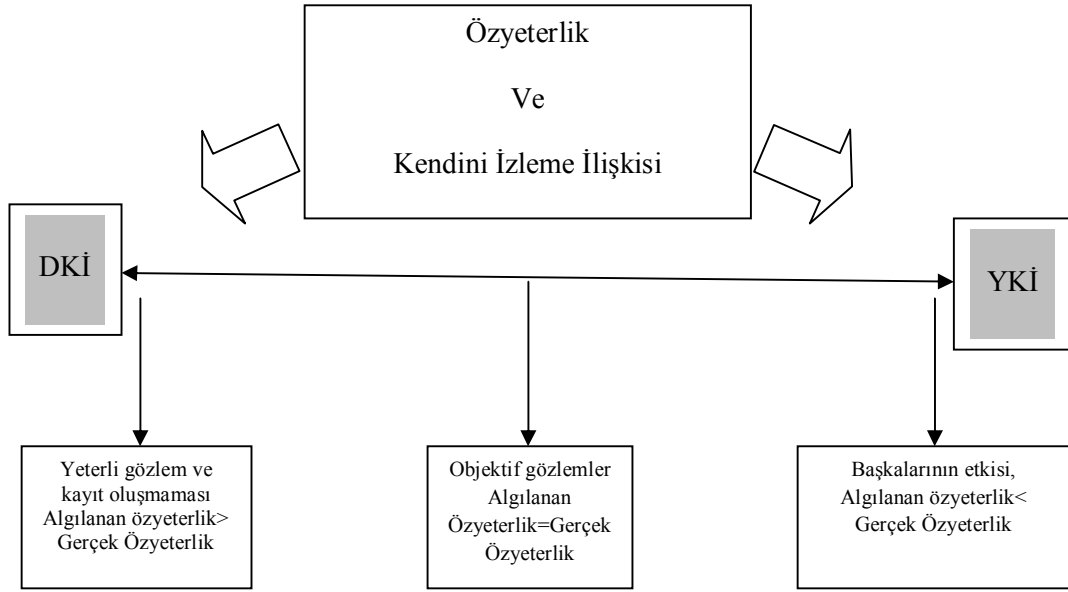

Şekil 10'da yer alan bilgilere göre, empati kurma ile kişinin kendini izlemesi arasında, kaynağını birbirinden alan bir ilişki süreci bulunmaktadır. Genellikle, kendini izleme düzeyi düşük olan birey diğer kişileri dikkate alma eğiliminde değildir. Bireyde empati kurma becerisini geliştirmek için yapılacak etkinlikleri, kendini izleme düzeyini (düşük ise) artırıcı etkinlikler ile birlikte ele almak gerekmektedir. Drama, rol oynama ve mikro-öğretim etkinlikleri her ikisinin gelişmesi içinde kullanılabilir.

2.2.7. Özyeterlik ve Kendini İzleme

Özyeterlik, gelecekteki görevler üzerinde, performans aracı olarak bir görevi gerçekleştirmek için kişinin algılanan yeteneğini kavramsallaştırmasıdır (Bandura, 1977). Bireyde beceri varsa teşvik edici davranışlarla özyeterlik düzeyinde kalıcı bir davranış meydana getirilebilir. Bandura (1986;1977) bireylerin, yaptıkları etkinliklerde, kendilerini yeterli hissettikleri sürece başarılı olabileceğini ifade etmektedir. Schunk ve Zimmerman (1997) bireylerin yeterliklerinin biraz üstünde zorluklarla karşılaştıklarında yani meydan okuma süreçleri oluşturulduğunda özyeterlik düzeylerinin de arttığını ifade etmektedir. Özyeterlik insanların yapacağı iş ve işlemleri belirleme de etkilidir (Schunk, 1989). Birey özyeterliklerinin farkında olabilmek için iyi bir gözlemci olabilmelidir. Bu gözlem süreci diğer bireyler kadar özgül de içerir. Bu gözlem süreçleri sonunda davranışların doğru (objektif) kaydedilmesi, algılanan ve gerçek özyeterlik düzeylerinin tutarlı hale gelmesine katkı sağlayacaktır. Bu gözlem ve kayıtların subjektif olması durumunda algılanan özyeterlik ile gerçek özyeterlik düzeyleri arasında farklar meydana gelecektir. Öz yeterlik ve kendini izleme ilişkisi şekil 11'de verilmiştir.

Şekil 11: Özyeterlik ve Kendini İzleme İlişkisi

Algılanan özyeterlik ile gerçek özyeterlik arasındaki tutarlık doğru bir kendini izleme ile mümkündür. Şekil 11’de görüldüğü gibi bireyin kendini izlemesi düşük ise yeterli gözlem ve kayıt verisi oluşmayacağı için davranışlarının dönütlerini alamayacak ve özyeterliğini olduğundan daha fazla algılayabilecektir. Bireyin kendini izlemesi gereğinden yüksek ise gözlem ve kayıtlarında objektif olamayacak ve diğer insanların etkisinde kalacaktır. Bu etki çoğu zaman özyeterlik algısının gerçek özyeterliğin altında kalmasına sebep olacaktır.

2.2.8. Motivasyon ve Kendini İzleme

Motivasyon, iç temelli kontrolleri ifade etmek için kullanılan herhangi bir şekilde eylemde bulunma eğilimi ve bu eğilime neden olan belli bir ihtiyaç ya da istektir (Ercan, 2003). Motivasyonu ifade için; amaç, yönelme, istek, niyet, amaç, tutku, güdü, tutum, ilgi, seçim (tercih) gibi terimler kullanılır.

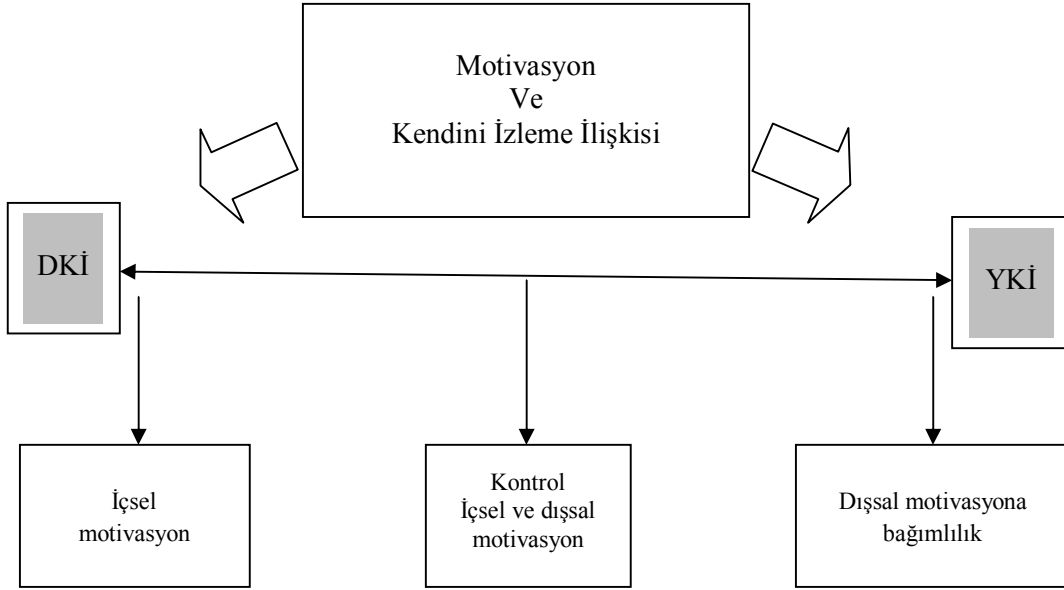
İnsanlar daha çok ilgi çekici buldukları ve merak ettikleri konuları çabuk öğrenirler. Eğitim açısından bakıldığında konuya okuldaki bütün konuların öğrencinin ilgisini çekmesi beklenemez. Bu konu ve öğrenme alanları ya doğrudan açlık, susuzluk gibi bütün insanlarda ortak olan durumlarla ilişkilendirilebilir ya da

psikolojik ve sosyal durumlarla ilişkilendirilebilir ki, bunlar, sevecenlik, sosyal onay, birlikte olma isteği, başarı, kendini bulma gibi güdülerdir. Bu ana kadar motivasyonun ne olduğu ile ilgili kavram, durum ve özelliklerden bahsedildi. Motivasyonun nasıl sağlanacağı ile ilgili boyuta bakıldığında içsel ve dışsal motivasyon kavramları ile karşılaşılmaktadır. Birey kendisi için bir şey başarmak istiyorsa ve bu durumu kendi tatmin durumları ile ilişkilendirmiş ise burada içsel motivasyon, bireyin başarısı özendirici etkinlikler ve pekiştireçler kullanılarak yapılıyorsa dışsal motivasyon ortaya çıkmaktadır (Ercan, 2003). İçsel motivasyon süreç, sonuç odaklı iken, dışsal motivasyon daha çok sonuç odaklıdır. Dışsal ve içsel motivasyon zamanla ve değişen durumlarda farklılaşabilir. Öğrenci bazı derslerde yalnızca iyi not almak için çalışır. Bazı derslere ise sevdiği için içsel olarak motive olabilir (Yüksel, 2004). İçsel motivasyonda etkinliğin kendisi ödüllendirmez. Eğer öğrenciler bir etkinliğe katılarak ihtiyaçlarının karşılanacağını anlarırsa öğrenme etkinliğine yönelik olarak içten güdülenecekler (Öncü, 2004).

Bilişsel ve davranışçı kuramların motivasyona bakış açılarında içsel ve dışsal motivasyon yönünden farklılıklar vardır. Bilişsel kuramlar daha çok içsel motivasyonun önemine dikkat çekerken, davranışçı kuramlar, öğrenmenin oluşumunu dışsal etkenlere büyük ölçüde bağlamaktadırlar. Aynı doğrultuda motivasyonun oluşumunda dışsal etkenlerin önemine vurgu yapmışlardır. Davranışçı yaklaşıma göre organizma pekiştirilen davranışları tekrar etme eğilimindedir. Bu yaklaşım dıştan verilen uyarıcılarla güdülenmesini önerir (Selçuk, 2001). Bu nedenle pekiştirici uyarıcılarla bireyin davranışlarının biçimlendirilmesi mümkün hale getirilir (DeBono, Green, Shair ve Benson, 1995; Pintrich ve De Groot, 1990).

Motivasyon ve kendini izleme ilişkisi şekil 12’de verilmiştir.

Şekil 12: Motivasyon ve Kendini İzleme İlişkisi

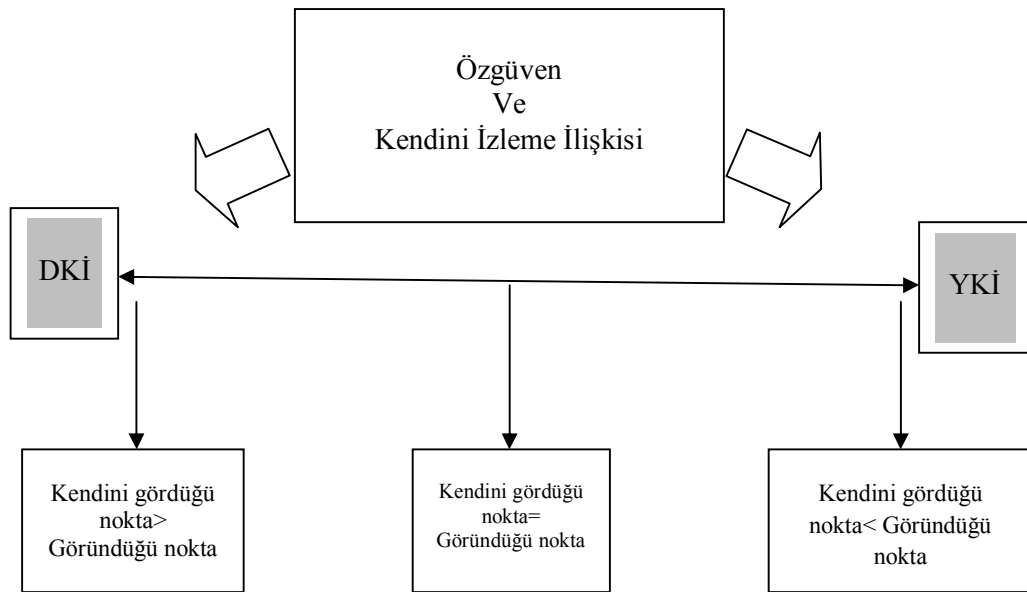
Şekil 12’deki bilgilere göre, kendini izlemenin düşük, ideal veya yüksek olması motivasyon kaynakları ile doğrudan ilişkilidir. Birey, sadece içsel motivasyon yolunu kullanıyorsa ve bu güdüleme sonucu ulaşacağı noktaları daha önceki gözlem ve kayıtlarla karşılaştırmıyorsa bu onun kendini izleme düzeyinin düşük olduğunun göstergelerinden biridir. Bu tip bir motivasyon durumunda ulaşılan noktanın verimliliği hakkında nesnel bir sonuca ulaşmak zor olacaktır. Birey sadece dışsal motivasyona bağımlı ise özerklik problemleri ortaya çıkacak ve var olan gözlem ve kayıtları aynen kullanmaya ve kendi öz süreçlerinden yararlanamamaya başlayacaktır (Schunk,1997).

2.2.9. Özgüven ve Kendini İzleme

Özgüven, bireyden bireye farklı gelişim gösteren karmaşık bir süreçtir. Özgüven, özbenlik kavramı ile ilişkilidir. Özbenlik bireyin, sadece kendini algılama, kim ve ne olduğuna ilişkin duygu ve düşüncelerinden ibaret değil, başkalarının onun hakkındaki düşüncelerinin bireye etkilerini de içerir. Özgüven, bireyin kendini nasıl gördüğü ve nasıl görmek istediği arasındaki farka ilişkin duygularını içerir. Özgüven, yaratıcılığın, uzmanlaşmanın, kendisine ve başkalarına saygının anahtarı

durumundadır (Rogers, 1961). İstenen ve beklenen kendini görmek istediği nokta ile görüldüğü noktanın paralellik göstermesidir. Bu durum yüksek bir özgüvenin göstergesidir. Ne kendini görmek istediği nokta görüldüğünden, ne de görüldüğü nokta kendini görmek istediğinden farklı olmamalıdır. Özgüven ve kendini izleme ilişkisi şekil 13'te görselleştirilmiştir.

Şekil 13: Özgüven ve Kendini İzleme İlişkisi

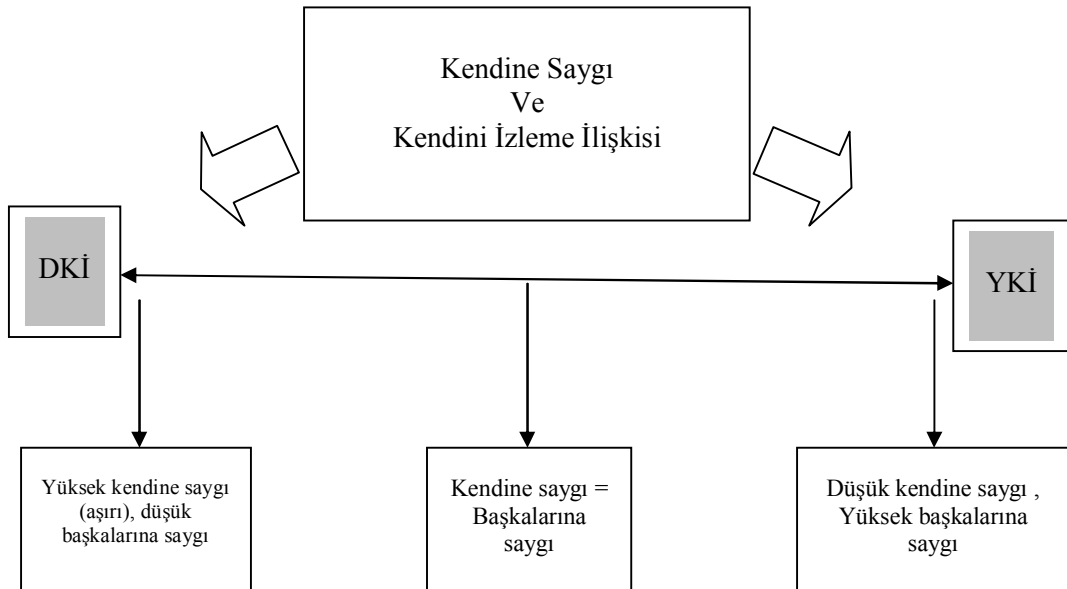
Şekil 13'te verilenler doğrultusunda, özgüvenin yüksek veya düşük olması, daha önceki gözlemler, kayıtlar ve dönütlerin olumlu olup olmadığına ve birey tarafından kullanılıp kullanılmadığına bağlıdır. Buradan da anlaşılacağı gibi yüksek bir özgüven iyi bir kendini izleme süreci sonucunda ortaya çıkabilir. Bireyin özgüvenini düşüren yaklaşımlar, birey tarafından kaydedilmiş olumsuz yaşantılardır. Yani bireye empoze edilmiş mağduriyet durumlarıdır. Kendini izleme düzeyi yüksek birey diğer kişilerin etkisinde çabuk kalacağı için özgüven duygusunu kaybetme kolaylaşacak, kaybedilmiş özgüven duygusunun kazanılması da bir o kadar zorlaşacaktır. İzleyiciden çabuk etkilenen futbolcular buna örnektir. Benzer şekilde kendini izleme düzeyi düşük birey diğer kişilerin etkisinde kalmayacak, belki özgüven duygusunu kaybetmeyecek fakat algıladığı özgüven ile gerçek özgüveni arasında farklılıklar meydana çıkacaktır, kaybedilmiş özgüven duygusunun

kazanılması yerine de iç dünyasına yönelecek ve daha öncesinde yeterince gözlem ve kayıt oluşturmadığı için zorluklar yaşayacaktır. Tüm haklı tepkilere rağmen bireysel (bencil) oynamaya devam eden futbolcular buna örnektir. Kendini gördüğü nokta ile görüldüğü noktayı dengeleyebilen birey, yeteneklerini yeri ve zamanında kullanacak, yeteneklerinin üstü ve altı durumlarda gerekli davranışları uygun bir şekilde sergileyebilecektir.

2.2.10. Kendine saygı ve Kendini İzleme

Kendine saygı veya benlik saygısı, bireyin kendi hakkındaki olumlu veya olumsuz değerlendirme ve değerlemesini açıklayıcı bir şekilde ortaya koymasdır (Baumeister, Smart, ve Boden, 1996). Bireyin kendisi hakkındaki olumlu ve olumsuz değerlendirme ve değerlemeleri sadece davranışsal ve sosyal değil, akademik alandaki başarısı içinde anahtar durumundadır. Doğru bir kendine saygıda birey, zayıf ve güçlü yönlerini görür ve kabul eder. Bunun içinse iyi bir kendini izleme yeteneğine ihtiyaç duyar. Kendine saygı ve kendini izleme ilişkisi şekil 14'te verilmiştir.

Şekil 14: Kendine Saygı ve Kendini İzleme İlişkisi

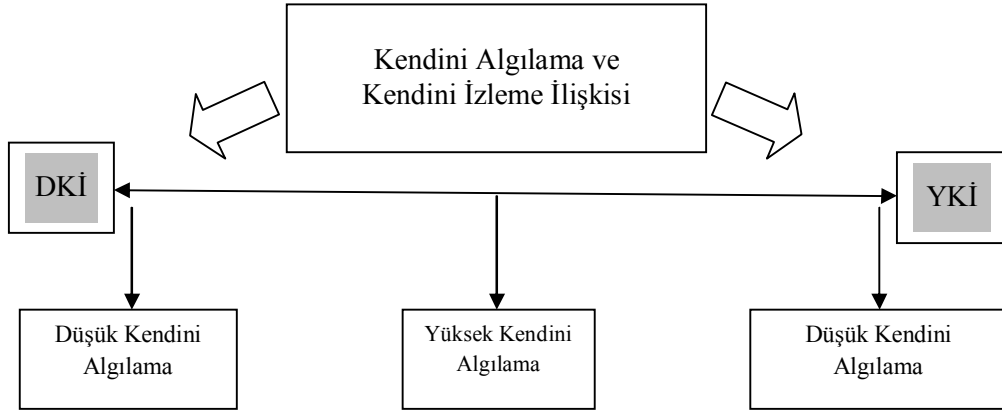

Şekil 14'e göre, bireyde kendini izleme düzeyi düşük ise kendine saygısı diğer insanlara saygısının çok üzerinde olacak, iletişim, arkadaşlık ve dostluk süreçlerinden zevk alamayacaktır. Aynı şekilde kendini izleme düzeyi gereğinden yüksek ise diğer insanlara karşı olan saygısı, kendine olan saygısının çok üzerinde olacak ve arkadaşlık ilişkilerinde gerekli güçlü duruşu sergilemeyecek, istismar edilebilir bir kişilik sergileyecektir. Eğer kendini izleme düzeyi ideal boyutta olursa birey, kendine saygısı ile diğer kişilere saygısını dengeleyecek, arkadaşlık süreçlerinden zevk alacak ve daha verimli sosyal ilişkiler kurabilecektir. Birey başkalarının duygu ve ihtiyaçları ile kendi duygu ve ihtiyaçlarını dengeleyecek, istismar etmeyen ve edilmeyen dengeli bir kişilik sergileyecektir (Branden, 2001). Baumeister (2001), insan ilişkilerinde yüksek bir öz saygının egoizmi beraberinde getireceği ve şiddet ve saldırganlığa sebep olabileceğini ifade ederken, düşük bir öz saygının da bu tip davranışlara maruz kalma riskini artırdığını ifade etmektedir. Özsaygı ve kendini izleme arasındaki bu ilişkiye bakarak bireye kazandıracağımız dengeli bir kendini izleme ile sosyal yaşamda kendine ve başkalarına saygılı olmada denge sağlanmış olacaktır. Bireyin kendine dönüt veren tüm strateji, yöntem ve teknikler hem kendini izlemeyi, hem de öz saygıyı ideal duruma getirmede kullanılabilir.

2.2.11. Kendini Algılama ve Kendini İzleme

Kendini algılama, bireyin kendini bir obje gibi ele alarak, kendi tepki ve tutumları hakkında yorumda bulunma becerisi şeklinde tanımlanabilir (Bem, 1972). İdeal bir kendini izleme, kendini doğru algılamanın ön şartı ve anahtarı durumundadır. Kendini algılama süreçleri doğru bir kendini izleme ile başlar. Birey, kendisine aykırı bir davranış durumunda, kendi davranışlarını ve onu bu davranışa iten sebepleri irdeleme eğilimindedir. Kendini algılama bu durumda ortaya çıkmakta ve birey bu algılamaya paralel olarak kendisini yansıtmaya çabalamaktadır (Festinger, 1959). Kendini algılama ve kendini izleme ilişkisi şekil 15'de verilmiştir.

Şekil 15: Kendini Algılama ve Kendini İzleme İlişkisi

Şekil 15'e göre kendini algılama, kendini izlemenin yansıması; ya kendini izleme şeklinin kronikleşmesi (olumsuz) ya da istikrar kazanması olarak ifade edilebilir (Kavak, Gürel, Eryiğit ve Özkan-Tektaş, 2009). Birey, kendini algılama düzeyi doğrultusunda kendini izleme becerisini ortaya koyacağından, kendisi hakkındaki algısı kendini izleme süreçlerini etkiler ve sınırlar (Snyder ve Cunningham, 1975).

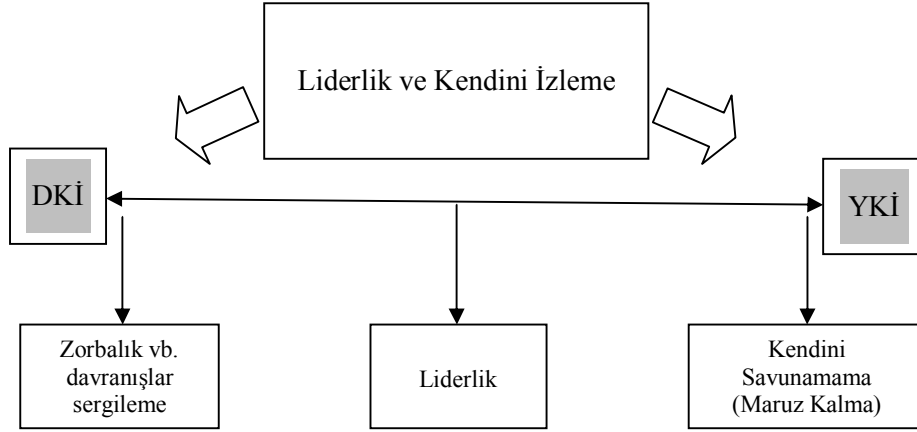
2.2.12. Liderlik ve Kendini İzleme

Liderlik başkalarını baskılama ve yönlendirme olmadığı gibi kendi gücünü kullanarak başkalarını alt etmek de değildir. Böyle bir şey olsa olsa zorbalık ile ifade edilebilir. Liderlik bireyin kendi amaçları ile grubun amaçlarını dengeleyerek, belli bir zaman dilimi içinde grubun üyelerinin gönüllü katılımı ile ortaya koyduğu davranışlar bütünüdür (Hogan, Gordon ve Hogan, 1994). Her ne kadar liderlik kavramının yapılmış olan tanımları farklı olsa da, bu tanımların ortak noktalarının “etkileme” ve “yönlendirme” olduğu görülmektedir (Northouse, 2004; Robbinns ve Coulter, 2003). Lider, grubun amaçlarını merkeze alarak grup için seçim yapma işi ile uğraşan kişidir. Dolayısı ile bireyin performansı ile grubun performansı birleşirse süreç verimi ve ürünün niteliği artar (Taylor, Peplau ve Sears, 2007).

Şekil 16'ya göre kendini izleme düzeyi düşük olan bireylerin, zorbalık eğilimi gösterebileceği, kendini izleme düzeyi yüksek olan bireylerinse zorbalığa ve ihmale maruz kalabilecekleri seçenekleri göz önüne alındığında lider özellik gösteren

bireylerin kendini izleme düzeylerinin belli bir aralıkta olması (Kendini izleme ölçeğinde 11-14 aralığı) gerekmektedir (Gangestad ve Snyder, 2000).

Şekil 16: Liderlik ve Kendini İzleme İlişkisi

Pek çok araştırmacının (Borman ve Brush, 1993; Davis, Skube, Hellervik, Gebelein, ve Sheard, 1992; Yukl, Wall, ve Lepsinger, 1990) araştırmaları sonucunda liderin özelliklerinde 14 ortak nokta ortaya çıkmaktadır:

1. Planlama ve organizasyon becerisi yüksek,
2. Problem çözme becerileri gelişmiş,
3. Etkili sınıflandırma yapabilen,
4. Veri toplama becerisi gelişmiş,
5. Kendisini ve çevresini izleyebilen,
6. Grubu ve kendini motive edici,
7. Olayları tahlil etme becerisi gelişmiş,
8. Farkındalık bilinci gelişmiş,
9. Destekleyici kişilik yapısı,
10. Takım çalışmalarında yönlendirici ve sınır koyucu,
11. Olaylar ve olgular arasında ilişki kurabilen,
12. Temsil becerisi gelişmiş,
13. Yaratıcı, geliştirici ve düzenleyici
14. Takdir edicidir.

Bireyin planlama ve organizasyon yapabilmesi için, tıpkı karar verme becerisinde olduğu gibi kendi yeterliklerinin farkında olması ve hem kendi davranışlarını hem de grubun davranışlarını izleyebilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde problem çözme sürecinde de kendini izleyebilen birey, kendine çözüm süreci ile ilgili dönütler verecektir. Bu davranış çözüm sürecinin etkililiğini artıracaktır.

Lider kişiliğin sahip olması gereken bir diğer özellik de sınıflandırma yeteneğidir. Sınıflandırma yeteneği çevre ile iletişim ve gözlemler sonucu gelişen bir beceridir. Kendini izleme düzeyi düşük olan bireyler, diğer bireylerin yaşamı ile çok ilgilenmeyeceğinden gözlemler sonucu oluşabilecek deneyimlerde sınırlı kalacaktır. Yine benzer şekilde kendini izleme düzeyi yüksek olan bireylerde etki altında kalma olasılıkları azalacağından kendi özgün sınıflandırma süreçlerini ortaya koyamayacaklardır. Liderin bir diğer özelliği de doğru ve etkili veri toplama becerisinin yüksek olmasıdır. Bireyin doğru ve etkili bilgilere ulaşabilmesi bireyin kendini tanıması, bilgiye ulaşma süreçlerini izleme ve yönlendirebilmesiyle mümkündür. Lider kişiliğin, grubu ve kendini motive edici davranışlar sergileyebilmesi içinde kendini izleme düzeyinin makul sınırlar içinde olması gerekmektedir. Grubu motive etme kaygısına sahip olması için kendini izlemenin gereğinden aşağı olmaması gerekmektedir. Etkili temsil becerisi, grubun istekleri ve kendi yeterliklerini dengeleme ile mümkün olacaktır. Yaratıcı, geliştirici ve düzenleyici olabilmekte beklentilere cevap verme isteği sonucu ortaya çıkabilmektedir.

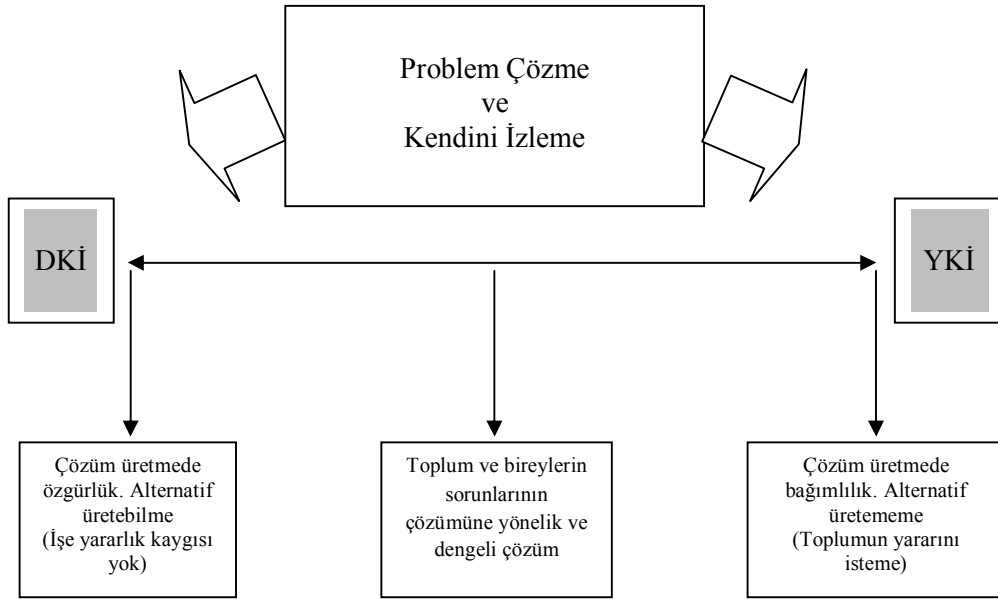
Özetle bireyde kendini izleme becerisini dengeleyebilmek, topluma daha faydalı kişiler yetiştirmede, yeni ufuklar açacak yaratıcı liderler yetiştirme içinde önemli olacaktır. Liderlik açısından bakarsak, kendini izleme becerisi yüksek liderler, kendilerini toplumun bakış açıları açısından değerlendirebilecek, çevresini saran ve gerçeklerle yüzleşmesinin önüne geçebilecek engelleri (narsizm vb.) aşmasına ve istikrarlı kişilik özellikleri göstermesine yardımcı olacaktır (Ellis, 1988).

2.2.13. Problem Çözme ve Kendini İzleme

Uygulanmakta olan eğitim programlarında ana becerilerden biri, hatta en önemlisi problem çözme becerisidir. Problem çözme, sadece problem çözme becerisi

için değil, diğer düşünme becerilerinin gelişimi açısından da önemlilik arz etmektedir (Çeliköz, 1995). Problem çözme becerilerinin verimli kullanılabilmesi için bireyler, daha önceden sahip oldukları bilgi ve becerileri etkili olarak kullanabilmeleri gerekmektedir. Bunun içinde çok miktarda, gözlem ve kayıta yer vardır. Bu kayıtların dışsal olabileceği gibi bir kısmında daha önceki tecrübelerini içeren kendi davranış kayıtları olması olağan ve ihtiyaç durumundadır. Problemin tanımlanması ve hipotezlerin oluşturulması sürecinde birey, kendisine verilen bilgileri inceleyerek daha önceki kayıtları ile eşleştirmekte ve böylece problemin çözümüne yönelik nitelikli seçenekler üretebilmektedir. Problem çözme becerisinin gelişmesi için bireyde öncelikle karar verme becerisinin gelişmiş olması gerekmektedir. Problem çözme becerisi ve kendini izleme ilişkisi şekil 17’de verilmiştir.

Şekil 17: Problem Çözme ve Kendini İzleme İlişkisi

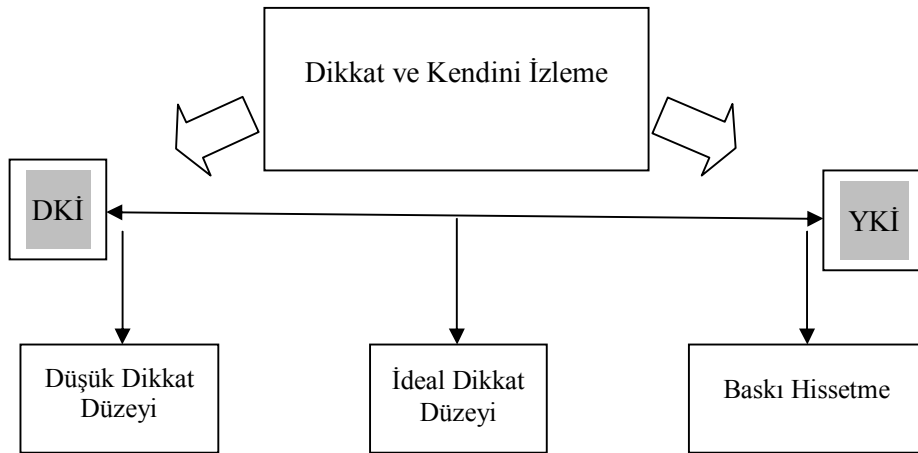
Şekil 17’ye göre, problem çözme süreçlerinde öğrencilerin üst düzey problemleri aşamamasında kendini izleme sorunları önemli bir engel oluşturmaktadır. Birey kendi hatalarını görece kadar kendini izlemeli, yaratıcı alternatifler üretecek kadar da özgür davranabilmelidir.

2.2.14. Dikkat ve Kendini İzleme

Dikkat genellikle bir uyarıcıya karşı gösterilen tepki olarak düşünülebilir. Günümüz çocuk ve gençlerinde yüksek oranda görülmeye başlanan dikkat eksikliği ve hiper-aktivite, bireyin kendi zihinsel süreçlerini yönetmede yeterince fırsat bulamaması ile de ilişkili olduğu düşüncesini ortaya çıkarmıştır (Flavell, 1985). Dikkat öğrencinin kendisi tarafından da denetlenebilir. Yani öğrenen ilginç olmayan durumlara bile ilgi gösterebilir. Kendini ve bilgiyi izlemenin diğer bir boyutu, birinin dikkat düzeyini ve gerekli olduğunda dikkati oluşturmayı ayarlamasıdır (Flavell, 1985).

Dikkat ve odaklanma süreçleri, bireyin kendini izleme süreçlerinden etkilenirken, kendini izlemede yeterli olan birey dikkat süreçlerindeki eksikliklerin farkına varabilir ve dikkatini artırmada kendini izlemeyi işe koşabilir. Benzer şekilde dikkatin aşırı düzeye çekilme çabası kendini izlemenin yüksek olduğunun ve baskılar karşısında ezilme riskinin ortaya çıktığını göstermektedir. Böyle bir durumda dikkat dağıtıcı psikolojik tekniklerle durum düzeltilmeye çalışılır (Mortan ve Tekinsav-Sütçü, 2011). Dikkat ve kendini izleme ilişkisi şekil 18’de verilmiştir.

Şekil 18: Dikkat ve Kendini İzleme İlişkisi

Şekil 18’e göre, dikkat ve kendini izleme, yaşantıyı izlemeyi, dikkatle dinlemeyi, son olarak yeniden anlamlandırmayı içermektedir. Alanda yapılan çalışmalarda dikkat eksikliği ve hiper aktivitenin hatta şizofreni gibi rahatsızlıkların

temelinde kişinin kendini izleme süreçlerindeki problemler yatmaktadır (Mortan ve Tekinsav-Sütçü, 2011).

2.2.15. Karar Verme ve Kendini İzleme

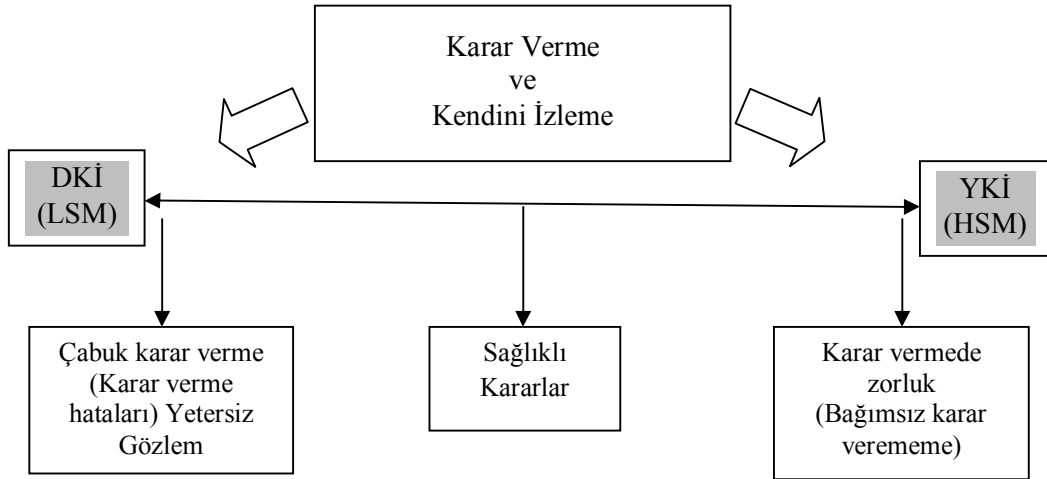
Karar verme belli bir zihinsel olgunluk gerektiren yaşam ve düşünme becerisidir (Çivitci, 2005; Bacanlı, 2000; Yeşilyaprak, 2000; Bacanlı, 1999). Karar verme durumlarında insanlar, erteleme, kaderci olma, uysallık, donup kalma, sezgisel davranma, düşünmeden davranma, aşırı titiz davranma, plan yapma, mantıklı olma, bağımlılık ve kararsız kalma gibi karar verme stratejileri kullanabilirler (Çivitci, 2005; Kuzgun, 1993). Söz konusu stratejilerin hangisinin ne zaman kullanılacağına belirlenmesinde ve bu stratejilerin sonuca yönelik olmasında kendini izleme becerilerinin kullanılması önemli görülmektedir. İyi bir karar verici değerlendirme sürecine sıkı sıkıya bağlıdır ve muhtemel kararı etkileyebilecek tüm durumları dikkate alır. Tüm durumlarla ilgilenebilmek için ise kendini izleme becerisinin gereğinden fazla düşük olmaması gerekmektedir. Alternatif yaratabilmek içinde gereğinden yüksek olmaması gerekmektedir (Cohen, Freeman, ve Thomp, 1998; Keeney, 1994). Karar verme ve kendini izleme ilişkisini daha somutlaştırmak amacıyla düşünme alanlarının görselleştirilmiş hali şekil 19'da verilmiştir.

Şekil 19: Düşünme Alanları Haritası

Şekil 19'a göre, karar verme, ayırma, sorgulama ve değerlendirme becerilerinin gelişmesine paralel olarak gelişen bir beceridir. Birey karar vermede, hem kendi karar verme süreçlerinin farkında olması, hem alternatifler üretebilmesi hem de en doğru kararları alması gerekmektedir. Bireyde kendini izleme düşük ise toplumun bir probleminin çözümü kaygısına düşmeyecek, karar vermek için alternatif üretmeye çalışmayacak ve bunun sonucu olarak da çabuk karar verme eğiliminde olacaktır. Sonucunda da alınan kararların hatalı olma ihtimali yüksek olacaktır. Kısacası sağlıklı kararlar alabilmek için karar vermede kaygıdan uzak olacak kadar kendini izleme düzeyi düşük, bunun yanında karar vermede çevresel etmenleri dikkate alacak kadar da kendini izleme düzeyinin yüksek olması gerekir. Kararların çözüme yönelik olabilmesi için mantıklı bir yol izlemesi gerekliliğini de göz önünde bulundurmak gerekir (Bacanlı, 2000; DeBono ve Snyder, 1995). Karar verme ve kendini izleme ilişkisi şekil 20'de verilmiştir.

Şekil 20: Karar Verme ve Kendini İzleme İlişkisi

Şekil 20'ye göre, bireyde kendini izleme yüksek ise hata yapmaktan korkan birey ortaya çıkacaktır ve kendi kararlarını almada ya kendi alternatiflerini üretemeyecek ya da üretilen alternatiflerde tercih özgürlüğünü kullanamayacaktır (Jawahar, 2001; DeBono ve Snyder, 1989). Messick ve Bazerman (1996) kendini izleme düzeyi ideal sınırlarda olan lider kişiliklerin kararlarında daha isabetli olduklarını ifade etmektedir.

2.3. İlgili Araştırmalar

2.3.1. Konu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Araştırma konusu ile ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalar, araştırma yılı, konusu, katılımcı ve yöntemlerini içeren bilgiler tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Konu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar Listesi

Araştırmacı-Yıl	Konu	Hedef Kitle	Yöntem
Koç (2009)	Dindarlık ile kendini izleme ilişkisi üzerine bir araştırma	Genel	Tarama
Polat ve Umay (2002)	Kendini izleme düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine bakış arasındaki ilişki	Öğretmen adayları	İlişkisel Tarama
Kavak ve Arkadaşları (2009)	Tüketicilerin, Kendini izleme ve diğer bazı özelliklerinin, etik tutumları üzerine etkileri	Aileler	İlişkisel Tarama
Kutlu, Balcı ve Yılmaz (2007)	İletişim beceri eğitiminin öğrencilerin kendini ayarlama ve iyimserlik düzeylerine etkisi	Üniversite öğrencileri	Deneysel Çalışma
Ekiz (2006)	Kendini ve Başkalarını İzleme: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Günlükleri	Üniversite öğrencileri	Nitel Betimsel Çalışma
Kapıkıran (2009)	Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Kendini Ayarlama Açısından İncelenmesi	Öğretmen Adayları	İlişkisel Tarama
İsrael (2007)	Özdüzenleme Eğitimi, Fen Başarısı ve Özyeterlik	İlköğretim öğrencileri	Deneysel
Üredi ve Üredi (2007)	Öğrencilerin Öz-düzenleme Becerilerini Geliştiren Öğrenme Ortamlarının Oluşturulması	-	Literatür tarama
Altun ve Erden (2006)	Öğrenmeye motive edici stratejiler ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması	Üniversite öğrencileri	Ölçek Uyarlama
Türetgen (2005)	Kendini ayarlama, özetkinlik ve dominantlık ...	-	Tarama
Türetgen ve Cesur (2006)	Gözden Geçirilmiş Kendini Ayarlama Ölçeği'nin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması	-	Ölçek Uyarlama
Yıldırım ve Bozdoğan (2009)	Öğretmen Adaylarının Kendini Ayarlama Psikolojilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma	Üniversite Öğrencileri	Betimsel Tarama

Koç (2009) tarafından hazırlanan ve Akademik Araştırmalar Dergisinde yayınlanan ‘Dindarlık ile kendini izleme ilişkisi üzerine bir araştırma’ makalesinde kendini izlemesi yüksek olan bireylerin içsel dünyalarını yansıtmaktan daha çok girdikleri çevrelerin istekleri doğrultusunda değişik kişiliklere büründüklerini, kendini izlemesi düşük bireylerinse iç dünyalarını yansıtmada çekimser davranmadıklarını ifade etmiştir. Araştırma sonucunda, konu başlığı ile ilgili oluşturduğu literatürde tıpkı sosyal iletişim, arkadaşlık ilişkileri, sosyal beceri ve fiziksel sağlık faktörleri gibi dindarlık olgusunun da kendini izlemenin değişkenlerinden biri olduğunu ifade etmektedir. Çalışmada dindarlık formlarının kendini izleme düzeyi üzerinde psikolojik boyutta etkisinin olduğu iddia edilmekte ve dindar insanların kendini izleme düzeylerinin yüksek olduğu ve davranışlarını çevre isteklerine göre düzenledikleri ifade edilmiştir.

Kendini izleme düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine bakış arasındaki ilişkiyi araştıran Polat ve Umay (2002) çalışmalarında önce matematik öğretmenliği adaylarının kendini izleme düzeylerini belirlemiş ve devamında öğretmen adaylarının öğretmenliğe bakış açılarını ortaya koyup, kendini izleme düzeyleri ve bakış açıları arasındaki ilişkileri belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma sonucunda matematik öğretmenliğinin kendini izleme düzeyi yüksek bireyler için daha uygun bir meslek alanı olduğu iddia edilmiştir.

Tüketicilerin, Kendini izleme ve diğer bazı özelliklerinin, etik tutumları üzerine etkilerini araştıran Kavak ve Arkadaşları (2009), çalışmalarında 516 ailenin görüşlerine dayalı olarak tüketicilerin kendini izleme ve diğer becerileri ile etik tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Bu ilişkiyi ortaya koyarken etkilerin yaşa ve cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği de araştırma sonucunda ortaya konmaktadır.

Kutlu, Balcı ve Yılmaz (2007) araştırmalarında, iletişim becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin kendini ayarlama ve iyimserlik düzeylerine etkisini incelenmiştir. Araştırma, 2002-2003 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde öğrenim gören ve seçmeli ders olarak İnsan İlişkileri ve İletişim dersini seçen 90 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini (çalışma grubu] ise bu gruptan iyimserlik ve kendini ayarlama düzeyi düşük 20 öğrenci

oluşturmuştur. Araştırmada biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere iki gruptan oluşan ön-test ve son-test deney ve kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Öğrencilerin iyimserlik düzeyleri Balcı ve Yılmaz tarafından geliştirilen ‘İyimserlik Envanteri’ ile kendini ayarlama düzeyleri ise, Bacanlı tarafından Türkçe’ye uyarlanan ‘Kendini Ayarlama Ölçeği’ ile ölçülmüştür. Bu çalışmada, deneysel işlemde uygulanmak üzere 10 oturumluk iletişim beceri eğitimi programı hazırlanmış ve verilerin analizinde t-testi ve Mann Withney U Testi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre iletişim becerileri eğitimine katılan öğrencilerin iyimserlik ve kendini ayarlama düzeylerini önemli düzeyde yükseldiği görülmüştür.

Ekiz (2006) Kendini ve başkalarını izleme: Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı günlükleri adlı çalışmasında, sınıf öğretmenliği adaylarının kendileri ve başkalarını nasıl gördüklerini ortaya koymaya çalışmıştır. 43 öğretmen adayının, 14 haftalık uygulama sürecine ait uygulama dosyalarının incelenmesine dayanan çalışmada öğretmen adaylarının kendi çalışmaları ve birlikte uygulama yaptıkları diğer öğretmen adayları ile ilgili yansıtıcı günlükleri iki boyutta ele alınmıştır. Nitel bir yolla ve betimsel çalışma şeklinde gerçekleşen çalışmada yansıtıcı günlükler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiş ve öğretmen adaylarının, sınıf disiplini, zaman yönetimi, öğretimin pratik kültürü boyutlarında sorunlar yaşadıkları ortaya konmuştur. Bu sorunların çözümü konusunda sınıf öğretmenliği programında eklenecek konu ve beceriler ile bu sorunun en aza indirgenebileceği önerisi geliştirilmiştir.

Kapıkıran (2009) “Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Kendini Ayarlama Açısından İncelenmesi” adlı 636 öğretmen adayı üzerinde yürüttüğü tarama çalışmasında, katılımcılardan empatik eğilim ve kendini ayarlama ölçekleri ile veriler toplamış ve bu verileri iki yönlü varyans analizi ile analiz etmiştir. Verilerin analizi sonucunda empatik eğilim, benmerkezci eğilimin dışadönüklük, rol yapma ve cinsiyet açısından anlamlı olarak yordamasının olduğu, ayrıca, sempatik eğilim dışadönüklük, başkası merkezli olma ve cinsiyet açısından da yordayıcı olduğunu ortaya koymuştur.

İsrael (2007), çalışmasında öz düzenleme eğitiminin öğrencilerin öz düzenleme becerileri, fen bilgisi öz yeterlilikleri ve fen başarısına etkisini incelemek ve öz düzenleme ile fen bilgisi öz yeterliği ve fen başarısı arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, öz düzenleme eğitiminin öğrencilerin başarı, hatırlama düzeyleri ve fen bilgisi öz yeterliği ile öz düzenlemenin bazı boyutlarında olumlu bir değişime yol açtığı saptanmış, verilen eğitimin farklı yansıtma kapasitelerine sahip öğrenciler üzerindeki etkisi irdelenmiştir. Betimsel araştırma verilerinin analizi sonucunda ise öğrencilerin öz düzenleme, fen bilgisi öz yeterliği düzeyleri ile fen bilgisi başarıları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır.

Üredi ve Üredi, (2007) çalışmalarında Öz-düzenleme becerilerin, sınıf içerisinde akademik başarının önemli bir belirleyicisi ve bireylerin hayat boyu öğrenmeleri üzerinde de etkisi olan önemli bir unsuru olduğuna dikkat çekmişlerdir. Çalışmalarında, bireylerin hayat boyu öğrenmeleri açısından son derece önemli olan öz-düzenleme becerilerini geliştiren öğrenme ortamının oluşturulmasına yönelik kuramsal bir bakış açısı sunmak amaçlanmıştır. Bu bakış açısı içerisinde öz-düzenleme ve öz-düzenleme stratejileri tanımlanmış, öz-düzenleme becerilerini geliştiren öğrenme ortamının oluşturulmasında temel alınması gereken ilkelere bahsedilmiş, böyle bir öğrenme ortamı içerisinde öğrenci, öğretmen ve değerlendirme sürecinin özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin öz-düzenleme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan çalışmalar üzerinde durularak gerçekleştirilebilecek uygulamalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Bu önerilerden bazıları şöyledir:

- Yapılandırmacı öğrenme ortamından istenilen verimin elde edilebilmesi öncelikli olarak öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesine bağlıdır. Bunun için de kişinin temellerinin atıldığı ilköğretim döneminde öğrencilere öz-düzenleme becerilerinin öğretilmesine yönelik çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.
- Öz-düzenleme, öğrencilerin aktif bir şekilde anlamları yapılandırmasını gerektirmektedir. Bu süreçte öğrencilerin kendi planlarını yapmalarına,

kendilerine geribildirim vermelerine ve kendilerini düzeltmelerine imkan tanıyan öğrenme ortamlarının oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

- Ülkemizde de öğrenmeyi öğrenme ortamlarının oluşturulması ve bu ortamların öz-düzenleme becerilerini geliştirme bakımından etkililiğinin sınındığı araştırmalara gereksinim olduğu söylenebilir (Üredi ve Üredi, 2007).

Altun ve Erden (2006) çalışmalarında, Pintrich ve diğerleri tarafından 1990 yılında geliştirilen *Öğrenmede Motive Edici Stratejiler Ölçeği*'nde yer alan boyutların Türkiye koşullarında geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Bu amaçla, ilk olarak beş dilbilim uzmanı tarafından Türkçeye çevrilen form, kültürel bağlam, dilbilim, araştırma yöntemibilim ve ölçme değerlendirme ölçütleri açısından incelenmek üzere, alanlarında uzman iki dilbilim, iki program geliştirme ve bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzmanların önerileri üzerine nihai Türkçe form oluşturulmuştur. Bu form, dört uzman tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Daha sonra, oluşturulan Türkçe ve İngilizce formlar anadili İngilizce olup Türkçeyi bilen İngilizce okutmana incelenmek üzere verilmiştir. Uzmanın önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Orijinal ve Türkçe formların istatistiksel olarak dilsel eşdeğerliliğinin belirlenmesi amacıyla, dört grup oluşturulmuş. Grupların ikisine İngilizce ikisine Türkçe formlar uygulanmış iki hafta sonra, Türkçe form verilen bir gruba İngilizce, İngilizce form verilen bir gruba Türkçe form tekrar uygulanmış. Grupların ortalamaları arasındaki fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve gruplar arası bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Daha sonra, 30 kişilik bir öğrenci grubuna Türkçe form 10 gün arayla iki kere uygulanmış ve ölçmeler arasındaki madde eşdeğerliği güvenilir bulunmuştur. Son olarak Türkçe ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması amacıyla, 214 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Boyutların, güvenirlik katsayıları 0.67 ve 0.91 arasında bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda, Türkçe ölçeğin orijinal ölçek gibi 3 temel boyutun altında 15 faktör olduğu ortaya çıkmıştır.

İlknur Özalp Türetgen (2005) tarafından hazırlanan doktora tezinde daha önce lider olarak ortaya çıkmayla ilişkisi olduğu kanıtlanan kendini ayarlama (kendini izleme), öz etkinlik ve dominantlık kişilik özellikleriyle cinsiyet ve cinsiyet rollerinin hem laboratuvar hem de alan çalışmasında liderlik algısıyla olan ilişkileri incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları, öncelikle Kuzey Amerika'da lider ortaya çıkışında etkili olduğu bulunan öz etkinlik ve dominantlık özelliklerinin Türkiye'de aynı etkiye sahip olmadığını göstermiştir. Bu durum kültürel farkların liderlik algısını belirlemede önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Ayrıca, laboratuvar ve alan çalışmalarında elde edilen sonuçların birbirine benzer olması, alandaki laboratuvar çalışmasında ortaya çıkan bulguların gerçek iş yaşamına genellenebileceğini ortaya koymaktadır görüşleri dile getirilmiştir.

Türetgen ayrıca Cesur (2006) ile birlikte Gözden Geçirilmiş Kendini Ayarlama Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması adlı makale çalışmaları ile 13 maddelik Lennox ve Wolfe'ye ait Gözden Geçirilmiş Kendini Ayarlama Ölçeğinin uyarlama ve yeniden geçerlik güvenirlik sonuçlarının 12 maddesinin orijinaline paralel sonuçlar verdiği ve güvenirlik değerinin (Crombach Alpha) 0,80 ile alanda etkili ölçekler arasında olduğunu ifade etmiştir.

Yıldırım ve Bozdoğan (2009), Öğretmen Adaylarının Kendini Ayarlama Psikolojilerinin Belirlenmesine Yönelik yaptıkları araştırma ile Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. Sınıfa devam etmekte olan öğretmen adaylarına Bacanlı (1990) tarafından Türkçe'ye uyarlanan kendini ayarlama ölçeğini uygulamışlardır. Çalışma ile kendini ayarlama düzeylerinin öğrenim gördükleri anabilim dalı ve cinsiyete göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmalarını Sınıf öğretmenliği, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinde 251 dördüncü sınıf öğrencisinden elde ettikleri verilerle betimsel bir yolla yapmışlardır. Araştırma sonucunda bölüme göre de, cinsiyete göre de anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

2.3.2. Konu İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Araştırma konusu ile ilgili Yurtdışında yapılan araştırmalar, araştırma yılı, konusu, katılımcı ve yöntemlerini içeren bilgiler tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Konu İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar Listesi

Araştırmacı	Konu	Hedef Kitle	Yöntem
Jawahar, I.M. (2001)	Kendini İzleme (Attitudes, Self-Monitoring, and Appraisal Behaviors)	Yöneticiler	Tarama
Sutherland ve Snyder (2007)	Grafikle kendini kaydetmenin okumayı kesintiye uğratma, uygun tepkide bulunma ve akıcı okuma davranışları üzerindeki etkileri	İlköğretim/özel eğitim öğrencileri	Tek denekli araştırma
Carroll (2008)	Kendini izleme stratejileri kullanarak öğrencilerin test puanları nasıl iyileştirilebilir.	Özel eğitim Öğrencileri	Tek denekli araştırma
Anshel ve Seipel (2009)	Aerobik, güç sporları ve kısa süreli egzersize katılıma ilişkin çeşitli ölçümler ve kendini izleme	Yetişkinler	Deneysel Çalışma
Ajzen, Timko, White (1982)	Kendini izleme ve tutum-davranış ilişkisi.	Lisans Öğrencileri	Tarama
Venkat (2008)	Eğitim Yönetiminde öğrenciler nasıl daha iyi rol alır. ‘Değerler ve kendini izleme üzerine boylamsal bir çalışma’	Öğrenciler	Tarama
Van Blerkom ve Van Blerkom, (2004)	Gelişmiş ve gelişmemiş, kolej öğrencileri üzerinde kendini izleme stratejilerinin kullanımı	Lise Öğrencileri	Deneysel
Loftin, Gibb ve Skiba, (2007)	Davranışsal ve akademik konularda kendini izleme stratejilerinin kullanımı.	İlköğretim Öğrencisi	Tek Denekli Araştırma
Schmidt, (1988)	Kendini İzleme ve Kapsama Sınırları: <i>Cinsiyete Göre Beklenmedik Farklılıklar</i>	Üniversite Öğrencileri	Deneysel
Thoresen (1974)	Kendi davranışlarını gözlem yoluyla öğretmen yetiştirme	Öğretmenler	Tek denekli – Çoklu başlama düzeyi
Moely ve Stewart, (1982)	Çocukların kendini izleyici bilgi edinme yetenekleri	4. Sınıf öğrencileri	Yarı Deneysel
Toriyama (1993)	İkinci dil olarak Japonca öğrenme stratejileri üzerine bir çalışma	Öğrenciler	Deneysel
Schunk (1997)	İlköğretim Okulu Öğrencileri ile Öğretim Sürecinde Bir Motivasyon Aracı Olarak Kendini İzleme	İlköğretim Öğrencileri	Tarama
Schunk (1995)	Kendini değerlendirme doğrultusunda beceri ediniminde kendini izleme	İlköğretim Öğrencileri	Deneysel
Hyland ve Keaton, (1994)	Öğrencilerde kendini izleme ve kendi grafiğini yapmanın etkililiği	İlköğretim Öğrencileri	Deneysel
Harnish ve Sullivan, (1987)	Beden İmajı, kendini izleme ve cinsiyet	Lisans Öğrencileri	Tarama
Hague ve Walker, (1996)	Tüm çocuklar için güçlü öğrenme fırsatları yaratmak	Öğretmenler	Yarı deneysel
Bowman, (1994)	Özel Eğitim Sınıflarında, Alternatif günlük puanlama sayfaları ile kendini izlemenin geliştirilmesi	Özel eğitim sınıfları	Tarama

Jawahar (2001), ‘Tutumlar, Kendini İzleme Ve Davranış Değerlendirme’ adlı makalesinde hoşgörü ile ilgili tutumların kendini izleme üzerine etkisini incelemiştir. Bu amaçla 210 profesyonel yöneticinin kendini izleme düzeyleri ile aldıkları kararlar arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmış çalışma sonunda kendini izleme düzeyi yükseldikçe alınan kararlardaki bağımsızlık ve nitelik düşmüştür.

Kendini izleme stratejilerinden kendi grafiğini yapma stratejisinin etkililiği ile ilgili Sutherland ve Snyder (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, grafikle kendini kaydetmenin okumayı kesintiye uğratma, uygun tepkide bulunma ve akıcı okuma davranışları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Tek denekli araştırma desenlerinden, denekler arası çoklu başlama modelinin kullanıldığı Araştırmaya yaşları 11–13 arasında değişen, duygu ve davranış bozukluğu olan dört öğrenci ve normal gelişim gösteren dört öğrenci katılmıştır. Öğrencilere önce strateji kullanımı öğretilmiş daha sonra bu stratejileri okuma etkinliklerinde işe koşmaları istenmiştir. Bulgular, grafikle kendini kaydetmenin etkili olduğunu, uygulama sırasında öğrencilerin okumayı kesintiye uğratma davranışlarının azalıp uygun tepkide bulunma davranışlarının arttığını; ayrıca, öğrencilerin bir dakikada okudukları doğru sözcük sayısında da artış görüldüğünü ortaya koymuştur (Sutherland ve Snyder, 2007).

Patricia Carroll (2008) yaptığı çalışmada Kendini izleme stratejileri kullanarak öğrencilerin test puanlarını nasıl iyileştirebileceklerini araştırmıştır. Araştırmanın amacı kendini izleme, öz motivasyon ve öğrenci başarısının artırılması arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesidir. Çalışma altı özel eğitim öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma Matematik Programı çerçevesinde kaynaştırma çalışmalarına tabi öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sonucunda kendini izleme stratejilerinin öğrencilerin kendi başarılarına odaklanmalarında yardımcı olduğunu belirlemiştir. Aynı şekilde bu araştırma ile içsel motivasyon ve dışsal motivasyon ile kendini izleme stratejileri arasında bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur.

Anshel ve Seipel (2009) Aerobik, güç sporları ve kısa süreli egzersize katılıma ilişkin çeşitli ölçümler ve kendini izleme adlı çalışmalarını spor ve sağlık alanında ve 65 sağlıklı fakat kilo problemi olan insan üzerinde gerçekleştirmişlerdir.

Katılımcıların 23 kişisi erkek 42 kişisi kadınlardan oluşmuştur. Katılımcılar 8 haftalık bir spor alıştırmaları deneyine tabi tutulmuştur. Her hafta bireysel ve grup kontrol listeleriyle kendilerini izlemeleri sağlanmıştır. Kendini izleme stratejilerinin kısa süreli alıştırma programlarının seçimi ve kendi form durumlarının kontrolünde etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Ajzen ve arkadaşları (1982), kendini izleme ile tutum- davranış ilişkisini 1982 Amerikan başkanlık seçimleri öncesinde 130 lisans öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırma ile ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışmalarında kendini izleme, seçim yapma ve tutum ile sigara alkol gibi alışkanlık seçimleri ilişkisini araştırmış, araştırma sonucu düşük kendini izleme düzeyine sahip olanların yüksek kendini izleme düzeyine sahip olanlara göre tutum-davranış ilişkileri daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Tutum-niyet ilişkisi yönünden araştırmada anlamlı bir ilişkiye rastlamazken, niyet-davranış ilişkisi kendini izlemesi düşük olanlarda daha anlamlı düzeyde bulunmuştur.

Venkat (2008) çalışmasında, eğitim yönetiminde öğrencilerin nasıl daha iyi rol alabilecekleri sorusuna cevap aramış ve bu amaca yönelik olarakta öğrencilerde, değerler ve kendini izleme üzerine boylamsal bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında özyönelimli değerler ve kendini izlemenin her durumda eğitim yönetimi açısından önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu değerler hem birlikte, hem de ayrı ayrı olarak eğitim yönetiminde öğrencilerin davranışlarının yönetim süreçleri ve verimlilik açısından olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir.

Van Blerkom ve Van Blerkom (2004), Gelişmiş ve gelişmemiş, kolej öğrencileri üzerinde kendini izleme stratejilerinin kullanımı üzerine yaptıkları deneysel çalışmada, kolej öğrencilerinin başarılı olabilmesi için kendini izleme becerisinin önemi belirtilmiş ve öğrencilerin okuma, deneme ve sınav süreçlerindeki davranışları belirlenip, onlara kendini izleme stratejilerinin öğretimi yapılmıştır. Çalışma sonucunda uygulanan kendini izleme stratejilerinin her iki öğrenci grubunda da öğrencilerin problem davranışlarının azalmasına ve akademik başarılarının artışına anlamlı düzeyde katkısının olduğu görülmüştür.

Loftin, Gibb ve Skiba, (2007) çalışmalarında, Davranışsal ve akademik konularda kendini izleme stratejilerinin kullanımını hem teorik boyutta ele almış ve strateji kullanımının adımlarını ortaya koymuşlar hem de Scott takma isimli duygu-davranış bozukluğu problemine sahip bir öğrenci üzerinde tek denekli araştırma şeklinde etkililiğini belirlemeye çalışmışlardır. Loftin ve arkadaşları (2007), öğrencilerin sınıflarda genellikle sınırlı bir öz farkındalık ve kendini izleme becerisi ortaya koyduklarını ve akademik ve sosyal problemler yaşadıklarını iddia etmekte ve planlı bir dışsal kendini izleme müdahalesi ile hem akademik başarıda artış, hem sosyal davranışlarda ilerleme, hem sınıf kontrolünde öğretmene kolaylık sağlayacağını hem de eğitimde disiplin ortamları sağlamada etkili olacağını ileri sürmüşlerdir. Loftin ve arkadaşları (2007), kendini izleme müdahale planını beş adımda genel bir bakışla ortaya koymuşlardır. Bunlar:

1. Hedef davranışı tanımlayın.
2. Kendini izleme stratejisi seçin / tasarlayın.
3. Ödül seçin ve öğrencinin bunları nasıl kazanacağını belirleyin.
4. Stratejiyi öğretin.
5. Süreci ve sürece müdahalede yetişkinlerin rolünü ortaya koyun.

Ayrıca Loftin ve arkadaşları (2007), Scott takma isimli duygu-davranış bozukluğu problemine sahip öğrenci üzerinde tek denekli araştırma şeklinde gerçekleştirdikleri kendini izleme stratejileri kullanımı sonucunda olumlu sonuçlara ulaştıklarını belirtmişlerdir. Scott, sınıfa katılma oranında artış, konuşma gibi problem davranışlar sergilemede azalış sergilemiş böylece kendi öğrenmesine ve öğretmenin sınıf yönetimine büyük katkılar sağlamıştır.

Schmidt, (1988) Kendini İzleme ve Kapsama Sınırları: *Cinsiyete Göre Beklenmedik Farklılıklar* adlı çalışmasında Kendini izleme ve kişisel kapsama sınırları arasındaki ilişki araştırılmıştır. 234 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülen çalışmada Snyder Kendini İzleme Ölçeği ile belirlenen yüksek, orta ve düşük kendini izleme düzeyine sahip öğrenciler farklı örnek olay videoları izlediler ve sonra izledikleri videoya uygun tepkilerini rol oynama yoluyla ortaya koydular. Yüksek kendini izleme düzeyine sahip bireyler daha fazla seçenek üreterek rol oynamış ve

yüksek kendini izleme düzeyine sahip kadınlar yine aynı gruptaki erkeklerden daha başarılı olmuşlardır.

Thoresen (1974), Kendi davranışlarını gözlem yoluyla öğretmen yetiştirme çalışması için kendi öz gözlem programını geliştirmiştir. Geliştirdiği bu programı stajyer bir grup üzerinde deneyip sonuçları uzmanlarla değerlendirmiştir. Programı daha sonra öğretmenler üzerinde çoklu başlama modeli kullanarak denemiş ve öğretmenlerin kendini gözlemleri öğretmen olumlu davranışlarını artırmıştır. Aynı zamanda öğretmenlerin kullandığı kendini gözlem programı bazı öğrenci davranışlarında da olumlu yönde değişimlere sebep olmuştur. Ancak araştırmada öğretmenlerin kendi davranışlarını gözlemlenmede yeterince kayıt üretmedikleri ve bu yüzden de kendini gözlemin etkilerinin süreklilik gösteremediğide ortaya çıkmıştır.

Moely ve Stewart, 1982 yılında çocukların kendini izleyici bilgi edinme yeteneklerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada kendini izleme davranışının çeşitli durumlarda genelleştirilebilirliğini belirlemek ve diğer bilişsel beceriler ve kendini izleme arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için 96 beşinci sınıf öğrencisi ile yarı deneysel bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilere verilen görev durumlarında kendini izleyici bilgi edinme yetenekleri gözlenmiş ve anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Toriyama (1993), İkinci dil olarak Japonca öğrenme stratejileri üzerine gerçekleştirdiği çalışmada İngilizce bilen bireylere ikinci dil olarak Japonca'nın öğretilmesinde benzer ve farklı yönleri dört bilişsel strateji (dikkati yönetme, seçici dikkat, kendini izleme ve öz yönetim) temelinde araştırmıştır. Çalışma sonucunda uygulanan stratejilerin yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Schunk (1997), "İlköğretim Okulu Öğrencileri ile Öğretim Sürecinde Bir Motivasyon Aracı Olarak Kendini İzleme" adlı çalışmada kendini izlemenin bireyin kendi davranışlarına kasıtlı dikkat etmesi anlamına geldiğini, doğru ve olumlu öz değerlendirmelere dayandığını ve öz düzenlemenin bir parçası olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada, bilişsel beceri edinimi sırasında kendini izlemenin rolünü araştırmış ve çalışmalar sonucunda kendini izleme teorisi üzerine yapılan

diğer çalışmalara paralel sonuçlar elde edilmiş ve öğrenme performanslarında artış olmuştur.

Schunk (1995), Kendini değerlendirme doğrultusunda beceri ediniminde kendini izleme konulu çalışmasında, iki ayrı deney grubu ile çalışmalar gerçekleştirmiştir. İlk deney grubunda Matematik dersinde öz değerlendirme yaparak öğrenme ve akademik performans düzeylerine etkisi belirlenmeye çalışılmış, ikinci deney grubunda öz yeterlik, beceri edinimi, motivasyon ve görev yöneliminin performans olarak yansıtması belirlenmeye çalışılmıştır. Her iki deney grubunda yapılan çalışmalarda da anlamlı bir farklılık oluşmuştur.

Öğrencilerde kendini izleme ve kendi grafiğini yapmanın etkililiğini belirlemek amacıyla Hyland ve Keaton (1994) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ekonomik olarak dezavantajlı, ilköğretim 6. Sınıfa devam eden 32 öğrencinin grup dışı davranışlarının sayısı azaltılmaya çalışılmıştır. Öğrencilere kendi grafiğini yapma becerisi öğretilip, öğretmen ve öğrencilerce davranışları grafiksel olarak takip edilmiştir. Çalışma sonunda olumlu değişiklikler ortaya çıkmış ve çalışma pozitif yönde bir anlamlılıkla sonuçlanmıştır.

Harnish ve Sullivan, (1987) “Beden imajı, kendini izleme ve cinsiyet” adlı çalışmasında, beden imajınının sadece fiziksel görünümle sınırlandırmamak gerektiğini, bilişsel, sağlık ve cinsellik içeren çok boyutlu bir yapı olduğunu ifade etmektedir. Beden imajı, çok boyutlu ve karmaşık bir yapı olduğu için birey kendi beden imajını değerlendirebilmeli ve farklılık durumlarına göre derecelendirebilmelidir. Kendini izleme, cinsiyet ve beden imajı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla 177 lisans öğrencisiyle tarama niteliğinde bir çalışma yürütmüştür. Araştırma sonucunda, yüksek kendini izleme düzeyine sahip bireylerin düşük kendini izleme düzeyine sahip bireylere göre fiziksel görünüme daha çok önem vermiş ve daha fazla davranış yönetiminde başarılı olmuşlardır. Bu anlamlı ilişki cinsiyet açısından da kuramsal çalışmalarla paralel sonuçlar vermiş ve kadınlar erkeklere göre beden imajı ve davranış yönetiminde daha yüksek kendini izlediği ortaya çıkmıştır.

“Tüm çocuklar için güçlü öğrenme fırsatları yaratmak” adlı çalışmalarında Hague ve Walker, (1996) eğitimde kendini izleme kontrol listelerinin öğretmenler tarafından geliştirilmesi ve kullanılmasının önemini ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu amaçlara, çoğunlukla üstün yetenekli çocuklar için kullanılan güçlü öğrenme fırsatları oluşturma eğitim türünü tüm öğrencilere genellemeyi sağlayacak çalışmalar yapmışlardır. Öğretmenlere, kendini izleme kontrol listesi kullanımı, eğitim koçluğu, yansıtıcı öğretim konularında yapılandırılmış seminerler düzenlemişlerdir. İki ayrı okulda 3 yıl süreli bir hazırlık ve uygulamayı kapsayan çalışmalarında her iki okulda da büyük gelişmeler meydana gelmiştir. Ayrıca öğretmenler de kullanılan bu araç ve yaklaşımların etkililiğini rapor etmişlerdir.

Bowman, (1994) Özel eğitim sınıflarında, alternatif günlük puanlama sayfaları ile kendini izlemenin geliştirilmesi amacıyla hazırladıkları eğitim programları ile var olan eğitim programlarına katkı getirmeye çaba harcamışlardır. Programlarında bulunan kendini izleme kontrol listeleri (çalışma yaprakları) kurallar, ödül sistemleri, zamanlama ve takip ile hedef seçme boyutlarından oluşmaktadır. Aynı zamanda program, öğretmenlere çalışma yapraklarının kullanımı konusunda da rehberlik görevi üstlenmektedir.

Yurtiçi ve yurtdışında yapılan çalışmalar incelendiğinde yurt içi çalışmaların çoğunluğu tarama veya ölçek geliştirme niteliği gösterirken yurt dışında yapılan çalışmaların deneysel, yarı deneysel, tek denekli, tarama gibi çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Yurt içinde yapılan çalışmalarda kendini izlemenin özel eğitim ile ilişkisine yönelik çalışmaya rastlanmazken, yurt dışında özellikle otizm ve öğrenme güçlüğü alanlarında kendini izleme becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar göze çarpmaktadır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın deneysel yöntemini öntest – sontest kontrol gruplu deneysel model oluşturmuştur. Araştırma iki deney ve bir kontrol olmak üzere üç grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Nicel boyutta araştırmada kullanılan deneysel desen şöyle görselleştirilebilir:

Tablo 5: Araştırmanın Deneysel Deseni

Gruplar	Ön Test	Deneysel İşlem	Son Test
Deney 1	T1 ₁ T2 ₁ T3 ₁	Sosyal bilgiler dersinde, ders işleme sürecinde kendini izleme stratejilerinin kullanımı ve öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklerin uygulanması	T1 ₂ T2 ₂ T3 ₂
Deney 2	T1 ₁ T2 ₁ T3 ₁	Sosyal bilgiler dersinde ders sonunda kendini izleme stratejilerinin kullanımı ve öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklerin uygulanması	T1 ₂ T2 ₂ T3 ₂
Kontrol	T1 ₁ T2 ₁ T3 ₁	Öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklerin uygulanması	T1 ₂ T2 ₂ T3 ₂

Araştırmanın yapıldığı grupların hepsinde tüm uygulamalar araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Tablo 5'e göre deneysel işlem şöyle ilerlemiştir:

Her iki gruba da deneysel işlemden önce ön testler uygulanmıştır (**T1₁**, **T2₁**, **T3₁**) . Ön test olarak iki gruba da, Kendini İzleme Ölçeği (T1), (Snyder tarafından geliştirilen 18 maddelik ölçek araştırmacı tarafından Türkçeye ve öğrenci seviyesine uyarlanmış ve geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılmıştır), Öz düzenleme ölçeği (T2) ve Sosyal Bilgiler dersi “Adım Adım Türkiye ve Bölgemizi Tanıyalım” üniteleri ile ilgili başarı testi (T3) uygulanmıştır. Deneysel işlemin sonunda gruplara son test olarak (**T1₂**, **T2₂**, **T3₂**) tekrar uygulanmıştır.

Yukarıdaki tabloya göre katılımcılara uygulan testler şöyle sembolize edilebilir:

T1 = Kendini İzleme Ölçeği,

T2 = Öz Düzenleme Ölçeği,

T3 = Sosyal Bilgiler Başarı Testi.

Araştırma iki deney ve bir kontrol olmak üzere üç grup üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, nitel araştırma deseni olarak durum çalışması yaklaşımdan yararlanılmış olup verilerin toplanmasında “Sabit format anket görüşmesi” inden yararlanılmıştır. Tablo 6’da araştırma nitel boyutunda kullanılan veri toplama araçları verilmiştir.

Tablo 6: Araştırmada Kullanılan Nitel Veri Toplama Araçları

Nitel Veri Toplama Araçları	
DENEY / KONTROL GRUBU	1. Öğrenci görüşmeleri (Sabit format anket görüşmesi) 2. Öğretmen görüşmeleri (Sabit format anket görüşmesi)

Yıldırım ve Şimşek (2005)’e göre görüşme, “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir. Bu araştırmada görüşme türlerinden “sabit format anket görüşmesi” kullanılmıştır. Bu tür yapılandırılmış görüşmeden pek farklı değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.2. Araştırma Grubu ve Seçimi

3.2.1. Araştırma Grubunun Seçimi

Araştırma katılımcılarının seçiminde amaçlı ve kolay uygulanabilir örneklem alma tekniği ile 2011 yılında Konya ili Selçuklu ilçesine bağlı bir ilköğretim okulunda okula devam etmekte olan 5. Sınıf öğrencileri seçilmiştir. Araştırmaya nitel boyutta, bu öğrencilerden bazılarının ve çalışma yapılan sınıfların sınıf öğretmenlerinin görüşlerine de yer verilmiştir.

Katılımcı gruplar (Deney 1, Deney 2 ve Kontrol), okula devam etmekte olan sekiz şube içinden seçilmiştir. İlk olarak sekiz şubenin bir önceki yıl, Sosyal Bilgiler dersi sınıf ortalamaları dikkate alınmış, en yüksek ve en düşük olan iki şube elenmiştir. Daha sonra altı şubeye ait, bir önceki yıl, Sosyal Bilgiler dersi sınıf ortalamaları, Kendini İzleme Ölçeği, Öz düzenleme Ölçeği ve Akademik Başarı testi ön-test sonuçları karşılaştırılmış ve birbirine en yakın olanları (A, D ve E şubeleri) seçilip random şekilde araştırma deney ve kontrol grubu olarak atanmıştır. Seçim sürecinde dikkate alınan sekiz şube ve istatistikleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Araştırma Grupları Seçimi

Şube	4.Sınıf Sos. Bil. Ort.	Öntest Ort. (Başarı)	Öntest Ort. (Kendini izleme)	Öntest Ort. (Öz düzenleme)
A	85,15	17,25	9,2	51,41
B	92,39			
C	82,98			
D	84,64	17,65	8,79	50,32
E	84,68	18,83	8,73	49,23
F	90,61	21,21	9,21	48,6
G	90,97	23,82	9,46	49,8
H	85,37	26,61	8,74	48,6

Tablo 7’de verilenlere göre, sekiz şubeden ilk bakışta 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinden en yüksek ve en düşük ortalamaya sahip, B (92,39) ve C (82,98) şubeleri elenmiş, ikinci adımda altı şubeye ön-testler gerçekleştirilmiştir. Hem 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi başarı ortalamaları, hem araştırma bağımlı değişkeni durumundaki üç testin puanları dikkate alınarak en çok benzerlik gösteren üç grup araştırmaya dahil edilmiştir. Yukarıda verilen sekiz grubun en benzeşik olan ve araştırmada deney sürecine dahil edilen üç grup ve denkleştirme işleminde kullanılan veriler aşağıda Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Araştırma Grupları

Grup	Şube	2009 Yılı Sosyal Bil. Dersi Ort.	Öntest Ort. (Başarı)	Öntest Ort. (Kendini izleme)	Öntest Ort. (Öz düzenleme)
Kontrol	A	85,15	17,25	9,2	51,41
Deney 1	D	84,64	17,65	8,79	50,32
Deney 2	E	84,68	18,83	8,73	49,23

Tablo 8’de sekiz şube içerisinde bir birine en yakın ortalama değerleri bulunduran üç şube araştırma grubu olarak seçilmiştir. Random şekilde A şubesi kontrol grubu, D şubesi birinci deney grubu, E şubesi ikinci deney grubu olarak atanmıştır. Bu üç gruba ait, 2009 yılı Sosyal Bilgiler Dersi not ortalamaları, başarı ön-test ortalaması, kendini izleme ön-test ortalaması ve öz-düzenleme ön-test ortalama değerleri tablo 8’de verilmiştir.

3.2.2. Araştırma Grubu ve Özellikleri

Deneyel çalışma araştırma grubu ve özellikleri aşağıda Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9: Araştırmanın Deneyel Boyutu Katılımcıları

Grup	Kız		Erkek		Toplam (N)	
	N	%	N	%	N	%
Deney 1	14	%14	16	%17	30	%31
Deney 2	18	%19	16	%17	34	%36
Kontrol	17	%18	15	%15	32	%33
Toplam	49	%51	47	%49	96	% 100

Tablo 9 verilerine göre, araştırmanın deneyel boyutu, 2010-2011 Öğretim yılında 5. Sınıfa devam etmekte olan 49 kız ve 47 erkek olmak üzere 96 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Deney 1 grubu; 14 kız, 16 erkek, deney 2 grubu; 18 kız, 16 erkek, kontrol grubu; 17 kız, 15 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Deney grupları ve kontrol grubu akademik başarı açısından birbirine benzer öğrencilerden oluşmaktadır (Deney 1=84,64; Deney 2=84,68; Kontrol=85,15). Ayrıca araştırma deneyel gruplarının hiç birinde özel eğitim veya kaynaştırma kapsamında öğrenci

bulunmamaktadır. Öğrenciler okulun bulunduğu fiziksel konumunda etkisi ile homojen ve şehir ortalamasına göre daha başarılı bir grup özelliği göstermektedir.

Araştırmanın nitel boyutunun gerçekleştirildiği, görüşme (Sabit format anket görüşmesi) gerçekleştirilen öğretmen ve öğrencilerden oluşan katılımcı sayıları ve özellikleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: Araştırmanın Nitel Boyutu Katılımcıları (Sabit format anket görüşmesi)

Grup	K	E	N
Öğretmenler	6	4	10
Öğrenciler	8	12	20
Toplam	14	16	30

Araştırmanın nitel boyutunda on iki deney grubunun sınıf öğretmeni ve deney gruplarının branş dersine giren sekiz alan öğretmeni ve deney 1 ve deney 2 gruplarından 10’ar öğrenciden ile sabit format anket görüşmesi formuyla görüşler alınmıştır. Her iki katılımcı grubunda da veriler 4 soru ile elde edilmiştir. On öğretmende ikisi deney 1 ve deney 2 gruplarının öğretmenleri iken diğer sekiz öğretmen süreçle ilgilenen ve süreçten haberdar öğretmenlerinden oluşmuştur. Sekiz öğretmen için, deneme amacıyla rubrik, kontrol listesi, öz değerlendirme formu, kendi davranış ve akademik grafikleri hazırlanmış nitel boyutta bilgi alınan öğretmenlere sınıflarında kullanma hakkı verilmiştir. Çalışmalar, araştırmanın tüm boyutlarında gönüllülük esasına göre sürdürülmüştür. Tablo 10’da katılımcı öğretmenlerin ve öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları verilmiştir. Öğretmenlerin altısı kadın, dördü erkektir, katılımcı öğrencilerin sekizi kız, on ikisi erkektir.

3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kendini İzleme Ölçeği

Snyder (1974) ilk olarak 25 maddelik kendini izleme ölçeğini geliştirdi. Geliştirdiği bu ölçeği Stanford Üniversitesi öğrencileri ile birlikte denemiş ve bazı boyutlarında anlamlı sonuçlar vermediği görüşleri doğrultusunda 1980 yılında revize etmiş ve bu araştırmada da kullanılan 18 maddelik ölçek ortaya çıkmıştır (Gangestad ve Snyder, 2000).

Ölçek 18 maddeden oluşmaktadır. Snyder (Snyder ve Cantor, 1980) tarafından güncellenen ölçek, tez kapsamında araştırmacı tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 18 maddelik ölçek önce araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiş, daha sonra Türkçe ve İngilizce metinler İngilizce alanındaki bir uzmana inceletirilerek karşılaştırma ve sonucunda düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin kontrol edilen Türkçe çeviri formu daha sonra başka bir İngilizce dil uzmanı tarafından yeniden İngilizceye çevrilmiş ve ortaya çıkan yeni metin ölçeğin orijinali ile yeniden karşılaştırılmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak deneme formu hazırlanmaya çalışılmıştır. Geliştirilen Türkçe form ve Orijinal ölçek daha sonra yurtdışında çalışmış olan bir eğitim bilimi uzmanı tarafından incelenerek denemeye uygunluk görüşü doğrultusunda deneme formu oluşturulmuştur.

18 maddelik deneme formu 308 beşinci sınıf öğrencisine uygulanmış ve uygulama sonucu madde güçlük, ayırıcılık ve madde güvenilirlik değerleri aşağıdaki gibi oluşmuştur.

Tablo 11: Kendini İzleme Ölçeği Madde Analiz Sonuçları Tablosu

Madde No	Pj (Madde Güçlüğü)	Rjx (Madde Ayırıcılığı)	Rj (Madde Güvenirliği)
Madde 1	0,425	0,357	0,176
Madde 2	0,705	0,305	0,139
Madde 3	0,5	0,338	0,169
Madde 4	0,468	0,39	0,195
Madde 5	0,536	0,422	0,21
Madde 6	0,49	0,461	0,23
Madde 7	0,481	0,26	0,13
Madde 8	0,442	0,325	0,161
Madde 9	0,698	0,344	0,158
Madde 10	0,451	0,344	0,171
Madde 11	0,328	0,266	0,125
Madde 12	0,653	0,318	0,152
Madde 13	0,769	0,266	0,112
Madde 14	0,669	0,26	0,122
Madde 15	0,364	0,247	0,119
Madde 16	0,789	0,266	0,109
Madde 17	0,289	0,344	0,156
Madde 18	0,218	0,266	0,11

Tablo 11'deki veriler üzerinde uygulanan KR-20 güvenilirlik testi düzeyi 0,82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin üzerinde yapılan Test tekrar test güvenilirlik çalışması sonucunda ise test-tekrar-test güvenilirliği 0,78 olarak bulunmuştur. KR-20 ve Test-tekrar-test güvenilirlik düzeyleri, istatistik kaynaklar (Büyüköztürk, 2002) benzer çalışmalar ve uzman görüşleri doğrultusunda ölçeğin uygulanabilirliği için yeterli kabul edilmiştir. Daha sonra ölçek üzerinde açıklayıcı faktör analizi çalışması yapılmıştır. Homojen olduğu belirlenen ($p=0,003$) kendini izleme ölçeği verileri üzerinde yapılan Faktör analizi sonuçları aşağıda tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Kendini İzleme Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları Tablosu

Bileşenler	Faktör Ortak Varyansı	Faktör 1 Yük Değeri	Dönüştürme Sonrası		
			Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Madde 1	0,617	0,615	0,739	0,111	0,083
Madde 2	0,627	0,499	0,589	-0,374	-0,140
Madde 3	0,506	0,565	0,622	0,240	-0,210
Madde 4	0,616	0,500	0,630	0,114	0,213
Madde 5	0,722	0,567	0,655	0,088	-0,192
Madde 6	0,534	0,513	0,613	-0,216	0,064
Madde 7	0,566	0,489	0,116	0,589	0,148
Madde 8	0,644	0,622	0,238	0,740	-0,090
Madde 9	0,610	0,444	0,368	0,615	0,256
Madde 10	0,556	0,610	0,018	0,740	0,104
Madde 11	0,624	0,518	0,139	0,608	0,418
Madde 12	0,507	0,581	0,111	0,601	0,196
Madde 13	0,506	0,472	0,024	0,612	0,190
Madde 14	0,585	0,523	0,046	0,060	0,593
Madde 15	0,524	0,597	0,275	0,192	0,684
Madde 16	0,616	0,434	0,404	0,261	0,576
Madde 17	0,722	0,497	0,086	0,391	0,615
Madde 18	0,726	0,476	0,431	0,158	0,596
Açıklanan Varyans Toplam: % 69,07 Faktör 1: % 33,395 Faktör 2: % 22,401 Faktör 3: % 13,274					

Tablo 12'ye göre Kendini İzleme Ölçeği orjinaline paralel şekilde üç faktörlüdür. Öz değeri 1'den büyük olan bu üç faktörden birincisi, ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 33,395'ini, ikinci faktör % 22,401'ini, üçüncü faktör % 13,274'ünü açıklamaktadır. Üç faktörün açıkladıkları toplam varyans % 69,07'dir.

Faktör döndürme sonrasında, ölçeğin birinci faktörünün altı maddeden (1,2,3,4,5 ve 6), ikinci faktörünün yedi maddeden (7,8,9,10,11,12 ve 13), üçüncü faktörünün 5 maddeden (14,15,16,17 ve 18) oluştuğu belirlenmiştir. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0,506-0,722 arasında değişmektedir. Aynı değerler, ikinci faktörde yer alan yedi madde için, 0,589-0,740; üçüncü faktörde yer alan beş madde için 0,576-0,684 arasındadır. Ölçeğin faktör analizinde orijinal form paralelinde sonuçlar vermiş ve testin orjinalindeki gibi üç faktörden oluştuğunu ortaya koymuştur. Orijinal ölçekte bu boyutlar oyunculuk, dışa dönüklük ve başkalarını yönetme olmak üzere üç ana başlıkta toplanmıştır.

3.3.2. Motivasyonel Stratejiler Ölçeği

Ölçek, öğrencilerin öz-düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarını ortaya koymak için geliştirilmiştir. Orjinali Pintrinch ve De Groot (1990) tarafından geliştirilmiş ve Üredi ve Üredi (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış 44 maddelik formdan oluşmaktadır. Ölçme aracının değerlendirilmesi, “bana tamamen uyuyor” ve “bana hiç uymuyor” uçları arasında belirlenen 7 dereceye göre gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracı öz-düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlar olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Öz-düzenleme stratejileri boyutunda ölçme aracı bilişsel strateji kullanımı (13 madde) ve öz-düzenleme (9 madde) olmak üzere iki ölçekten; motivasyonel inançlar boyutunda öz-yeterlik (9 madde), içsel değer (9 madde) ve sınav kaygısı (4 madde) olmak üzere üç ölçekten oluşmaktadır. Ölçme aracının Türkçe'ye uyarlanması çalışmasında alt ölçeklere ilişkin Cronbach alfa değerlerinin öz-düzenleme ölçeğinde 0,84; öz-yeterlik ölçeğinde 0,92; içsel değer ölçeğinde 0,88 ve sınav kaygısı ölçeğinde 0,81 olduğu tespit edilmiştir (Üredi ve Üredi, 2005).

Bu çalışmada ölçeğin tamamından elde edilen veriler yerine öz-düzenleme becerisi alt boyutuna (9 madde) ait maddelerden elde edilen verilerden

yararlanılmıştır. Daha üst yaş grubu için hazırlanmış olan ölçeğin öz düzenleme alt boyutundaki 9 maddenin araştırma örneklemini tarafından anlaşılması ve işaretlenmesi süreçlerinde problem olmayacağı alan uzmanları ve dil uzmanı tarafından uygun bulduktan sonra uygulanmıştır.

3.3.3. Başarı Testi

Araştırmada kullanılan İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ikinci ve üçüncü ünitesine ait başarı testi Kurnaz (2007) tarafından geliştirilmiştir. Sosyal Bilgiler İkinci Üniteye ait 6 ve üçüncü üniteye ait 7 olmak üzere toplam 13 kazanımdan bir kazanım 2, diğer her bir kazanımı 3 soru ile temsil edilen 38 soruluk başarı testi kullanılmıştır. Başarı testinin güvenilirliği Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülünden yararlanılarak ölçme aracının güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Madde güçlük indeksleri, madde ayırıcılık indeksleri ile birlikte testin aritmetik ortalaması, standart sapması, KR-20 güvenilirlik katsayısı, testin ortalama güçlüğü ve testin ortalama ayırt ediciliği de önemlidir. Test istatistikleri de tablo 13.'de gösterilmiştir.

Tablo 13: Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Başarı Testinin Test İstatistikleri

Öğrenci Sayısı	Soru Sayısı	X	S	KR-20	Test Ortalama Güçlüğü	Test Ortalama Ayırtediciliği
208	38	35.78	12.02	0.904	0.515	0.461

Tablo 13 İncelendiğinde taslak testin KR-20 güvenilirliğinin “0.904”, taslak testin ortalama güçlüğü “0.515” ve taslak testin ortalama ayırt ediciliğinin “0.461” olduğu görülmektedir. Buna göre Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Başarı Testi Taslağı, “yüksek” düzey güvenilirliğe, “orta” düzey güçlüğü ve “yüksek” düzey ayırt etme gücüne sahiptir. Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Başarı Testi madde analiz değerleri tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14: Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Başarı Testinin Madde Analizi Değerleri

Soru No	Madde Güçlük indeksi (pj)	Madde Ayırıcılık Gücü (qj)	Soru No	Madde Güçlük indeksi (pj)	Madde Ayırıcılık Gücü (qj)
1	0.63	0.64	20	0.59	0.51
2	0.44	0.64	21	0.50	0.64
3	0.47	0.41	22	0.68	0.57
4	0.72	0.45	23	0.59	0.59
5	0.76	0.53	24	0.81	0.58
6	0.49	0.53	25	0.67	0.50
7	0.31	0.39	26	0.81	0.58
8	0.50	0.36	27	0.49	0.73
9	0.56	0.62	28	0.59	0.52
10	0.72	0.62	29	0.52	0.55
11	0.54	0.54	30	0.40	0.57
12	0.83	0.56	31	0.54	0.63
13	0.71	0.59	32	0.47	0.67
14	0.62	0.52	33	0.70	0.69
15	0.62	0.70	34	0.74	0.69
16	0.41	0.45	35	0.54	0.43
17	0.31	0.48	36	0.56	0.74
18	0.63	0.63	37	0.70	0.70
19	0.59	0.42	38	0.67	0.67

3.3.4. Öğretmen Görüşme Formu (Sabit format anket görüşmesi)

Deney 1, deney 2 grubu öğretmenleri ile deney sürecinde uygulayıcılar arası güvenilirlik amacıyla veya uygulama sürecinde çeşitli sebeplerle yer alan, kendini izleme stratejileri hakkında kısaca bilgilendirilen 8 öğretmen (N=10) ile aşağıdaki dört başlıkta (sabit format anket görüşmesi) görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

1. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik kullanmanın akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik katkısı ile ilgili görüşleriniz nedir?
2. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik kullanmanın davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik katkısı ile ilgili görüşleriniz nedir?

3. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın öğrencilerde akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik katkısı ile ilgili görüşleriniz nedir?
4. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın öğrencilerde davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik katkısı ile ilgili görüşleriniz nedir?

Dört başlıkta hazırlanan sorular kağıt üzerinde yazılı olarak görüşülene verilmiş ve araştırmacının da bulunduğu görüşme ortamında yine yazılı olarak veriler alınmıştır. Anlaşılmayan soru ve kavramlar eş zamanlı olarak açıklanmış ve her görüşme yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür. Hem görüşme başlıkları hem de verilerin analizinde eğitimde ölçme değerlendirme alanında doktora düzeyinde akademik yeterliğe sahip uzman görüşlerine başvurulmuştur.

3.3.5. Öğrenci Görüşme Formu (Sabit format anket görüşmesi)

Deney 1 ve deney 2 gruplarından beşer öğrenci olmak üzere 10 öğrenci ile aşağıdaki dört başlıkta sabit format anket görüşmesi formunda görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

1. Derslerinizde uygulanan kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin derslerdeki akademik başarıya etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir? (Deney 1 grubu öğrencilerine yönelik)
2. Derslerinizde uygulanan kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin davranışlarınızın gelişimine etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir? (Deney 1 grubu öğrencilerine yönelik)
3. Ders sonunda uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın ders başarınızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir? (Deney 2 grubu öğrencilerine yönelik)
4. Ders sonunda uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın davranışlarınızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir? (Deney 2 grubu öğrencilerine yönelik)

Öğretmen görüşmelerine benzer şekilde dört başlıkta hazırlanan sorular kağıt üzerinde yazılı olarak görüşülene verilmiş ve araştırmacının da bulunduğu görüşme ortamında yine yazılı olarak veriler alınmıştır. Anlaşılmayan soru ve kavramlar eş zamanlı olarak açıklanmış ve her görüşme yaklaşık olarak 10 dakika sürmüştür. Öğretmen görüşmelerinden farklı olarak her öğrenci içinde bulunduğu gruba göre (Deney 1, Deney 2) sorulardan sadece ikisine cevap vermiştir. Cevap verdiği sorular derslerinde kullanılan kendini izleme stratejileri paralelinde olmuştur. Hem görüşme başlıkları hem de verilerin analizinde eğitimde ölçme değerlendirme alanında doktora düzeyinde akademik yeterliğe sahip uzman görüşlerine başvurulmuştur.

3.4. Öğretim Materyalleri ve Hazırlanması

Çalışmada her üç grupta da araştırma kapsamındaki konuların öğretimi için MEB tarafından hazırlanan ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırmacı yaklaşıma uygun etkinlikler de yine üç çalışma grubunda da kullanılmıştır. Bunların dışında birinci deney grubu için ders işleme sürecinde kullanılmak üzere kendini izleme kontrol listeleri ve kendini izleme rubrikleri hazırlanmış ve kullanılmıştır. İkinci deney grubunda ise kendini değerlendirme formları (öğrenci çalışma kitaplarında bulunanlar dışında) ve ders öncesi, ders süreci, ders sonrası süreçlerini içeren performans grafik kâğıtları oluşturulmuş ve ders sonunda uygulanmıştır. Oluşturulan ve çalışmada kullanılan bu materyal örnekleri ek 4, ek 5, ek 6 olarak çalışmanın sonuna eklenmiştir. Materyal ve planlar 12 ve 24 oturum için, deney grupları ve kontrol grubunda ayrı ayrı hazırlanmıştır.

3.5. Ortam

Çalışma, eğitim süreci içerisinde sosyal bilgiler ders saatinde ve öğrencilerin eğitimine devam ettikleri ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Çalışma grupları 30 – 34 öğrenciden oluşmakta ve öğrenciler tüm sınıflarda her sraya en fazla iki öğrenci olacak şekilde oturmaktadır. Eğitim ortamları her üç grup için de 40-45 m² den oluşan alanları içermektedir. Çalışma sürecinde kontrol edilemeyen değişkenlerin araştırma sonuçlarına etkisini azaltmak için sonestlerin uygulama sonucuna kadar

konu ile ilgili gezi vb. etkinlikler ertelenmiştir. Performans görevleri üç grubada ders kitabı etkinlikleri çerçevesinde verilmiştir.

3.6. Uygulama

Araştırmanın uygulama süreci tablo 15’de ve ardından maddeler halinde sunulmuştur.

Tablo 15: Deney ve Kontrol Gruplarında Uygulama Süreci

Deney 1 (5/D)			Deney 2 (5/E)			Kontrol (5/A)		
Ön-testlerin Uygulanması			Ön-testlerin Uygulanması			Ön-testlerin Uygulanması		
Kendini İzleme Ölçeği	Öz Düzenleme Ölçeği	Başarı Ölçeği	Kendini İzleme Ölçeği	Öz Düzenleme Ölçeği	Başarı Ölçeği	Kendini İzleme Ölçeği	Öz Düzenleme Ölçeği	Başarı Ölçeği
Öğretmen Kılavuz ve Ders Kitabı Etkinlikleri Araştırmacı Tarafından Hazırlanan Yapılandırıcı Etkinlikler (Araştırmacı uygulaması)			Öğretmen Kılavuz ve Ders Kitabı Etkinlikleri Araştırmacı Tarafından Hazırlanan Yapılandırıcı Etkinlikler (Araştırmacı uygulaması)			Öğretmen Kılavuz ve Ders Kitabı Etkinlikleri Araştırmacı Tarafından Hazırlanan Yapılandırıcı Etkinlikler (Araştırmacı uygulaması)		
Kendini İzleme Stratejilerinin Ders İşleme Süreci İçinde Kullanımı (Kontrol Listesi, Rubrik)			Kendini İzleme Stratejilerinin Ders Sonunda Kullanımı (Kendi Grafiğini Yapma, Öz Değerlendirme)			-		
Son-testlerin Uygulanması			Son-testlerin Uygulanması			Son-testlerin Uygulanması		
Kendini İzleme Ölçeği	Öz Düzenleme Ölçeği	Başarı Ölçeği	Kendini İzleme Ölçeği	Öz Düzenleme Ölçeği	Başarı Ölçeği	Kendini İzleme Ölçeği	Öz Düzenleme Ölçeği	Başarı Ölçeği
Deney gruplarından 10 öğrenci ile sabit format anket görüşmesi yapılması.								
Deney gruplarının ve önceden uygulama ile ilgili bilgi verilen 10 öğretmen ile sabit format anket görüşmesi yapılması.								

Çalışma aşağıda belirtilen adımlar çerçevesinde uygulanmıştır:

Adım 1: Tez önerisi doğrultusunda araştırma uygulama planının hazırlanması. Plan genel hatları ile buradaki 14 maddeyi içermektedir.

Adım 2: *Alanda ortaya konulan çalışmalara ulaşma ve tez alan yazın incelemesinin gerçekleştirilmesi.* Alan yazın inceleme sonuçları ve oluşturulan teorik bölüm bu çalışmanın 2. Bölüm adı ile sunulmuştur.

Adım 3: *Kendini izleme ölçeğinin Türkçe'ye ve 5. Sınıf öğrenci düzeyine uyarlanması.* Araştırmada kullanılan ölçme araçları bölümünde Kendini izleme ölçeğinin uyarlanma süreci hakkında bilgi ve istatistik işlem sonuçları ayrıntılı olarak verilmiştir.

Adım 4: *Diğer ölçeklerin temini.* Bu aşamada Kurnaz (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği ile Üredi ve Üredi (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Motivasyonel Stratejiler Ölçeği Öz-düzenleme alt boyutuna yönelik testlere ulaşılmıştır.

Adım 5: *Çalışma için örneklem belirlenmesi.* Çalışma için örneklem belirlenirken, aynı şube (5. Sınıf) düzeyinde çok sınıfın bulunduğu okullar tercih edilmiştir. Denkleştirme kolaylığı sağlaması açısından.

Adım 6: *Öğretim materyallerinin hazırlanması.* Öğretim materyalleri olarak mevcut öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarının yanı sıra araştırmacı tarafından yapılandırmacı 5 E yöntemine uygun etkinlikler hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra resimler, yakın çevre gezileri vb. yöntem ve materyallerden de yararlanılmıştır.

Adım 7: *Öntestlerin gerçekleştirilmesi.* Ön-testler sadece üç gruba değil araştırma deney ve kontrol grupları olmaya aday tüm gruplara uygulanmıştır.

Adım 8: *Deney 1, Deney 2 ve Kontrol gruplarının oluşturulması.* Deney ve kontrol gruplarının seçimi katılımcıların seçilmesi başlığı ile ayrıca verilmiştir.

Adım 9: *Uygulamanın gerçekleştirilmesi.* Deney 1 grubunda süreç içinde kullanılan kendini izleme stratejilerinin kullanımı ve ders kitabı etkinlikleri, deney 2 grubunda ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejilerinin kullanımı ve ders kitabı etkinlikleri, kontrol grubunda ders kitabı etkinliklerinin uygulanması. Her bir grupta öğretim 24 oturum da gerçekleştirilmiştir. Genel hatları ile bir oturumun üç araştırma grubunda ilerlemesi şöyledir:

Tablo 16: Deney ve Kontrol Gruplarında Oturum Planı

Ders İşleniş Adımları	Deney 1 Grubu	Deney 2 Grubu	Kontrol Grubu
Dikkat Çekme	Kılavuz Kitap Etkinliği <i>Kendini İzleme Kontrol Listesi ve rubriklerin dağıtılması ve uygulama yönergesi</i>	Kılavuz Kitap Etkinliği	Kılavuz Kitap Etkinliği
Hedeften Haberdar Etme	Kılavuz Kitap Etkinliği <i>Kendini İzleme Kontrol Listesi ve rubriklerin işaretlenmesi</i>	Kılavuz Kitap Etkinliği	Kılavuz Kitap Etkinliği
Güdüleme	Kılavuz Kitap Etkinliği <i>Kendini İzleme Kontrol Listesi ve rubriklerin işaretlenmesi</i>	Kılavuz Kitap Etkinliği	Kılavuz Kitap Etkinliği
İşleniş	Kılavuz Kitap Etkinliği <i>Kendini İzleme Kontrol Listesi ve rubriklerin işaretlenmesi</i>	Kılavuz Kitap Etkinliği	Kılavuz Kitap Etkinliği
Özetleme	Kılavuz Kitap Etkinliği <i>Kendini İzleme Kontrol Listesi ve rubriklerin işaretlenmesi</i>	Kılavuz Kitap Etkinliği <i>Grafik yapma ve özdeğerlendirmelerin yapılması</i>	Kılavuz Kitap Etkinliği
Değerlendirme	Kılavuz Kitap Etkinliği	Kılavuz Kitap Etkinliği <i>Grafik yapma ve özdeğerlendirmelerin yapılması</i>	Kılavuz Kitap Etkinliği

Deney gruplarında derslerin işlenişinde kendini izleme stratejileri uygulanmıştır. Bu gruplardan deney 1 grubunda süreç içinde kullanılan kendini izleme stratejilerinden kontrol listesi, kendi grafiğini yapma akademik ve davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik olarak kullanılarak dersin öğretimi yapılmıştır. Deney 2 grubunda ise, ders sonunda ve evde uygulanabilen, kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yine akademik ve davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik kullanılarak Sosyal Bilgiler öğretimi yapılmıştır.

Kontrol grubunda ise 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi programının uygulanmasında ders planı yerine geçen ve ülkemizin tüm ilköğretim beşinci sınıflarında kullanılan Öğretmen Kılavuz Kitabına dayalı etkinlikler aynen uygulanmıştır.

Adım 10: *Son-testlerin uygulanması.* Son-testler Adım 8’de belirlenen ve 9. Adımda uygulamaların gerçekleştirildiği üç gruba yani araştırma deney ve kontrol gruplarına gruplara uygulanmıştır.

Adım 11: *Uygulama nicel verilerinin kodlanması ve SPSS programı ile analizi.* Ölçeklerden elde edilen veriler Excel dosyasına, kendini izleme ve başarı ölçekleri 1-0 formatında, öz düzenleme ölçek verileri ise 1-7 formatında işlenerek kaydedilmiştir. Bu veriler daha sonra SPSS programına (sav) dönüştürülerek istatistik işlemlerin yapılmasında kullanılmıştır.

Adım 12: *Uygulama nitel verilerinin elde edilmesi (sabit format anket görüşmesi) ve veriler üzerinde betimsel analizinin yapılması.* Sabit format anket görüşmesi araştırmada kullanılan ölçme araçları bölümünde ele alınmıştır. Nitel çalışma yapılan katılımcı sayı ve özelliklerine de katılımcılar ve seçimi başlığında yer verilmiştir.

Adım 13: *Analiz edilen veriler ışığında araştırma bulgularının ortaya konması.* Araştırmada Bölüm 4 adı ile araştırma alt problem ve denenceleri doğrultusunda ortaya konmuştur.

Adım 14: *Sonuç ve önerilerin ortaya konması.* Araştırmada, bulgulara dayalı olarak Bölüm 5 ve Bölüm 6 başlıkları ile ifade edilmiştir.

3.7. Güvenirlilik

Uygulama, tüm gruplarda (deney 1, deney 2 ve kontrol) araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Uygulama güvenirliliği için 22 yıl eğitim tecrubesi olan bir sınıf öğretmeni sürekli olarak ve eğitim bilimlerinde doktora düzeyinde ve çalışmaya paralel yöntem kıyaslaması üzerine tez çalışmış olan bir öğretim üyesi her grupta iki oturumu izlemiş ve uygulamacılar arası güvenirliliğin olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Her iki gözlemci ifadelerinin paralel olduğu görüşü üzerine çalışmaya devam edilmiştir. Ayrıca uygulama güvenirliliği için her grupta 2 ders saati kaydedilmiş ve uygulamacının üç grupta da paralel etkinlik ve uygulamalar kullandığı (deneysel işlemler hariç) uzmanlarca dile getirilmiştir. Çalışmada kullanılan etkinlik planlarından aynı konu başlığına yönelik üç ayrı grup için oluşturulan örnekler ek 9 adıyla çalışmanın sonuna eklenmiştir.

3.8. Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel boyutu verilerinin analizinde SPSS (15) veri analizi programından yararlanılmıştır. Bu programda mevcut excell verileri spss dosyalarına dönüştürülmüş ve dönütürülen veriler üzerinde İlişkisiz Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-way Anova) yapılmış ve homojen özellik gösteren gruplarda veriler Tukey testi ile analiz edilerek ortaya konmuştur. Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-way Anova), ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasında farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını ve bu farkın ikiden fazla gruplarda hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koyan analizlerdir (Büyüköztürk, 2002). Ayrıca öntest, sontest sonuçlarının karşılaştırılmasında bağımsız örneklem T testinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda sabit format anket görüşmesi ile elde edilen veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Ve bu formdan elde edilen veriler yüzdeler ve frekans kullanılarak bulgulara dönüştürülmüştür (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Ayrıca bazı katılımcı ifadelerine de bulgularda yer verilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

4.1. Denence 1'e Ait Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın birinci denencesi olan '*İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejilerinin, öğrencilerin kendini izleme düzeylerine etkisi vardır*' ifadesine ait bulgular aşağıdaki tablolarda (16 – 19) ortaya konmaya çalışılmıştır. Deney 1 grubunda süreçte kullanılan kendini izleme stratejilerinin kendini izleme düzeyi üzerinde etkililiği, deney 2 grubunda ise ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejilerinin kendini izleme düzeyi üzerinde etkililiği ortaya konmuştur.

Araştırmada kullanılan kendini izleme ölçeğinin öntest sonuçlarına dayalı betimsel istatistiklere bakıldığında; Deney 1 grubunun 30, deney 2 grubunun 34 ve kontrol grubunun 32 elemanı bulunmaktadır. Kendini izleme ölçeği puanları 1-18 arasında değişiklik göstermektedir. 1'e yaklaştıkça puanlar (1-6) düşük kendini izleme, 18'e yaklaştıkça (14-18) yüksek kendini izleme ortaya çıkmaktadır. İdeal kendini izleme 9-10 puan civarında olmaktadır (Snyder ve Cunningham, 1975). Onun için çalışmada amaç, bireylere yüksek veya düşük kendini izlemeyi öğretmek değil nerede bulunursa bulunsun ideal kendini izlemeye yaklaştırmak olmuştur. Bunun için kendini izleme ölçeği üzerinde yapılan istatistik çalışmalarında ortalama puanların, hem araştırmanın içeriği açısından hem de istatistikî gereklilik açısından yeterli bilgiyi vermeyeceği gibi yanıltıcı sonuçlarda ortaya çıkarabilecektir. Bu problemin önlenmesi amacıyla uzman görüşleri doğrultusunda kendini izleme puanları aşağıdaki şekilde dönüştürülerek kullanılmıştır. Tablo 17'de verilen değerler örnektir ve dönüştürme işlemi somutlaştırma amacı ile kullanılmıştır.

Tablo 17: Kendini İzleme Ölçeği Puanlarının Dönüştürülmesi

X (Öğrenci Puanı)	Xi (İdeal Kendini İzleme Puanı)	X-Xi (Öğrenci – İdeal Puan Farkı)	(X-Xi) ² (Farkların Karesi)
11	9,5	1,5	<u>2,25</u>
9	9,5	0,5	<u>0,25</u>

Tablo 17’de görülen dönüştürme işlemi ölçme alanı uzman görüşleri alınarak kendini izleme ölçeği puanları önce ideal puan (9,5) ile farklara $(X-X_i)$, daha sonrada farkların karesine $(X-X_i)^2$ çevrilmiştir. Yapılan istatistik işlemler farkların kareleri $(X-X_i)^2$ dikkate alınarak yapılmıştır.

Dönüştürme işlemi sonrası uygulanan Kendini İzleme Ölçeği ön-test ve son-test verilerine ait betimsel istatistikler Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Kendini İzleme Ölçeği Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Gruplar	N	Dönüştürülmüş Puan Ortalaması		Dönüştürülmüş Puan Standart Sapması	
		Ön-test	Son-test	Ön-test	Son-test
Deney1	30	3,05	1,04	3,31	1,88
Deney2	34	6,31	1,39	7,78	1,85
Kontrol	32	4,69	7,36	6,44	8,08

Tablo 18’de ortaya konan kendini izleme ölçeği ön-test sonuçlarına bakıldığında Deney 1 grubunda dönüştürülmüş verilerde aritmetik ortalama 3.05, standart sapma 3.31; Deney 2 grubunda dönüştürülmüş verilerde aritmetik ortalama 6.31, standart sapma 7,78 ve Kontrol grubunda dönüştürülmüş verilerde aritmetik ortalama 4.69, standart sapma 6,44 olarak bulunmuştur. Deney ve kontrol grubu Kendini izleme ölçeği Son-test sonuçlarına bakıldığında Deney 1 grubunda aritmetik ortalama 1.04, standart sapma 1.88; Deney 2 grubunda aritmetik ortalama 1.39, standart sapma 1,85 ve Kontrol grubunun kendini izleme ölçeği betimsel istatistiklerine bakıldığında aritmetik ortalama 7.36, standart sapma 8,08 olarak bulunmuştur.

Deney grupları ve kontrol grubu ön-test puanlarına göre anlamlı bir farklılık göstermezken deney ve kontrol grubu son-testlerde Deney 1 ve deney 2 gruplarında kendini izleme ölçeği ön-test sonuçlarına göre hem ortalamalarda, hem de standart sapmalarda büyük oranda düşüş görülmüştür (Deney 1 aritmetik ortalama öntest=**3,05**, Sontest=**1,04**; Deney 2 aritmetik ortalama öntest=**6,31**, Sontest=**1,39**; Deney 1 standart sapma öntest=**3,31**, Sontest=**1,88**; Deney 2 standart sapma

öntest=7,78, Sontest=1,85). Tablo 18’de görüldüğü gibi, kendini izleme ölçeği sonuçları Deney1 ve Deney 2 gruplarında ideal değere (9,5) yakın bir ortalama ve düşük bir standart sapma ile homojen bir görünüm ortaya çıkarmıştır. Kontrol grubunda kendini izleme ölçeği son-test sonucu, kendini izleme ön-test sonucuna göre, hem ortalama, hem de std sapma değerlerinde bir miktar artış görülmüştür (Kontrol grubu, aritmetik ortalama öntest=4,69, Sontest=7,36; Standart sapma öntest=6,44, Sontest=8,08). Buradan hareketle kontrol grubu kendini izleme son-test sonuçlarında kısmen heterojenleşmiştir. Bu heterojenleşmeye, dönüştürülmüş puanların, birim puanların kareleri cinsinden ifade edilmesi ile daha duyarlı hale gelmiş olması veya testin ikinci defa uygulanmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

SPSS programı ile analiz edilen Kendini izleme ölçeği ön-test puanlarının analiz sonuçları tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Kendini İzleme Ölçeği Ön-test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	169,44	2	84,72	2,19	,118	-
Gruplarıçi	3598,56	93	38,69			
Toplam	3768,00	95				

Tablo 19’da kendini izleme ölçeği ideal değere göre dönüştürülmüş ön-test puanlarının araştırma gruplarına göre karşılaştırılması amacıyla ilk olarak homojenlik testi uygulanmış ve ön-test puanlarının homojen olarak dağıldığı görülmüştür ($p=0,111>0,05$). Yapılan Anova istatistiği sonuçlarına göre, hesaplanan F değeri 2.19 ve ortaya çıkan p değeri 0.118 olarak bulunmuştur. $p<0.05$ anlamlılık kriterine göre öntest sonuçlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Testin tümü için ortaya çıkan bu duruma göre hem deney 1- kontrol, hem deney 2- kontrol, hem de deney 1- deney 2 grupları arasında farklılık ilişkisi öntest sonuçlarına göre bulunmamaktadır. Bunun orataya çıkmasında deney ve kontrol grupları oluşturulurken hem kendini izleme açısından hem de çok boyutlu karşılaştırmaların

yapılmış olması ve seçilen üç grubun random olarak atanmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Ön-test sonuçlarında anlamlı bir farklılık bulunmayan araştırma gruplarına ait son-test sonuçlarına yönelik Anova test sonuçları tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Kendini İzleme Ölçeği Son-test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	706,17	2	353,08	14,67	0,000	D1-K(0,00)
Gruplarıçi	1950,07	93	24,08			D2-K(0,00)
Toplam	2656,24	95				

Ön-test puanlarına göre anlamlı bir farklılık olmayan deney ve kontrol gruplarının kendini izleme ölçeği son-test puanlarının araştırma gruplarına göre karşılaştırılması amacıyla yapılan Anova (Tukey) istatistiği sonuçları tablo 20’de gösterimi hesaplanan F değeri 14.67, ve ortaya çıkan p değeri 0.00 olarak bulunmuştur. $p < 0.05$ den küçük olduğu için sonuç anlamlı çıkmıştır. Bu anlamlılığın hem Deney1-Kontrol, hem de Deney 2-Kontrol grubu arasında olduğu görülmüştür. Yani öğretim süreci içinde kullanılan kendini izleme stratejileri de, öğretim sonrası kullanılan kendini izleme stratejileri de kontrol grubunda uygulanan resmi programa oranla öğrencilerin kendini izleme düzeyleri üzerinde etkili olmuştur. Deney 1 ve deney 2 grupları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Buradan hareketle öğretim süreci içinde kullanılan kendini izleme stratejileri ile öğretim sonrası kullanılan kendini izleme stratejileri arasında farklılık oluşturacak bir anlamlılığa rastlanmamıştır.

Son-test sonuçlarına göre anlamlılık düzeyinin ($p=0.00$) ön-test sonuçlarına oranla yüksek çıkması uygulanan kendini izleme stratejilerinin deney1 ve deney2 gruplarında etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırılan bağımsız değişkenlerin her iki deney grubu uygulamasında da kontrol grubuna göre etkili olduğu görülmüştür. Deney 1 grubunda uygulanan süreçte kullanılan kendini izleme

stratejileri, deney 2 grubunda uygulanan ders sonu kullanılan kendini izleme stratejileri kontrol grubuna göre öğrencilerin kendini izlemelerinin gelişiminde etkili olmuştur. Deney 1 grubunda uygulanan süreçte kullanılan kendini izleme stratejileri, deney 2 grubunda uygulanan ders sonu kullanılan kendini izleme stratejilerine göre kendini izleme düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmamıştır.

Tablo 21: Deney 1 Grubunda Kendini İzleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	Ort.	Sx	t	p
Kİ ön	30	8,79	2,425	-2,270	0,027
Kİ son	30	10,14	2,031		

Birinci deney grubunda kendini izleme ölçeği ön-test, son-test puanlarının t testi sonuçlarına bakıldığında puanların ön-test ortalamasının 8,79ve standart sapmasının 2,425olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması10,14ve standart sapması 2,031olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda ön-test, son-test puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 22: Deney 2 Grubunda Kendini İzleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	Ort.	Sx	t	p
Kİ ön	34	8,61	2,183	-3,443	0,001
Kİ son	34	10,39	1,663		

İkinci deney grubunda uygulanan kendini izleme ölçeği ön-test, son-test puanlarının t testi sonuçlarına bakıldığında düzeltilmiş puanların ön-test ortalamasının 8,61ve standart sapmasının 2,183 olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması10,39 ve standart sapması 1,663 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda ön-test, son-test puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 23: Kontrol Grubunda Kendini İzleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	Ort.	Sx	t	p
Kİ ön	32	9,00	1,610	-0,347	0,730
Kİ son	32	9,18	2,195		

Kontrol grubunda uygulanan kendini izleme ölçeği ön-test, son-test puanlarının T testi sonuçlarına bakıldığında, düzeltilmiş puanların ön-test ortalamasının 9,00 ve standart sapmasının 1,610 olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması 9,18 ve standart sapması 2,195 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda ön-test, son-test puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.2. Denence 2'ye Ait Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın ikinci denencesi olan '*İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejilerinin, öğrencilerin öz düzenleme düzeylerine etkisi vardır*' ifadesine ait bulgular aşağıdaki tablolarda (Tablo 24 – 26) ortaya konmaya çalışılmıştır. Deney 1 grubunda süreçte kullanılan kendini izleme stratejilerinin öz düzenleme düzeyi üzerinde etkililiği, deney 2 grubunda ise ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejilerinin öz düzenleme düzeyi üzerinde etkililiği ortaya konmuştur.

Araştırmada, Üredi ve Üredi (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Motivasyonel Stratejiler Ölçeği, Öz düzenleme alt ölçeği (9 madde) verilerinin 1-7 arası puanlama sonuçlarına dayalı ön-test ve son-test puanlarının betimsel istatistik sonuçları tablo 24'de sunulmuştur.

Tablo 24: Öz-Düzenleme Ölçeği Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Gruplar	N	Ortalama		Std. Sapma	
		Ön-test	Son-test	Ön-test	Son-test
Deney1	30	51,41	48,75	7,65	6,85
Deney2	34	50,32	50,39	6,10	5,95
Kontrol	32	49,23	47,00	6,59	8,89

Tablo 24’de verilen araştırmada kullanılan Motivasyonel Stratejiler Ölçeği, Öz düzenleme alt ölçeği öntest sonuçlarına dayalı betimsel istatistiklere bakıldığında; Deney 1 grubunun 30, deney 2 grubunun 34 ve kontrol grubunun 32 elemanı bulunmaktadır. Öz düzenleme alt ölçeği her bir madde için puanlar 1-7 arasında değişiklik göstermektedir. Öz düzenleme ölçeği ön-test sonuçlarına bakıldığında Deney 1 grubunda aritmetik ortalama 51,41, std. Sapma 7,65; Deney 2 grubunda aritmetik ortalama 50,32, std sapma 6,10 ve Kontrol grubunun aritmetik ortalaması 49.23, std sapma 6,59 olarak bulunmuştur. Öz düzenleme ölçeği son-test sonuçlarına bakıldığında Deney 1 grubunda aritmetik ortalama 48,75, std. Sapma 6,85; Deney 2 grubunda aritmetik ortalama 50,39, std sapma 5,95 ve Kontrol grubunun aritmetik ortalaması 47.00, std sapma 8,89 olarak bulunmuştur.

Betimsel istatistiklere göre Deney 1 grubunda hem aritmetik ortalama, hem de standart sapmada bir miktar azalma olmuştur. Bu azalma Tablo 24’de ortaya konduğu gibi anlamlı bir farklılaşmayı ifade etmemektedir. Deney 2 grubunda ise neredeyse hiç değişim olmamıştır. Kontrol grubunda aritmetik ortalama değerinde azalma olurken (Ön-test:49,23; Son-test:47,00), standart sapma değerlerinde bir miktar artış meydana gelmiştir (Ön-test:6,59; Son-test:8,89). Bu değişim Tablo 25 ve 23’de görüleceği gibi Anova testi sonuçlarda anlamlı bir farklılık ortaya çıkaracak düzeye ulaşmamıştır.

Öz düzenleme ölçeği ön-test sonuçlarına ait Anova test sonuçları Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25: Öz-Düzenleme Ölçeği Ön-Test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	73,13	2	36,57	0,79	0,46	-
Gruplarıçı	4298,53	93	46,22			
Toplam	4371,66	95				

Tablo 25’de verilen Üredi ve Üredi, (2007) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Motivasyonel Stratejiler Ölçeği Öz Düzenleme alt boyutuna ait ön-test puanlarının araştırma gruplarına göre karşılaştırılması amacıyla ilk olarak homojenlik testi uygulanmış ve ön-test puanlarının homojen olarak dağıldığı görülmüştür ($p=0,764>0,05$). Yapılan Anova istatistiği sonuçlarına göre, hesaplanan F değeri 0,79 ve ortaya çıkan p değeri 0,46 olarak bulunmuştur. $p<0.05$ anlamlılık kriterine göre ön test sonuçlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Testin tümü için ortaya çıkan bu duruma göre hem deney 1- kontrol, hem deney 2- kontrol, hem de deney 1- deney 2 grupları arasında farklılık ilişkisi ön test sonuçlarına göre bulunmamaktadır. Kendini izleme ölçeği ön-test sonuçlarına benzer şekilde deney ve kontrol grupları oluşturulurken öz düzenleme alt ölçeği açısından eşitleme yapılmış olması ve seçilen üç grubun random olarak atanmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Öz düzenleme ölçeği son-test sonuçlarına ait Anova test sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26: Öz-Düzenleme Ölçeği Son-Test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	161,21	2	80,61	1,50	,229	-
Gruplarıiçi	4353,93	93	53,75			
Toplam	4515,14	95				

Tablo 26’da verilen yapılan Anova istatistiği sonuçlarına göre, hesaplanan F değeri 1,50 ve ortaya çıkan p değeri 0,229 olarak bulunmuştur. Ön-test sonuçlarına göre F ve P değerlerinde anlamlılık doğrultusunda bir değişim olsa da (P ön-test=0,46; P son-test=0,229) $p<0.05$ anlamlılık kriterine göre son-test sonuçlarında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Ortaya çıkan bu duruma göre hem deney 1- kontrol, hem deney 2- kontrol, hem de deney 1- deney 2 grupları arasında farklılık ilişkisi son-test sonuçlarına göre de bulunmamaktadır. Araştırmanın ikinci

denencesinde kendini izleme stratejilerinin öz düzenleme becerisini artıracığı beklentisi doğrulanmamıştır. Özetle yapılan çalışma ile deney gruplarında kullanılan kendini izleme stratejileri (Deney 1: Ders sürecinde kullanılan; Deney 2: Ders sonunda kullanılan) resmi programa göre öğretim yapılan kontrol grubu öz düzenleme becerisi üzerinde etkili olmamıştır.

Tablo 27: Deney 1 Grubunda Öz Düzenleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	Ort.	Sx	t	p
ÖZ ön	30	48,46	4,552	-0,160	0,874
ÖZ son	30	48,75	6,846		

Birinci deney grubunda öz düzenleme ölçeği ön-test, son-test puanlarının t testi sonuçlarına bakıldığında ön-test ortalamasının 48,46 ve standart sapmasının 4,552 olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması 48,75 ve standart sapması 6,846 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda öz düzenleme ölçeği puanlarının ön-test, son-test ölçümlerinde anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Tablo 28: Deney 2 Grubunda Öz Düzenleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	Ort.	Sx	t	p
ÖZ ön	34	44,89	6,663	-3,259	0,002
ÖZ son	34	50,39	5,946		

İkinci deney grubunda uygulanan öz düzenleme ölçeği ön-test, son-test puanlarının t testi sonuçlarına bakıldığında ön-test ortalamasının 44,89 ve standart sapmasının 6,663 olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması 50,39 ve standart sapması 5,946 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda öz

düzenleme ölçeği puanlarında ön-test, son-test ölçümlerinde anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu söylenebilir.

Tablo 29: Kontrol Grubunda Öz Düzenleme Ölçeği Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	Ort.	Sx	T	P
ÖZ ön	30	44,71	6,417	-0,347	0,275
ÖZ son	30	47,00	8,890		

Kontrol grubunda, öz düzenleme ölçeği ön-test, son-test puanlarının t testi sonuçlarına bakıldığında ön-test ortalamasının 44,71 ve standart sapmasının 6,417 olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması 47,00 ve standart sapması 8,890 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda öz düzenleme ölçeği puanlarının ön-test, son-test ölçümlerinde anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı görülmektedir.

4.3. Denence 3'e Ait Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın üçüncü denencesi olan '*İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejilerinin, öğrencilerin akademik başarı düzeylerine etkisi vardır*' ifadesine ait bulgular aşağıdaki tablolarda (Tablo 30 – 32) ortaya konmaya çalışılmıştır. Deney 1 grubunda süreçte kullanılan kendini izleme stratejilerinin akademik başarı düzeyi üzerinde etkililiği, deney 2 grubunda ise ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejilerinin akademik başarı düzeyi üzerinde etkililiği ortaya konmuştur.

Araştırmada, Kurnaz (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği puanlama sonuçlarına dayalı ön-test ve son-test puanlarının betimsel istatistik sonuçları Tablo 24'de sunulmuştur.

Tablo 30: Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Gruplar	N	Ortalama		Std. Sapma	
		Ön-test	Son-test	Ön-test	Son-test
Deney1	30	17,25	28,25	5,04	4,12
Deney2	34	17,65	30,11	5,55	3,93
Kontrol	32	18,83	19,61	3,34	3,08

Tablo 30’da verilenlere göre ön-test aritmetik ortalamaları deney 1 grubunda 17,25; deney 2 grubunda 17,65 ve kontrol grubunda 18,83 olarak bulunmuştur. Son-test aritmetik ortalamalarına bakıldığında deney 1 grubunda 28,25; deney 2 grubunda 30,11 ve kontrol grubunda 19,61 bulunmuştur. Ön-test sonuçları her üç grupta da birbirine yakın değerlerde iken son-test sonuçlarında deney 1 ve deney 2 grupları, kontrol grubuna oranla büyük bir artış sergilemiştir. Deney 2 grubunda aritmetik ortalama artış deney 1 grubuna göre bir miktar daha fazla olmuştur (deney 1 ön-test: 17,25; son-test:28,25; deney 2 ön-test:17,65; son-test: 30,11). Kontrol grubu aritmetik ortalama değerlerinde ön-test ve son-test arasında büyük bir değişme olmamış ve az miktarda artış olmuştur (Kontrol grubu ön-test: 18,83; son-test: 19,61).

Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği ön-test ve son-test sonuçlarına göre standart sapma değerlerinin değişimine baktığımızda her üç grupta da bir miktar homojenleşme olduğu görülmektedir. Homojenleşme Deney 2 grubunda (ön-test:5,55; son-test: 3,93) daha yüksek düzeyde iken, kontrol grubunda (ön-test:3,34; son-test: 3,08) en düşük düzeyde olmuştur.

Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Ön-test puanlarının araştırma gruplarına göre ANOVA testi sonuçları Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31: Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Ön-Test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	41,81	2	20,90	0,913	0,405	-
Gruplariçi	2129,93	93	22,90			
Toplam	2171,74	95				

Tablo 31’de verilen Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği alt boyutuna ait ön-test puanlarının araştırma gruplarına göre karşılaştırılması amacıyla ilk olarak homojenlik testi uygulanmış ve ön-test puanlarının homojen olarak dağıldığı görülmüştür ($p=0,697>0,05$). Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Ön-test puanlarının araştırma gruplarına göre ANOVA testi sonuçlarına bakıldığında F değeri 0,913, p değeri 0,405 bulunmuştur. $p<0,05$ anlamlılık kriterine göre $0,405>0,05$ olduğu için ön test sonuçlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Hem deney grupları, kontrol grubu arasında hem de deney gruplarının kendi aralarında öğrenci başarı düzeyleri açısından anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Son-test puanlarının araştırma gruplarına göre ANOVA testi sonuçları ve gruplar arası anlamlılığı ortaya koyan Tukey test sonuçları Tablo 32 ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tablo 32: Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Son-Test Puanlarının Araştırma Gruplarına Göre ANOVA (Tukey) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1758,38	2	879,19	62,88	0,000	D1-K (,000)
Gruplariçi	1132,61	93	13,98			D2-K (,000)
Toplam	2890,99	95				

Tablo 32’de verilen Sosyal Bilgiler Başarı Ölçeği Son-test puanlarının araştırma gruplarına göre ANOVA testi sonuçlarına bakıldığında F değeri 62,88, p

değeri 0,000 bulunmuştur. $p < 0.05$ anlamlılık kriterine göre $0,00 < 0,05$ olduğu için ön test sonuçlarında anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı söylenebilir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri başarı bağımlı değişkeni üzerinde anlamlı bir etki göstermiştir. Bu anlamlı farklılık ilişkisi hem deney 1 grubu ile kontrol grubu arasında, hem de deney 2 grubu ile kontrol grubu arasında olmuştur. İlköğretim 5 Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde süreçte kullanılan kendini izleme stratejileri (kendini izleme kontrol listesi ve rubrik kullanma) resmi programla yapılan öğretime göre öğrenci başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma ortaya koymuş ve etkili olmuştur. İlköğretim 5 Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejileri (kendini grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapma) resmi programla yapılan öğretime göre anlamlı bir farklılaşma ortaya koymuş ve etkili olmuştur. Süreçte kullanılan kendini izleme stratejileri ile ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejileri arasında ise öğrenci başarı düzeyleri açısından istatistikî olarak anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmamıştır.

Tablo 33: Deney 1 Grubunda Başarı Testinin Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	Ort.	Sx	t	p
Baş ön	30	17,25	6,274	-4,077	0,000
Baş son	30	28,25	4,124		

Birinci deney grubunda akademik başarı ölçeği ön-test, son-test puanlarının t testi sonuçlarına bakıldığında, 38 maddeden oluşan akademik başarı ölçeğinin ön-test ortalamasının 17,25 ve standart sapmasının 6,274 olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması 28,25 ve standart sapması 4,124 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda akademik başarı ölçeği puanlarının ön-test, son-test ölçümlerinde anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 34: Deneysel Grubunda Başarı Testinin Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	Ort.	Sx	t	p
Baş ön	34	17,65	3,580	-8,391	0,00
Baş son	34	30,11	3,928		

İkinci deney grubunda uygulanan akademik başarı ölçeği ön-test, son-test puanlarının t testi sonuçlarına bakıldığında, 38 maddeden oluşan akademik başarı ölçeğinin ön-test ortalamasının 17,65 ve standart sapmasının 3,580 olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması 30,11 ve standart sapması 3,928 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda akademik başarı ölçeği puanlarında ön-test, son-test ölçümlerinde anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 35: Kontrol Grubunda Başarı Testinin Ön-test, Son-test Puanlarının T Testi Sonuçları

Test	N	df	Ort.	Sx	t	t
Baş ön	32	2	17,96	4,741	-1,537	0,130
Baş son	32	29	19,61	3,083		

Kontrol grubunda akademik başarı ölçeği ön-test, son-test puanlarının T testi sonuçlarına bakıldığında, akademik başarı ölçeğinin ön-test ortalamasının 17,96 ve standart sapmasının 3,34 olduğu görülmektedir. Aynı gruba ait son-test ortalaması 19,61 ve standart sapması 3,083 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan istatistik işlem sonucunda akademik başarı ölçeği puanlarının ön-test, son-test ölçümlerinde anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı görülmektedir.

4.4. Alt Problem 1'e Ait Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın 4. Nitel boyutun ilk alt problemi olan “*İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejileri ile ilgili öğretmen*

görüşleri nelerdir?” ifadesi doğrultusunda dört başlıkta sorular ile öğretmen görüşleri alınmış ve betimsel bir yolla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlere ilk olarak *‘Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubriklerin akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi’* nin olup olmadığı sorulduğunda, süreçte uygulanan kendini izleme stratejilerinin akademik yönden etkili olduğunu yeterince zaman uygulanırsa öğrenci davranışlarının gelişimine de katkı sağlayacağı vurgusu (N=7; %70) öne çıkmıştır. Ayrıca bu stratejileri uygulamada öğretmen yeterliklerinin önemli olduğu (N=5; %50) ifade edilmiştir. Bir öğretmen (Görüşülen öğretmen 6) *‘Kağıt üzerinde her şey güzel, siz uygularsanız da oluyor, fakat çoğu öğretmen bu işlerle uğraşmaz.’* şeklinde görüş belirtmiştir. Öğretmen görüşleri doğrultusunda süreçte kullanılan kendini izleme stratejilerinin etkili olacağı, fakat öğretmen yeterliklerinin bu faydayı sınırlandıracağı bulgusuna ulaşıldığı ifade edilebilir. Geleneksel yollarla uğraşmak daha basit ve hazırlık sürecine gerek duymadığı için öğretmenler tarafından tercih edilen bir durum olacaktır.

İkinci olarak öğretmenlere, *‘Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik hazırlamanın davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi’* sorulduğunda bu sürede davranışsal değişimin gerçekleşmesinin zor olacağı görüşü ortaya çıkmıştır (N=7; %70). Bu soru kapsamındaki kendini izleme stratejilerinin kullanımının ders akışında sorunlar oluşturacağı düşüncesi öğretmen görüşlerinde öne çıkan ifadeler olmuştur. Davranışsal değişimler akademik değişimlere göre daha zor ve süreç gerektiren çalışmalar gerektirir. Bu çalışmanın 2. Denencesi olan, kullanılan kendini izleme stratejilerinin öğrencilerin öz düzenleme düzeylerine etkisi araştırmasında kendini izleme stratejilerinin 24 oturumluk bir çalışma ile öz düzenleme becerileri üzerinde değişim meydana getirmediği ortaya konulmuştur. Öğretmen görüşlerinde ki davranışsal kendini izlemede ki değişimin zor olacağı ifadesi bu yönü ile nicel boyutla paralellik göstermektedir.

Öğretmenlere yöneltilen *‘Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) öz değerlendirme yapma ve kendi grafiğini yapmanın öğrencilerde akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik*

etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?' sorusuna öğretmenlerin çoğunluğu (N=6; %60) amacına yönelik kullanıldığında öz değerlendirme yapmanın öğrencilerin üst düzey öğrenmelerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bir öğretmen (Görüşülen öğretmen 2) '*Öz değerlendirmeler mevcut kitaplarda da var ama öğretmenler amacına uygun kullanım konusunda öğrencileri yeneltmede ya yetersizler ya da gereksiz görüyorlar.*' şeklinde görüş belirtmiştir. Kendi grafiğini yapan öğrenci, öğretmen katılımı ile eksiklerini görme de daha becerikli olacaktır. Bu da öğrenciyi akademik yönden başarıya götüreceği görüşünü öne çıkarmıştır.

Son olarak öğretmenlere '*Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapma'nın öğrencilerde davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?*' sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı (N=8), öğrencilerin bu araçlarla dönüt aldıklarını anladıklarını fakat dönüt almadan önce de kendi yeterliklerinin farkında olduklarını, kendi gelişimlerine yönelik adım atmadıklarını ifade etmişlerdir. Yine bir öğretmen (Görüşülen öğretmen 6) "*grafik yaptık ve süreçte dikkatli olmadığına dair onun ve benim görüşlerimin benzer olduğu ortaya çıktı. Ama çocuk bana ben zaten biliyordum bunu şeklinde bir ifade kullandı.*" şeklinde bir görüş belirtmiştir. Öğretmen görüşlerine dayalı bulgulardan hareketle öğrencilerin kendini izleme stratejilerinin dönüt yönünde farkında oldukları ama öz düzenlemede kullanmadıkları söylenebilir.

4.5. Alt Problem 2'ye Ait Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın 5. alt problemi olan "*İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan kendini izleme stratejileri ile ilgili öğrenci görüşleri nelerdir?*" ifadesi dört başlıkta sorular ile öğrenci görüşlerini belirleyip betimsel analiz yoluyla bulgular ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sorular öğretmen görüşleri de alınan sabit form anketi görüşmesi paralelinde oluşturulmuştur.

Öğrencilere ilk olarak "*Derslerinizde uygulanan kendini izleme kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin derslerdeki akademik başarıya etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?*" sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bir kısmı daha önce unuttukları veya dikkat etmedikleri bazı ayrıntıları kendini izleme kontrol listeleri ve

rubrikler kullandıkları zaman daha iyi hatırlayıp görebildiklerini ifade etmişlerdir (N=4; %20). Bir öğrenci (Görüşülen öğrenci 1) Soru çözümlerinin daha önemli olduğunu ve bu araçlar yüzünden dersin bir kısmının boşa geçtiğini ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci (Görüşülen öğrenci 6) ise “*Daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum. Ne öğreneceğim ve nelere dikkat etmem gerektiğini bana gösteriyorlar.*” şeklinde görüş belirtmiştir. Akademik başarının artabileceği görüşünün yanı sıra bu başarı artışının geleneksel yollarla da sağlanabileceği seçeneği öğrencilerin içinde kaldıkları ikilem olarak görülmektedir.

Öğrencilere ikinci olarak “*Derslerinizde uygulanan kendini izleme kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin davranışlarınızın gelişimine etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?*” sorusu yöneltilmiştir. Görüşülen öğrencilerin çoğunluğu (N=7; %35) davranışlarında bir değişim olmadığını ifade etmiştir. Bir öğrenci (Görüşülen öğrenci 9) “*Belki sürekli uygularsak sonra etkili olabilir ama her zaman bunu uygulaması hem zor hem zaman alıcı oluyor.*” görüşünü dile getirirken, diğer bir öğrenci (Görüşülen öğrenci 4) “*onu işaretlemeye çalışırken dersi dinleyemiyorum*” şeklinde bir serzenişte bulunmuştur. Bu ve benzeri etkinlikler yoğun müfredat içerisinde uygulama güçlükleri ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Öğrencilere üçüncü olarak “*Ders sonunda uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapma'nın ders başarınızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bir bölümü (N=4; %20) grafik çizdikten sonra eksik yönlerini daha iyi gördüklerini ve bazı alanlarda bu kadar eksikliklerinin olduğunu farkında olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir öğrenci (görüşülen öğrenci 2) “*Öz değerlendirmeler kitaplarımızda hep vardı, ama biz, hiç bize böyle faydalı olacağını düşünmemiştik*” şeklinde görüş belirtmiştir. Öğrencilere, ders kitaplarında bulunan öz değerlendirmelerin kendi gelişimlerine nasıl ve hangi yönlerde faydalı olacağı doğru ve yeterince açıklanmamaktadır. Yine öğrencilere, ders içinde kullanılan birçok tekniğin kullanımının öğrenciye nasıl bir katkı getireceği yeterince açıklanmamaktadır.

Öğrencilere son olarak “*Ders sonunda uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın davranışlarınızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?*” sorusu yöneltilerek görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Öğrencilere yöneltilen bu soruya öğrencilerden bazıları (N=3; %15) *“Her şeyin mükemmel olduğunu (yaptığımı) düşünüyordum. Grafik yaptığımda mükemmel olduğunu düşündüğüm yönlerimde eksiklikler olduğunu gördüm. Hele öğretilmekte grafiği işaretlediğinde tahminimde üstünde eksik yönlerim olduğunu gördüm. Artık erken karar vermeyeceğim ve daha dikkatli olacağım”* şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu (N=7; %35) öz değerlendirmelerin zaten olduğunu, çalışma kitaplarında doldurduklarını ve bir fayda görmediklerini ifade etmişlerdir. Bir öğrenci (görüşülen öğrenci 3) *“bazen ne yazacağımızı bile öğretmenler söylüyor çok zaman almaması için”* şeklinde görüş ifade etmiştir.

BÖLÜM 5

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

1. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde; dersi işleme sürecinde işe koşulan kendini izleme kontrol listesi ile kendini izleme rubriği tutma ve ders sonunda kullanılan öz değerlendirme ve kendi grafiğini yapma stratejileri öğrencilerin kendini izleme düzeylerinin gelişimi üzerinde etkili olmuştur. Bu sonuç göstermektedir ki, kendini izleme stratejilerinin, ders içi veya ders sonunda kullanılması fark etmeksizin bireylerin kendini izleme düzeyleri üzerinde etkisi olmuştur.

Bu çalışma sonucunda normal gelişim gösteren çocuklarda ortaya çıkan sonuç ile Hague ve Walker (1996)'ın üstün yetenekli çocuklar için geliştirilen öğretmen kontrol listelerinin tüm öğrencilere genellenmesi için yaptığı uygulama etkinliği sonuçları paralellik göstermektedir. Hague ve Walker (1996) çalışmalarının nitel boyutunda, öğretmen görüşlerinde kontrol listeleri kullanmanın etkili bir araç olacağı sonucu da bu çalışma da başvuru olan öğretmen görüşleri sonucuna benzerlik göstermektedir. Ayrıca bu araştırmada Sosyal Bilgiler dersinde işe koşulan kendini izleme stratejilerinin etkililiği ortaya konmaya çalışılırken, Toriyama (1993), kendini izlemenin ikinci dil öğrenme üzerine de etkili olduğunu dört bilişsel strateji (dikkati yönetme, seçici dikkat, kendini izleme ve öz yönetim) temelinde araştırmıştır. Çalışma sonucunda uygulanan stratejilerin yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. İki araştırma da kendini izleme becerisinin gelişimini göstermiştir.

Schunk (1997), "İlköğretim Okulu Öğrencileri ile Öğretim Sürecinde Bir Motivasyon Aracı Olarak Kendini İzleme" adlı çalışmasında kendini izlemenin bireyin kendi davranışlarına kasıtlı dikkat etmesi anlamına geldiğini, doğru ve olumlu öz değerlendirmelere dayandığını ve öz düzenlemenin bir parçası olduğunu ifade etmiştir. Çalışmasında, bilişsel beceri edinimi sırasında kendini izlemenin rolünü araştırmış ve çalışmalar sonucunda kendini izleme teorisi üzerine yapılan diğer çalışmalara paralel sonuçlar elde edilmiş ve öğrenme performanslarında artış olmuştur. Bu çalışma ile de hem bireylerin kendini izleme düzeylerinde ilerleme,

hem de başarı düzeylerinde artış olmuştur. Schunk (1997) çalışmasında öz düzenlemenin bileşeni olan kendini izlemenin, öz düzenleme becerisinin gelişmesinde de anahtar durumunda olduğunu ifade etmektedir. Fakat bu araştırmanın ikinci denencesi ile ortaya çıkan kendini izleme stratejilerinin bireyin öz düzenleme becerisi üzerinde etkili olmadığı sonucu kuramsal çalışmaları destekler nitelikte değildir. Bu sonucun ortaya çıkmasında uygulama süresinin sınırlılığı, öz düzenleme gibi kapsamlı becerilerin değişiminin zaman alması gibi gerekçeler sıralanabilir.

Kendini izlemenin diğer üstbilgi becerilerinden bağımsız olması ve ilerlemesi beklenemez. Schunk (1995), Kendini değerlendirme doğrultusunda beceri ediniminde kendini izleme konulu çalışmasında, bu kendilik becerilerinden kendini değerlendirmenin beceri eğitim sürecinde kendini izleme ile olan ilişkisini iki ayrı deney grubu ile çalışmalar gerçekleştirerek ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada, öz değerlendirme, öz yeterlik, beceri edinimi ve motivasyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Schunk (1995)'ın araştırması ve tez çalışmasına konu olan bu araştırma arasında karşılaştırma ilişkisi kurulduğunda, beceri eğitiminde etkili olduğu ortak görüş iken, motivasyonel stratejiler kıyaslamasında paralel sonuçlar ortaya çıkmamıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında adı geçen çalışmada motivasyonel stratejiler tüm boyutları ile ele alınırken teze konu olan bu çalışmada sadece öz düzenleme boyutu çalışmada dikkate alınmıştır.

Kendini izleme ve kendini izlemenin geliştirilmesi amacıyla kullanılan kendi grafiğini yapma stratejisi Hyland ve Keaton (1994) tarafından ekonomik olarak dezavantajlı, ilköğretim öğrencilerinin grup dışı davranışlarının sayısının azaltılmasına yönelik olarak kullanılmıştır. Öğrencilere kendi grafiğini yapma becerisi öğretilip, öğretmen ve öğrencilerce davranışları grafiksel olarak takip edilmiştir. Çalışma sonunda olumlu değişiklikler ortaya çıkmış ve çalışma pozitif yönde bir anlamlılıkla sonuçlanmıştır. Kendi grafiğini yapma, Hyland ve Keaton (1994)'un çalışmasına benzer şekilde davranışsal açıdan (kendini izleme boyutunda) teze konu olan bu araştırmaya paralel sonuç ortaya çıkarmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde; dersi işleme sürecinde işe

koşulan kendini izleme stratejileri, kendi grafiğini yapma da dâhil olmak üzere akademik başarının artışında da etkili olmuştur.

Çalışma ile ilköğretim öğrencileri üzerinde etkili olduğu gözlenen kendini izleme stratejilerinin kullanılmasında strateji-davranış ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmış, kendini izleme davranışının kazandırılması sürecinde tutum-davranış ilişkisi üzerinde durulmamıştır. Jawahar (2001), profesyonel yöneticinin kendini izleme düzeyleri ile aldıkları kararlar arasındaki ilişki belirlenmeyi amaçladığı çalışmasında, kendini izleme düzeyi yükseldikçe alınan kararlardaki bağımsızlık ve niteliğin düştüğünü ortaya koymaktadır.

Kendini izleme düzeyi akademik ve davranışsal alanda etkili olmasının yanı sıra sağlık ve diğer alanlarda da etkili olabileceğine dair çalışma sonuçları da bulunmaktadır. Anshel ve Seipel (2009) Aerobik, güç sporları ve kısa süreli egzersize katılıma ilişkin çeşitli ölçümler ve kendini izleme adlı çalışmalarında, kendini izleme stratejilerinin kısa süreli alıştırma programlarının seçimi ve kendi form durumlarının kontrolünde etkili olduğu ortaya konulmuştur. Ajzen ve arkadaşları (1982), kendini izleme ile tutum- davranış ilişkisini, kendini izleme, seçim yapma ve tutum ile sigara alkol gibi alışkanlık seçimleri ilişkisini araştırmış, araştırma sonucu düşük kendini izleme düzeyine sahip olanların yüksek kendini izleme düzeyine sahip olanlara göre tutum-davranış ilişkileri daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Tutum-niyet ilişkisi yönünden araştırmada anlamlı bir ilişkiye rastlamazken, niyet-davranış ilişkisi kendini izlemesi düşük olanlarda daha anlamlı düzeyde bulunmuştur.

Özetle, kendini izleme stratejileri (kontrol listesi tutma, rubrik kullanma, yansıtıcı günlük yazma, kendi grafiğini yapma vb.) alan yazın ve bu araştırma sonuçlarına bakıldığında, hem akademik alanda, hem davranışsal alanda hem de sağlık vb alanlarda etkili olarak kullanılmakta ve olumlu sonuçlar vermektedir.

2. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde kullanılan kendini izleme stratejileri öğrencilerin öz düzenleme düzeylerinin gelişimi üzerinde etkili olmamıştır. Çalışma sonucunda istatistikî olarak bir anlamlılık çıkmamıştır.

Thoresen (1974), Kendi davranışlarını gözlem yoluyla öğretmen yetiştirme çalışması için kendi öz gözlem programını geliştirmiş, uygulamış ve sonuçları değerlendirmiştir. Programı daha sonra öğretmenler üzerinde çoklu başlama modeli kullanarak denemiş ve öğretmenlerin kendini gözlemleri öğretmen olumlu davranışlarını artırmıştır. Aynı zamanda öğretmenlerin kullandığı kendini gözlem programı bazı öğrenci davranışlarında da olumlu yönde değişimlere sebep olmuştur. Ancak araştırmada öğretmenlerin kendi davranışlarını gözlemlenmede yeterince kayıt üretmedikleri ve bu yüzden de kendini gözlemin etkilerinin süreklilik gösteremediğide ortaya çıkmıştır.

Ekiz (2006) tarafından gerçekleştirilen sınıf öğretmenliği adaylarının kendilerini ve başkalarını izleme becerilerinin gelişimine yansıtıcı günlüklerin etkililiğinin belirlenmesi amacıyla 14 haftalık bir uygulamaya dayanan çalışma da öğretmen adaylarının, sınıf disiplini, zaman yönetimi, öğretimin pratik kültürü boyutlarında sorunlar yaşadıkları daha önce ifade edilmişti. Bu sorunların çözümü konusunda ile sınıf öğretmenliği programında eklenecek konu ve beceriler ile bu sorunun en aza indirgenebileceği araştırmacı tarafında öneri olarak sunulmasından hareketle, davranışsal sorunların tespiti için bile 13-14 haftalık çalışmaların gerekliliği göze alındığında bu araştırmanın öz-düzenleme boyutunda anlamlı çıkmama gerekçesi olarak uygulama süresinin kısalığını açıklayıcı ve destekleyici olarak görülebilir. Gerek, Thoresen (1974), gerekse Ekiz (2006)'in çalışmalarında ortaya koydukları sonuçlara paralel olarak kısa süreli çalışmalarda kendini izleme stratejileri öz düzenleme üzerinde ya hiç etkili olmamakta, ya da etkileri kalıcılık göstermemektedir. Bu araştırma sonuçları da öz düzenleme üzerinde etkili olmamıştır. Bu sonuç alan yazında ortaya çıkan bazı sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Ayrıca, alan yazına bakıldığında bu araştırma sonuçlarının aksi yönünde araştırma bulgu ve sonuçları ile de karşılaşılmaktadır. Kapıkıran (2009), Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Kendini Ayarlama Açısından İncelenmesi adlı çalışmasında, empatik eğilim, benmerkezci eğilimin dışadönüklük, rol yapma ve cinsiyet açısından anlamlı olarak yordamasının olduğu, ayrıca, sempatik eğilim dışadönüklük, başkası merkezli olma ve cinsiyet açısından da yordayıcı olduğunu

ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Tüketicilerin, Kendini izleme ve diğer bazı özelliklerinin, etik tutumları üzerine etkilerini araştıran Kavak ve Arkadaşları (2009), çalışmalarında, tüketicilerin kendini izleme ve diğer becerileri ile etik tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Yine bu sonuçlara paralel olarak, Kutlu, Balcı ve Yılmaz (2004) araştırmalarında, iletişim becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin kendini ayarlama (kendini izleme) ve iyimserlik düzeylerine etkisini incelenmiş ve araştırma bulgularına göre iletişim becerileri eğitimine katılan öğrencilerin iyimserlik ve kendini ayarlama düzeylerini önemli düzeyde yükseldiği ortaya konulmuştur. Tüm bu sonuçlara paralel olarak İsrail (2007), öğrencilerin öz düzenleme, fen bilgisi öz yeterliği düzeyleri ile fen bilgisi başarıları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Üredi ve Üredi, (2007) çalışmalarında Öz-düzenleme becerilerin, sınıf içerisinde akademik başarının önemli bir belirleyicisi ve bireylerin hayat boyu öğrenmeleri üzerinde de etkisi olan önemli bir unsur olduğuna dikkat çekmişlerdir.

3. İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde kullanılan kendini izleme stratejileri öğrencilerin akademik başarı düzeyleri üzerinde etkili olmuştur. Çalışma sonucunda istatistiki olarak yüksek bir anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bu anlamlılık hem süreçte kullanılan kendini izleme stratejileri, hem de ders sonunda kullanılan kendini izleme stratejileri için geçerlidir.

Kendini izlemenin sosyal beceri boyutunun yanı sıra akademik boyutta etkililiği ile ilgili araştırmaların öncülerinden biri de yine Snyder'dir. Sutherland ve Snyder (2007) tarafından gerçekleştirilen kendini izleme stratejilerinden kendi grafiğini yapma stratejisinin etkililiği ile ilgili araştırmada, grafikle kendini kaydetmenin okumayı kesintiye uğratma, uygun tepkide bulunma ve akıcı okuma davranışları üzerindeki etkileri incelenmiştir. grafikle kendini kaydetmenin etkili olduğunu, uygulama sırasında öğrencilerin okumayı kesintiye uğratma davranışlarının azalıp uygun tepkide bulunma davranışlarının arttığını; ayrıca, öğrencilerin bir dakikada okudukları doğru sözcük sayısında da artış görüldüğünü ortaya koymuştur. Dil alanında elde edilen bu sonuçla, teze konu olan bu araştırma da Sosyal Bilgiler dersinde elde edilen sonuç benzerlik göstermektedir.

Akademik öğrenmeler, takip süreçleri ve başarı elde edilecek sınavlar ile anlamlılık kazanacaktır. Kendini izleme, akademik başarının artırılması ve sürekli hale gelmesi içinde kullanılacak becerilerin içinde yer almaktadır. Bu çalışmanın üçüncü denencesi ile test edilen ve anlamlı ilişki ortaya konan akademik başarının artırılmasında alan yazından da destekleyici araştırma sonuçları ile karşılaşmaktayız. Patricia Carroll (2008), Kendini izleme stratejileri kullanmanın öğrencilerin kendi başarılarına odaklanmalarında yardımcı olduğunu belirlemiştir. Aynı şekilde bu araştırma da içsel motivasyon ve dışsal motivasyon ile kendini izleme stratejileri arasında bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur.

Araştırmaya konu olan bu çalışmada kendini izleme stratejilerinin kazandırılması örgün eğitime devam eden normal bireylerle çalışılırken alan yazın da kendini izlemenin kazandırılması çalışmaları sadece örgün eğitime devam eden normal bireylerle sınırlı değildir. Çok sayıda özel eğitim alanında kullanımına da rastlanılmaktadır. Van Blerkom ve Van Blerkom (2004), Gelişmiş ve gelişmemiş, kolej öğrencileri üzerinde kendini izleme stratejilerinin kullanımı üzerine yaptıkları deneysel çalışmada, öğrencilerin problem davranışlarının azaltılmasına ve akademik başarılarının artışına anlamlı düzeyde katkısının olduğunu ortaya koymuştur. Tez'e konu olan bu araştırma ve alan yazın da bulunan çalışmalara bakıldığında örgün eğitime devam eden normal bireylerde kendini izleme stratejileri kullanımı akademik başarının artışında etkili olmuştur. Alan yazın çalışmalarında, özel eğitim alanında kendini izleme stratejilerinin kullanılmasında etkili sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Patricia Carroll, 2008; Blerkom ve Van Blerkom, 2004).

4. Öğretmen görüşlerine dayalı bulgularda bireye kendini izlemenin kazandırılabilirdiği, ya da zaten var olduğu ortaya çıkmakla birlikte bu kendini izleme verilerini nerede ve ne amaçla kullanılacağını bilmediği ifade edilmiştir.

Bu çalışmada, öğretmen görüşlerine dayalı bulgulara bakıldığında, kendini izlemenin gelişiminde kullanılan araçların (kontrol listesi, rubrik, öz değerlendirme ve grafikler) ders kitaplarında yer aldığı, fakat öğretmenlerin ya amacına uygun kullanmadığı ya da gereksiz olarak gördükleri görülmektedir. Buradan hareketle hangi program, strateji, yöntem, teknik ve araç kullanıldığı kadar, bu araçları kullanması gereken kişilerin yeterlikleri de büyük önem taşımaktadır. Bowman,

(1994) eğitim programlarının, öğretmenlere kendini izleme çalışma yapılarının kullanımı konusunda da rehberlik görevi üstlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kendini izleme stratejilerinin ders kitaplarında ve eğitim programlarında olması tek başına anlam ifade etmeyebileceği göz önüne alınarak, öğretmenlere rehberlik edebilmesi özelliğide göz önünde bulundurulmalıdır.

5. a) Öğrencilere geleneksel yolla öğrenme ve yeni yaklaşımların (bu çalışma kapsamında, kendini izleme stratejileri) etkisi karşılaştırmalı olarak sunulmadığı için etkiliği konusunda soru ve belirsizlikler bulunmaktadır.

b) Gerek bu çalışmada bağımsız değişken durumunda olan stratejiler gerekse benzer yeni çalışmalar (Bowman,1994; Venkat, 2008), yoğun müfredat içerisinde uygulama ve deneme güçlükleri ortaya çıkarmaktadır.

Hem alan yazın taramasında, hem de yapılan çalışma sonucunda görülen şudur ki; Kendini izlemenin düşük olmasının doğuracağı sorunlar kadar yüksek olması da sorunlar ortaya çıkaracaktır. Polat ve Umay (2002) yaptıkları çalışmada matematik öğretmenliğinin yüksek kendini izleme gerektirdiği sonucu ile bu çalışmada yüksek kendini izlemenin yaratıcılığın ortaya çıkmasını engelleyici özelliği arasında düşünce farklılığı olduğu görülmektedir. Ya da kendini izlemenin davranışsal ve akademik olmak üzere çizgilerinin belirtilmiş olması bu anlamda karışıklıkların azalmasına da katkı sağlayacaktır.

Kendini izleme becerisinin kazandırılması bireyin kendini teşhis edebilmesi açısından önemlidir. Bireye bu teşhis sürecini tedaviye çevirebilmesi için diğer üstbilis becerilerini ve öğrenme stratejilerini etkili kullanabilmesi yönünde destek verilmelidir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik öneriler olmak üzere iki başlıkta ifade edilmiştir.

5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. a) Kendini izleme ve benzer becerilerin bireyin bütüncül gelişimi, eğitim süreçlerinin de etkili birey yetiştirmek için düzenlenmesi sırasında kullanılması ile mümkün olacaktır.

b) 14-18 haftalık çalışmaların bile kısmi etki gösterdiğinden hareketle buna yönelik çalışmaların süreklilik arz etmesi bireyin geleceği açısından önemli görülmektedir.

2. Kendini izleme stratejilerinin Öz düzenleme becerisinin gelişimine etkisine yönelik kapsamlı çalışmaların yapılması gerekmektedir.

3. Farklı dersler (Sosyal Bilgiler dışında) içinde akademik başarının artırılması amacıyla kendini izleme stratejilerinin etkililiği araştırılabilir.

4. Bu ve benzeri çalışmaların öğrencilere alışkanlık kazandırması için daha erken yaş ve eğitim kademelerinde kullanılmasının etkililiği araştırılmalıdır. Böylece müfredat yoğunlaşmadan daha çok zaman ayrılarak etkinlikler gerçekleştirilebilir.

5. Ülkemizde, kendini izleme-davranış ve kendini izleme-akademik başarı üzerine yapılan çalışmalar mevcuttur. Tutum-kendini izleme, tutum-kendini izleme-davranış ilişkisini ortaya koyacak çalışmalar yapılabilir. Bu araştırma sonucunda ortaya konan strateji kullanmanın kendini izleme üzerine etkililiği, tutum değişkeni eklenerek yeniden test edilebilir.

6. Ülkemizde de öğrenmeyi öğrenme ortamlarının oluşturulması ve bu ortamların öz-düzenleme becerilerini geliştirme bakımından etkililiğinin sınındığı araştırmalara gereksinim olduğu söylenebilir.

7. Kendini izleme stratejilerinin, özel eğitim alanında etkililiği ile ilgili araştırmalar yapılabilir.

8. Kendini izleme stratejilerinin ders kitaplarında ve eğitim programlarında olması tek başına anlam ifade etmeyebileceği göz önüne alınarak, öğretmenlere

rehberlik edebilecek nitelikte etkinlik ve program öğelerinin tasarlanması kendini izleme düzeylerinin ideale yaklaşmasına hizmet edebilecektir.

5.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. a) Araştırmacılara yönelik önerilerden 1.a) ifadesi paralelinde bazı ülkelerde görülen ‘Ben ve Diğerleri’ gibi ders ya da temaların ülkemizde yürütülmesi, öğretim çalışmalarına katkı getireceği düşünülmektedir. Böylece kendini dengeli bir düzeyde izleyen bireylerin yetiştirilmesine daha çok ve özel zaman ayrılabilir.

b) Yüksek kendini izleme düzeyinin yaratıcılığı engellediği kanıtları (alan yazında taranan teorik ve uygulamalı araştırmalarda) göz önüne alınarak, gerek özel sektör, gerekse resmi alanlarda ARGE faaliyetlerine personel seçiminde, bireyin kendini izleme becerisi de dikkate alınmalıdır.

2. Sosyal Bilgiler dersinde kendini izleme stratejileri kullanımının öğretmen performansı ve öğrenci akademik başarısını artıracığı düşünülmektedir.

3. Öğretmenlere, ders kaynaklarını kullanırken, içinde bulunan strateji, yöntem, teknik ve araçlarının (kendini izleme stratejileri vb.) ne olduğunun ötesinde, neden kullanılması gerektiği ve öğrencide hangi becerilerin gelişmesine katkı sağlayacağı hizmet içi faaliyetlerle kazandırılmalıdır.

4. Öğrencilere yeni yaklaşımlar kullanmanın, geleneksel yollarla öğrenmeye oranda etkililiği ile ilgili karşılaştırmalı sonuçları içeren eğitim ve bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır.

5. Bu araştırma sonucunda kendini izlemenin başarı üzerinde etkili olduğu ortaya konulmuştur. Hem teze konu bu araştırma sonucu, hem de alan yazın dikkate alındığında sosyal becerilerin gelişimi amacının yanı sıra okuma yazma ve matematik gibi diğer akademik alanlarda öğretmenler tarafından kullanılması ve öğretilmesi öğretimin verimliliğini artıracaktır.

6. Öğretmenlere kendini izleme stratejilerinin kullanımı ve gerekliliği ile ilgili hizmet içi faaliyetler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Ajzen, I., Timko, C., & White, J. B. (1982). Self-monitoring and the attitude-behavior relation. *Journal of Personality and Social Psychology* , 426-435.
- Altun, S., & Erden, M. (2006). Öğrenmeye Motive Edici Stratejiler Ölçeğini Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Edu7* , 2-1.
- Amato-Zech, N. A., Hoff, K. E., & Doepke, K. J. (2006). Increasing On-task Behavior In The Classroom: Extension Of Self-monitoring Strategies . *Psychology in the Schools* , 43 (2), 134-155.
- Andrade, H. G. (2005). Teaching With Rubric The Good, The Bad and The Ugly. *College Teaching* (53), 27-30.
- Anshel, M. H., & Seipel, S. J. (2009). Self-Monitoring and Selected Measures of Aerobic and Strength Fitness and Short-term Exercise Attendance. *Journal of Sport Behavior* , 32-41.
- Aydoğmuş, S. (2012). *kendinizi-taniyin-oz-yonetim-becerisi-yazi-dizisi-1*. 7 25, 2012 tarihinde <http://sibelaydogmus.wordpress.com:>
<http://sibelaydogmus.wordpress.com/kendinizi-taniyin-oz-yonetim-becerisi-yazi-dizisi-1/?blogsub=confirming#subscribe-blog> adresinden alındı
- Bacanlı, F. (2000). Kararsızlık Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi* , 2 (14), 7-16.
- Bacanlı, H. (1999). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baker, R. C., & Kirschenbaum, D. S. (1993). Self-monitoring may be necessary for successful weight control. *Behavior Therapy* (4), 377-394.
- Baldwin, A. (2005). *The Community College Experience*. New Jersey: Pearson/Prentice Hall.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New York: General Education Press.
- Bandura, A. (1986). *A Social Cognitive Theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1991). Social Cognitive Theory Of Self-Regulation. *Organizational Behavior And Human Decision Processes* , 50-64.

- Baumeister, R. F. (2001). Violent Pride: Do people turn violent because of self-hate or self-love? *Scientific American* (284), 96–101.
- Baumeister, R. F., Smart, L., & Boden, J. (1996). Relation of threatened egotism to violence and aggression: The dark side of self-esteem. *Psychological Review* (103), 5-33.
- Bem, D. J. (1972). Self-Perception Theory . L. Berkowitz(Ed.) içinde, *Advances in Experimental Social Psychology* (s. 1-62). New York: Academic Press .
- Borman, W. C., & Brush, D. H. (1993). More progress toward a taxonomy of managerial performance requirements. *Human Performance* , 6, 1-21.
- Bowman, L. (1994). Self-Monitoring: An Alternative to Daily Point Sheets. *Non-journal*, (s. 1-21).
- Branden, N. (2001). *The psychology of self-esteem: a revolutionary approach to self-understanding that launched a new era in modern psychology*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Brown, A. (1987). Metacognition, executive control, self control, and other mysterious mechanisms. F. Weinert, & R. Kluwe içinde, *Metacognition, Motivation, and Understanding* (s. 65-116). New Jersey: Erlbaum.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Carroll, P. (2008). *'How to Improve Students' Test Scoresby Using Self-Monitoring Strategies*. Minnesota: Church Hill Elementary School Fifth Grade.
- Cohen, M. S., Freeman, J. T., & Thomp, B. (1998). *Critical Thinking Skills in Tactical Decision Making: A Model and A Training Strategy*. Virginia: Inc. .
- Çeliköz, N. (1995). Bilgisayar Destekli Öğretimin Gerçekleşme Biçimleri. *Eğitim Yönetimi* , 1 (4), 45-56.
- Çivitci, A. (2005). Akılcı Duygusal Eğitimin İlköğretim Öğrencilerinin Mantık Dışı İnanç, Sürekli Kaygı ve Mantıklı Karar Verme Düzeylerine Etkisi. *Ege Eğitim dergisi* , 6 (2), 59-80.

- Davis, B. L., Skube, C. J., Hellervik, L. W., Gebelein, S. H., & Sheard, J. L. (1992). *Successful manager's handbook Development suggestions for today's managers*. Minneapolis: MN: Personnel Decisions.
- DeBono, K. G., & Omoto, A. M. (1993). Individual differences in predicting behavioral intentions from attitude and subjective norm. *Journal of Social Psychology* (133), 825-831.
- DeBono, K. G., & Packer, M. (1991). The effects of advertising appeal on perceptions of product quality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, , 132-145.
- DeBono, K. G., & Snyder, M. (1989). Understanding consumer decisionmaking processes- The role of form and function in product evaluation. *Journal of Applied Social Psychology* (19), 416-424.
- DeBono, K. G., & Snyder, M. (1995). Acting on one's attitudes: The role of a history of choosing situations. *Personality and Social Psychology Bulletin* (21), 629-636.
- DeBono, K. G., Green, S., Shair, J., & Benson, M. (1995). Attitude accessibility and biased information processing: The moderating role of self-monitoring. *Motivation and Emotion* (19), 269-277.
- Demir, Ö., & Doğanay, A. (2009). Öğretmen Eğitiminde Bilişsel Koçluk Yaklaşımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , XXII (2) 717-739.
- Demirel, M., & Yazgünoğlu, S. (2010). Türkiye'deki İlköğretim Programlarına Düşünme Becerileri Açısından Eleştirel Bir Bakış . (ICONTE) *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. Antalya: International Conference on New Trends in Education and Their Implications Proceedings Book.
- Doğanay, A., & Kara, Z. (1995). Düşünmenin Boyutları: Program ve Öğretim İçin Bir Model. *Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi* , Cilt:1, Sayı:11.Sayfa :27.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Bir Modele Dayandırılarak Ölçülmesi ve Psikodrama İle Geliştirilmesi. *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* , 6 (21), 155-190.
- Dökmen, Ü. (1997). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, Ankara: Sistem Yayıncılık.

- Drmrod, J. (1990). *Human Learning*. New York: Macmillan P. Company.
- Dunlap, G. C. (1995). Self-monitoring of classroom behaviors with students exhibiting emotional and behavioral challenges. *School Psychology Quarterly* , 10, 165-177.
- Ekiz, D. (2006). Kendini ve Başkalarını İzleme: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Günlükleri. *İlköğretim Online* , 5(1), 45-57.
- Ellis, R. J. (1988). Self-monitoring and leadership in groups. *Personality and Social Psychology Bulletin* (14), 681-693.
- Ercan, L. (2003). Motivasyon. L. Küçükahmet içinde, *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Festinger, L. &. (1959). Cognitive consequences of forced compliance . *Journal of Abnormal and Social Psychology* , 58(2), 203–210.
- Flavell, J. (1985). *Cognitive Development (2. Ed.)*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Gangestad, S. W., & Snyder, M. (2000). Self-Monitoring: Appraisal and Reappraisal. *American Psychological Association* , 126 (4), 530-555.
- Güvenç, H. (2011). Çalışma günlüklerinin 6. sınıf öğrencilerinin özdüzenlemeli öğrenmeleri üzerindeki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (41), 206-218.
- Hague, S. A., & Walker, C. (1996). Creating Powerful Learning Opportunities for All Children: The Development and Use of a Self-Monitoring Checklist for Teachers. Draft. *Paper presented at the Annual Conference of the American Educational Research Association* , (s. 1-45). New York.
- Harnish, R. J., & Sullivan, L. A. (1987). Body Image, Self-Monitoring, and Gender. *Paper presented at the Annual Convention of the American Psychological Association*, (s. 1-14). New York.
- Hogan, R., Gordon, J. C., & Hogan, J. (1994). What We Know About Leadership: Effectiveness and Personality. *American Psychological Association* , 1-34.
- <http://ebookbrowse.com/3-steps-self-monitoring-checklist-doc-d229422128>. (tarih yok). 11 15, 2010 tarihinde www.ebookbrowse.com:

<http://ebookbrowse.com/3-steps-self-monitoring-checklist-doc-d229422128>
adresinden alındı

- Hyland, P. K., & Keaton, C. J. (1994). Effects of Self-monitoring and Self-graphing on Students. *Preparedness: as a Prerequisite for Academics.*, (s. 1-12). Chicago.
- I.E. Berends, M. V. (2008). Band met behandelning (Electronic Monitoring in theory). *PI Research / WODC* .
- İsrael, E. (2007). Özdüzenleme Eğitimi, Fen Başarısı ve Özyeterlik. *Doktora Tez Çalışması* . İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Jawahar, I. M. (2001). Attitudes, Self-Monitoring, and Appraisal Behaviors. *Journal of Applied Psychology* , Vol. 86, No. 5,, 875-88.
- Joyce, M. (2008). Double entry journals and learning logs. *online* <http://maslibraries.org/infolit/sumplers/spring/scen1.html>.
- Kapıkıran, N. A. (2009). Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Kendini Ayarlama Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 26, 81-91.
- Karadüz, A. (2010). Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* , 5/3 (Summer 2010), 1566-1593.
- Kavak, B., Gürel, E., Eryiğit, C., & Özkan-Tektaş, Ö. (2009). Examining the Effects of Moral Development Level, Self-Concept, and Self-Monitoring on Consumers' Ethical Attitudes. *Journal of Business Ethics* (88), 115-135.
- Keeney, R. L. (1994). Creativity İn Decision Making With Value-Focused Thinking. *Sloan Management Review* , 33-41.
- Koç, M. (2009). Dindarlık İle Kendini İzleme İlişkisi Üzerine Bir Araştırma. *Akademik Araştırmalar Dergisi* , 41, 127-144.
- Korkmaz, H. & Kaptan, F. (2001). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (20) 193-200.

- Kurnaz, A. (2007). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Beceri ve İçerik Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerileri, Erişi ve Tutumlarına Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Danışman: Doç. Dr. Ali Murat Sünbül*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı.
- Kutlu, M., Balcı, S. & Yılmaz, M. (2007). "The Effect of Communication Skills Training on University Students" Self Monitoring and Optimism Levels. *Eurovisian Journal of Educational Research* , (7), 139-149.
- Kuzgun, Y. (1993). Karar Stratejileri Ölçeği: Geliştirilmesi ve Standardizasyonu. D. (Ed) Bayraktar, & İ. Dağ içinde, 7. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları* (s. 161-167). Ankara : Türk Psikoloji Derneği Yayınları.
- Loftin, R. L., Gibb, A. C., & Skiba, R. (2005). Using Self-Monitoring Strategies to Address Behavior and Academic Issues. *Impact* , 18 (2) 12-13.
- Messick, D. M., & Bazerman, M. H. (1996). Ethical Leadership and the Psychology of Decision Making. *Sloan Management Review* , 37, 37-49.
- Mineo, B. A., Ziegler, W., & S. G. (2009). Engagement with Electronic Screen Media Among Students with Autism Spectrum Disorders. *J Autism Dev Disord* , 172-187.
- Moely, B. E., & Stewart, K. J. (1982). Children's ability to self-monitor Information Acquisition. *Paper presented at the Annual Meeting of the American Psychological Association (90th, Washington, DC, August 23-27, 1982)*., (s. 1-12). Washington.
- Mortan, O., & Tekinsav-Sütçü, S. (2011). Cognitive Behavioral Therapy for Auditory Hallucinations. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* , 3 (4), 647-663.
- Northouse, P. (2004). *Leadership: Theory and Practice*. London: Sage.
- Öncü, H. (2004). Motivasyon. L. Küçükahmet içinde, *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özsoy, G. (2007). *Üstbiliş Stratejileri Öğretiminin Problem Çözme Başarısına Etkisi (Doktora Tezi)*. . Ankara : Gazi Üniv.Eğt.Bil.Enst.

- Pinheiro, J. D. (2004). Self-observation: a teacher development approach. *Glosas Didactitas* , 192-206.
- Pintrich, P. R. (1995). *Understanding Self-Regulated Learning*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Pintrich, P. R. (2000). The Role of Goal Orientation in Self-regulated Learning. M. Boekaerts, P. R. Pintrich, M. Zeidner, & (Ed) içinde, *Handbook of Self-regulation* (s. 452-502). San Diego: Academic Press.
- Pintrich, P. R., & De Groot, E. V. (1990). Motivational and Self-Regulated Learning Component of Classroom Academic Performance. *Journal of Educational Psychology* (82), 33-44.
- Pintrich, P. R., & Garcia, T. (1991). *Student Goal Orientation and Self-Regulation in the College Classroom*. Greenwich: Jai Press.
- Polat, Z. S., & Umay, A. (2002). Kendini Gösterim Özelliğinin Öğretmenlik Mesleği İle İlişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (23), 198-204.
- Posner, M. I. (2000). Developing Mechanisms of Self-regulation. *Development and Psychopathology* , 427-441.
- Robbinns, S. R., & Coulter, M. (2003). *Management*. New York: Prentice-Hall.
- Rogers, C. R. (1961). *On Becoming a Person - A Psychotherapists View of Psychotherapy*. London: Constable.
- Saaty, T. (1999). *Decision Making for Leaders*, Pittsburgh: RWS Publications.
- Schmidt, G. R. (1988). Self-monitoring and Boundary Spanning: Unexpected Gender Differences. *Annual Meeting of the Sautheastern Psychological Asociacion*, (s. 1-25). New Orleans.
- Schunk, D. (1989). Self-efficacy and Cognitive Skill Learning. C. Ames, & R. Ames içinde, *Research on Motivation in Education* (Cilt 3., s. 13-44). San Diego: Academic Press.
- Schunk, D. (1997). Self-monitoring as a Motivator During İnstrution with Elementary School Students. *Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, (s. 1-22). Chicago.

- Schunk, D. H. (1995). Self-monitoring of Skill Acquisition Through Self Evaluation Of Capabilities. *Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, (s. 1-26). San Francisco.
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (1994). *Self-Regulation of Learning Performance*. New Jersey: Erlbaum.
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (1997). Social origins of self-regulatory competence. *Educational Psychologist* (32), 195-208.
- Selçuk, Z. (2001). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Snyder, M. (1974). Self-Monitoring Of Expressive Behaviour. *Journal Of Personality And Social Psychology* , 30/4, 526-537.
- Snyder, M. (1979). Self-monitoring Processes. L. Berkowitz (Ed) içinde, *Advances in Experimental Social Psychology* (s. 85-128). New York: Academic Press.
- Snyder, M. (1987). *The psychology of self-monitoring*. New York: WH Freeman/Times Books.
- Snyder, M., & Cantor, N. (1980). Thinking About Ourselves and Others: Self-monitoring and Social Knowledge. *Journal of Personality and Social Psychology* , 222-234.
- Snyder, M., & Cunningham, M. R. (1975). To comply or not comply: testing the self-perception explanation of the foot-in-the-door phenomenon. *Journal of Personality and Social Psychology* , 31, 64–67.
- Snyder, M., & DeBono, K. G. (1985). Appeals to image and claims about quality: Understanding the psychology of advertising. , 49, . *Journal of Personality and Social Psychology* (49), 586–97.
- Stipek, D., Recchia, S. & McClintic, S. (1992). Self-Evaluation in Young Children. *Monographs of the Society for Research in Child Development*. (57), 81-94.
- Sutherland, K. S., & Snyder, A. (2007). The Effects of Peer Tutoring and Self-Graphing on the Reading Fluency and Classroom Behavior of Middle School Students with Emotional or Behavioral Disorders. *Journal of Emotional or Behavioral Disorders* (15), 103-118.

- Sünbül, A. M. (1998). *Öğrenme Stratejilerinin Öğrenci Erişi ve Tutumlarına Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taylor, E. T., Peplau, L. A., & Sears, D. O. (2007). *Sosyal Psikoloji*. (A. Dönmez, Çev.) Ankara: İmge Yayıncılık.
- Tebliğler Dergisi, (Ağustos 2003/2551). *Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge..*
- Tempest, C. A. (1992). Writing to learn: The effects of summary writing and learning log strategies on achievement in and attitude toward biology among ninth-grade students. The University of Connecticut (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Thoresen, C. E. (1974). Teacher training through behavioral self-observation. *Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, (s. 1-20). Chicago.
- Tok, Ş. (2008). Fen Bilgisi Dersinde, Yansıtıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Fen Bilgisi Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretim Online*, 7 (3), 557-568.
- Toriyama, K. (1993). The Study On Reading Strategies Learning Japanese As a Second Language. *Paper Presented at the Midwest Conference on Asian Affairs*, (s. 1-16). Cleveland.
- Turan, S., & Demirel, Ö. (2010). Öz-düzenleyici Öğrenme Becerilerinin Akademik Başarı İle İlişkisi: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi* (38), 279-291.
- Türetgen, İ. Ö. (2005). *Kendini Ayarlama, Öz Etkinlik Ve Dominantlık Özellikleriyle Birlikte Cinsiyet Değişkenlerinin Lider Olarak Algılanmadaki Etkisinin Deneysel Ve Alan Çalışmalarında İncelenmesi (Doktora Tezi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türetgen, İ. Ö., & Cesur, S. (2006). Gözden Geçirilmiş Kendini Ayarlama Ölçeği'nin Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 9 (17), 1-17.

- Üredi, I., & Üredi, L. (2007). Öğrencilerin Öz-düzenleme Becerilerini Geliştiren Öğrenme Ortamlarının Oluşturulması. *Edu7* , 2.
- Van Blerkom, M. L., & Van Blerkom, D. L. (2004). Self Monitoring Strategies Used by Developmental and Non-Developmental College Students. *Journal of College Reading and Learning* , 2 (34), 45-60.
- Venkat, R. K. (2008). Does Management Education Make Students Better Actors? A Longitudinal Study of Change in Values and Self Monitoring. *Great Lakes Herald* , 36-48.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Genişletilmiş Beşinci Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K., & Bozdoğan, A. E. (2009). Öğretmen Adaylarının Kendini Ayarlama Psikolojilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Durum Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 129-134.
- Yukl, G. A., Wall, S., & Lepsinger, R. (1990). Preliminary report on the validation of the management practices survey. K. E. Clark, & M. B. Clark içinde, *Measures of leadership* (s. 223-238). West Orange: NJ: Leadership.
- Yücesoy Özkan, Ş. (2007). *Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Hazırlanan Kendini Yönetme Stratejileri Öğretim Paketinin Etkililiği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- Yüksel, G. (2004). Öğrenme İçin Motivasyon. Ş. Erçetin, & Ç. Özdemir içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 105-107). Ankara: Asil Yayınevi.
- Zimmerman, B. J. (1998). Developing self-fulfilling cycles of academic regulation: An analysis of exemplary instructional models. D. S. (Eds.) içinde, *Self-regulated learning: From teaching to self-reflective practice*. (s. 1-19). New York: Guilford.

E K L E R

EK 1: Sosyal Bilgiler Başarı Testi

Adı – Soyadı :

Okulu :

Aşağıdaki sorularda verilen seçeneklerden yalnız bir tanesi doğrudur. Doğru seçeneği yuvarlak içine alınız.

1- Türkiye’de çok sayıda tarihi ve kültürel eserlerin bulunmasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Ülkemizin dünyanın çok güzel bir yerinde olması
- B. Türkiye’de doğal güzelliklerin fazla olması
- C. Halkımızın tarihi eserlere çok iyi sahip çıkması
- D. Ülkemizin pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış olması

2- Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de-ki tarihi güzelliklerden biridir?

- A. Peri bacaları
- B. Cennet – cehennem mağaraları
- C. Topkapı sarayı
- D. İstanbul Boğazı

3- Türkiye’nin açık hava müzesi olarak nitelendirilmesinin nedeni aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A. Türkiye’de üstü açık büyük bir müzenin bulunması
- B. Bütün dünya ülkelerine ait tarihi eserlerin Türkiye’de sergilenmesi
- C. Türkiye’de çok fazla ve çeşitli tarihi eserler bulunması
- D. Her yıl büyük bir turist kitlesinin ülkemizi ziyaret etmeleri

4- Aşağıdaki halk oyunlarımızdan hangisi yanlış eşleştirilmiştir?

- A. Aydın – Efe
- B. Rize – Horon
- C. Ankara – misket
- D. Konya – Zeybek

5- Aşağıdakilerden hangisi kültürel değerlerimizden değildir?

- A. Türkü
- B. Destan
- C. Örf ve adetler
- D. Zenginlik

6- Ülkemizin değişik yerlerinin kültürel özelliklerine göre şekillenen yemek çeşitleri ile ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A. Ege ve Akdeniz bölgesinde sebze yemekleri yaygındır.
- B. Karadeniz bölgemizde balık ve mısır unu yemeklerde tercih edilen yiyeceklerdir.
- C. Doğu Anadolu bölgemizde süt ürünlerine dayalı beslenme tarzı yaygındır.
- D. İç Anadolu bölgemizde et ve hamur işi yemekler tercih edilir.

7- Aşağıdakilerden hangisi kültürel farklılıklardan değildir?

- A. Şive
- B. Beslenme alışkanlıkları
- C. Giyim tarzları
- D. Dil

8- Aşağıdakilerden hangisinin kültürel farklılıklardan en az düzeyde etkilen-mesi beklenir?

- A. Yemek çeşitleri
- B. Giyim şekli
- C. Düğün ve kutlamalar
- D. Resmi ve dini bayramlar

9- - Ege ve Akdeniz Bölgesi

- Sebze Yemekleri
- İç Anadolu Bölgesi
- Et ve hamurlu yemekler
- Karadeniz Bölgesi - Balık

Yukarıda değişik bölgelerimizde kültürel özelliklere göre şekillenmiş değişik yemekler gösterilmiştir. Bu tercihlerin oluşmasında aşağıdaki unsurlardan hangisinin etkisi en fazladır?

- A. Bölgelerin iklim özelliklerinin
- B. Bölgelerde yaygın olarak bulunan ürünlerin
- C. Bölge halkının ekonomik özelliklerinin
- D. Bölgenin ulaşım imkânlarının

10- *Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarımız buldukları yabancı ülkelerde yabancı uyruklu komşularından çok Türk komşuları ile görüşmektedirler.*

Bu durumun sebebi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A. Yabancı komşularını sevmemeleri
- B. Yabancıların Türklerle görüşmek istememeleri
- C. Türk komşuları ile ortak noktalarının daha çok oluşu
- D. Türk komşularının evlerinin daha yakın oluşu

11- **Aşağıdakilerden hangisi ortak kültürel değerlerin toplum hayatına kazandırdıklarından biri değildir?**

- A. Bireye bir topluma ait olma duygusu kazandırır
- B. İnsanların daha hızlı zenginleşmesini sağlar
- C. Bir arada yaşama isteği ve sevinci oluşturur
- D. Birlik ve beraberliği sağlar

12- **Toplumun birlik ve beraberliği, dargınların barışması, uzaktaki akrabalarla görüşülmesi daha çok ne zaman gerçekleşir?**

- A. Bayramlarda
- B. Hasta ziyaretlerinde
- C. Hidrellezde
- D. Asker uğurlamada

13- **Türkiye’de vatandaşların seçme ve seçilme hakkını kazanması ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?**

- A. Kadınlara seçme ve seçilme haklarını son yıllarda elde etmişlerdir.
- B. Seçme ve seçilme hakkı Atatürk’ün yönetim alanında yaptığı inkılaplar sonucu olmuştur.
- C. Seçme ve seçilme hakkı vatandaşların şahsi gayretleri sonucu elde edilmiştir.
- D. Seçme ve seçilme hakkı Osmanlı döneminden gelen bir haktır.

14- **Günümüzde ülkemiz vatan-daşlarımızın her birinin kendi soyadı ile tanıyıyor olması aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?**

- A. Bu durum tarihin ilk yıllarından beri süregelmektedir.
- B. Her vatandaşın soyadı olması soyadı kanununun kabulüyle gerçekleşmiştir.
- C. Soyadı hakkı her vatandaşın bireysel gayretleri sonucu olmuştur.
- D. Soyadı kanunu Avrupa ülkelerinin isteği ile gerçekleşmiştir.

15- **Atatürk’ün gerçekleştirdiği inkılaplar aşağıdakilerden hangisinde belirleyici bir etkiye sahip değildir?**

- A. Kadın – erkek eşitliğinin sağlanması
- B. Seçme – seçilme hakkının kazanılması
- C. Büyük şehirlerde yaşama hakkı
- D. Ağırlık ölçüsü birimi olarak kilogramın kullanılması

16- **Aşağıdakilerden hangisi Atatürk ilkeleri ile inkılapları arasındaki ilişkiyi en iyi şekilde açıklamaktadır?**

- A. Atatürk ilkeleri, inkılâplar sonucunda ortaya çıkmıştır
- B. İnkılâplar, Atatürk ilkeleri esas alınarak düzenlenmiştir
- C. İnkılâplar, ilkelerin tamamlayıcısıdır
- D. İnkılâplar, bütün ilkelerin özüdür

17- **Atatürk’ün, Türk milletini muasır medeniyetler seviyesine çıkarma arzusu ve gayreti onun hangi ilkesi ışığında olmuştur?**

- A. Milliyetçilik
- B. Devletçilik
- C. İnkılâpçılık
- D. Halkçılık

18- **Aşağıdaki ilke ve bu ilke esasına göre yapılan inkılaplar eşleştirilerek verilmiştir. Bu eşleştirmelerden hangisi yanlış verilmiştir?**

- A. Cumhuriyetçilik > Saltanatın kaldırılması
- B. Milliyetçilik > Eğitim birliğinin sağlanması
- C. Halkçılık > Türk Medeni Kanununun Kabulü
- D. Laiklik > Türk Tarih Kurumunun Kurulması

- 19- Kabartmalı bir Türkiye haritası üzerinde Konya hangi şekil ve renkler ağırlıklı bir görüntüyle karşımıza çıkar?
- A. Düz ve yeşil
B. Engebeli ve kahverengi
C. Düz ve sarı
D. Engebeli ve yeşil
- 20- *Dursun ve ailesi İç Anadolu bölgesinde balık tutup satarak geçimlerini karşılamaktadır. Buna göre Dursun ve ailesinin aşağıda belirtilenlerden hangisinden yararlanma ihtimalleri yoktur?*
- A. Göllerden
B. Nehirlerden
C. Barajlardan
D. Denizlerden
- 21- Yaşadığımız ilin şehir merkezini dikkate alırsanız kabartma harita üzerinde nasıl gösterilmesi gerekir?
- A. Yüksek alanlar üzerinde
B. Yükseklikler ortasında bir düzlük şeklinde
C. Irmaklarla bölünmüş düzlükler şeklinde
D. Büyük bir şehir ve yüksek binalar şeklinde
- 22- Konya’da bir aile bir yılda 2 ton kömür tüketirken Antalya’daki bir aile 500 kg kömür tüketmektedir. Bunun en önemli sebebi aşağıdakilerden hangisidir?
- A. Antalya da ki evler, Konya da ki evlere göre daha sağlamdır.
B. Konya da kullanılan kömürler daha kalitesizdir.
C. Konyalılar sığağı daha çok sevmektedir.
D. Antalya ve Konya farklı iklim bölgelerindedir.
- 23- Veli’nin babası tarla tarımı ile uğraşmakta ve kış aylarında vaktini genellikle dinlenerek geçirmektedir. Veli’nin babasının kışın vaktini dinlenerek geçirmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?
- A. Kışınki işlerin önemsiz olması
B. Havaların iş yapmaya uygun olmaması
C. Veli’nin babasının kışın dinlenmeyi daha çok sevmesi
D. Çiftçilerin tatilinin kışın olması
- 24- İlimiz Konya’ya bağlı Karapınar ilçemizde yoğun Erozyon yaşanmaktadır. Bu durum aşağıdakilerden hangisine bağlı olarak gelişmiş olabilir?
- A. Toprakların taşınmaya çok elverişli olması
B. Bölgede çok şiddetli rüzgâr esiyor olması
C. Bölgenin doğal bitki örtüsünün zamanla bozulması
D. Çiftçilerin toprağı yanlış sürüyor olması
- 25- Dünya üzerinde kurulan ilk yerleşim alanlarının (Çatalhöyük gibi) genellikle su kenarlarında ve düzlük alanlarda olduğu görülmektedir. Bunun nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?
- A. Eski insanların dağ / tepe gibi yüksek alanlara çıkacak araçlarının olmaması
B. Eski insanların engebeli alanlara ev yapma bilgisine sahip olmaması
C. Su kenarları ve düzlüklerin insanlara gıda bulmaları açısından kolaylıklar sağlamış olması
D. İlk insanların dağlık alanlarda güvende olmaması
- 26-
- Beyşehir ilçemiz Beyşehir gölü kenarında kurulmuştur.
  - Ereğli ilçemiz tarıma elverişli bir arazi üzerinde kurulmuştur.
  - Akşehir ilçemizin işlek yollar üzerinde kurulmuştur.
  - Hadim ilçemiz dağlık bir arazi üzerinde kurulmuştur.
- Buna göre hangi ilçemizin en yavaş gelişmesi beklenir?
- A. Beyşehir
B. Ereğli
C. Akşehir
D. Hadim

- 27- İlimiz Konya'nın pek çok yüksek dağında bir kısmı doğal olarak kendiliğinden oluşmuş yüksek ve dik taşlardan, bir kısmı da insanlar tarafından duvar örülerek çevrilmiş kaleler (Zengibar kalesi gibi) vardır. Bu kalelerin eski insanların yaşadığı şehirler olduğu bilinmektedir. **Eski insanların bu şekilde yerler tercih etme nedenleri ne olabilir?**
- A. Beslenme ihtiyacı
B. Barınma İhtiyacı
C. Güvenlik ihtiyacı
D. Doğayı koruma ihtiyacı
- 28- Aşağıdakilerden hangisinde çevre ile insan arasındaki ilişkiler doğru olarak verilmiştir?
- A. İnsanoğlu çevreyi istediği gibi şekillendirebilir
B. Çevre ve insan birbirinden etkilenmezler
C. Çevre, insanın dışında kalan bütün canlıları kapsar
D. Bazı çevre ve coğrafi özellikler insanların nerelere yerleşeceklerinde etkili olur.
- 29- Aşağıdaki uygulamalardan hangisi insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanmaları ile ilgili bir örnek olamaz?
- A. Dağlık alanlarda ulaşımı kolaylaştırmak için geçit ve tüneller açılması
B. Deniz ve göllerin bir birine bağlanması için boğazlar açılması
C. Ağaçlık alanların korunup zenginleştirilmesi
D. Su toplamak amacıyla oyma barajlar yapılması
- 30- İlimiz Konya'da başta Alâeddin tepesi olmak üzere pek çok höyüğün çok önceki zamanlarda insanlar tarafından oluşturulduğu bilinmektedir. **Bu durum aşağıdaki durumlardan hangisine örnek olarak gösterilebilir?**
- A. Eski insanların çok gayretli ve bilgili olduklarına
B. Günümüzde eski eserlerin güzelleştirilerek korunmaya devam edildiğine
C. İnsanların doğal yapıyı ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirdiklerine,
D. Eskiden yapılan yapıların günümüzde de hala işe yarar durumda olduğuna
- 31- Çok eski zamanlarda ırmak iken kurumuş ve yıllardır su akmayan bir alana evler yapılmıştır. **Bu bölge için ne tür bir afet beklenir?**
- A. Deprem
B. Sel ve su baskını
C. Toprak kayması
D. Erozyon
- 32- Doğal afetlerle ilgili bir toplantıda bir uzmanın "Türkiye'den her yıl Kıbrıs adasının üzerini 4 cm kalınlıkta kaplayacak kadar toprak denize sürüklenmektedir. Ülkemiz halkı artık topraklarına sahip çıkmalıdır." dediği görülmüştür. **Bu sözü ile uzman aşağıdaki tehditler-den hangisini kastetmiştir?**
- A. Topraklarımızın düşmanlar tarafından alınması tehlikesinden
B. Topraklarımızın sel ve erozyonla kaybediliyor olması
C. Toprakların sürüklenmesi sonucu denizlerin dolma tehlikesi altında olması
D. Kıbrıs adasının topraklarla kaplanma tehlikesi altında olması
- 33- Alilerin köyü dağlık bir alanda yumuşak toprakla kaplı bir zemini olan dik bir yamaçta kurulmuştur. **Bu köyde hangi doğal afetin görülme olasılığı en yüksektir?**
- A. Deprem
B. Sel
C. Toprak kayması
D. Erozyon
- 34- Viran Erzincan,
Sana dedik cansın can,
Enkaz altında kaldı nice taze can,
Sızlar yara, akar damarda kan,
Viran oldu o güzel canım Erzincan.
Yukarıdaki şiir hangi doğal afet olduktan sonra yazılmış olabilir?
- A. Sel
B. Çığ
C. Kuraklık
D. Deprem

35- Kùltürümüzde çok sinirlenmiş bir kişinin kara bir buluta benzetilmesi nasıl bir doğal afetle ilişkilendirilebilir?

- A. Depremle
- B. Yangınla
- C. Kuraklıkla
- D. Dolu ve selle

36- Aşağıdakilerden hangisi sel baskınlarında can ve mal kaybının artmasına neden olmaktadır?

- A. Evlerin plansız ve ruhsatsız olması
- B. Bölgede yaşayan nüfusun fazla olması
- C. Evlerin dere yataklarına yapılmasına
- D. İnsanların sele habersiz yakalanması

37- Depremlerde binaların yıkılmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Çok katlı olması
- B. Düz araziye yapılması
- C. Deprem sigortası yapılmaması
- D. Kötü malzemedendir yapılması

38- Dağlık bir çevrede, dik bir yamaç üzerine evlerin yapıldığı bir köyde korkulması gereken en büyük doğal afet aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Deprem
- B. Sel
- C. Erozyon
- D. Toprak kayması

T E S T B İ T M İ Ş T İ R.

CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ

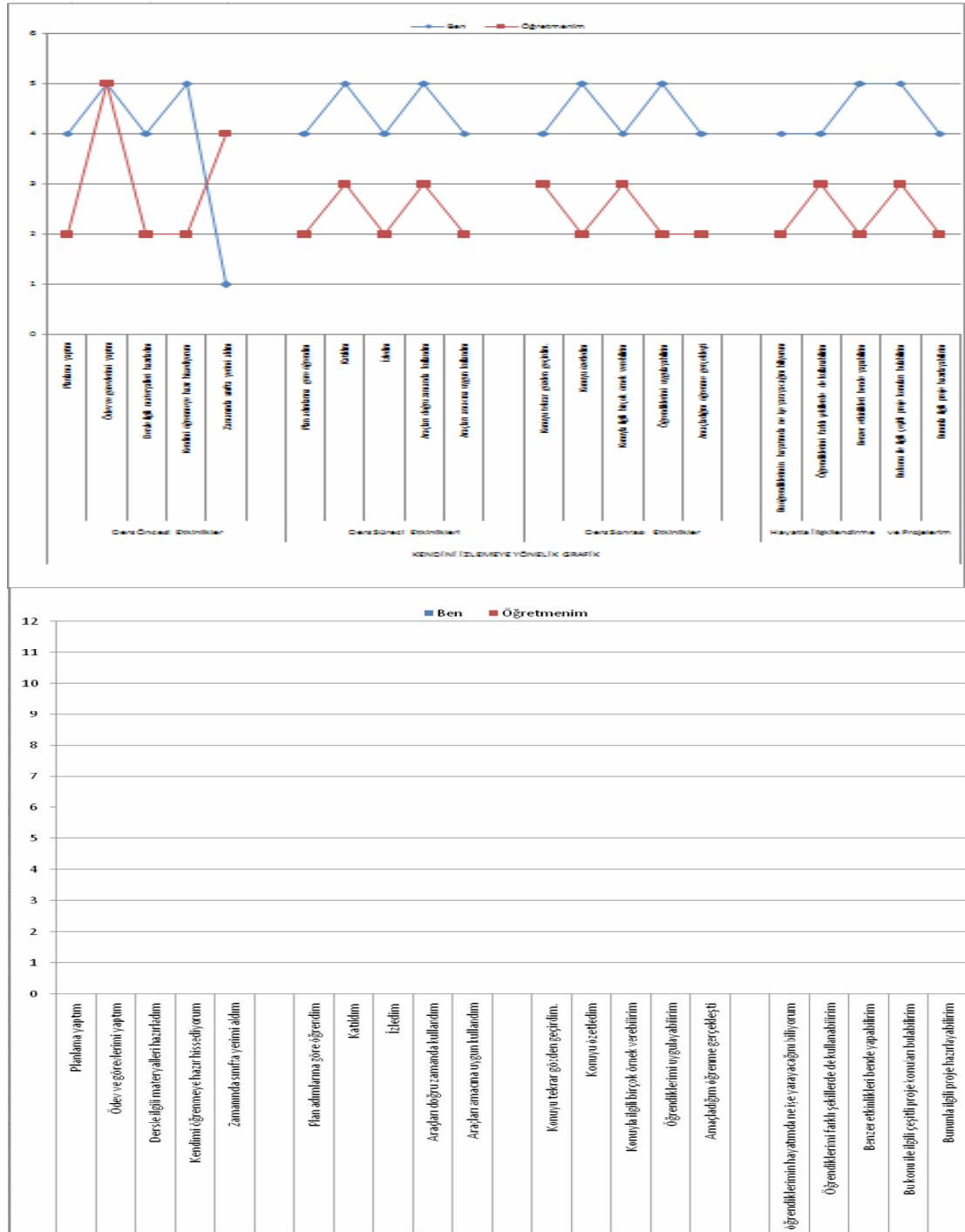
EK 2: Kendini İzleme Kontrol Listesi

Adı Soyadı		Ders		Tarih				
.....		Sosyal Bilgiler		.../.../.....				
1. Adım (Dersten önce)								
Ödevlerim ve dersle ilgili materyallerim hazır mı?		Evet (✓) Hayır ( )						
Dersi dinlemeye ve takip etmeye hazır mıyım?		Evet (✓) Hayır ( )						
Zamanında ders etkinlikleri başladı mı?		Evet (✓) Hayır ( )						
2. Adım (Ders süreci)								
Görev ve sorumluluklarımı yerine getiriyor muyum? (Her 5 dakikada bir işaretle)								
Zama n	5.Dakik a	10.Dakik a	15.Dakik a	20.Dakik a	25.Dakik a	30.Dakik a	35.Dakik a	40.Dakik a
Evet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hayır								
Dersi/etkinlikleri izliyor ve katılıyor muyum? (Her 5 dakikada bir işaretle)								
Zama n	5.Dakik a	10.Dakik a	15.Dakik a	20.Dakik a	25.Dakik a	30.Dakik a	35.Dakik a	40.Dakik a
Evet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hayır								
3. Adım (Dersten sonra)								
Görevlerimi yaparken kendimi izledim mi?		Evet (✓) Hayır ( )						
Dersin tamamında dinleme ve takip etme görevlerimi yerine getirdim mi?		Evet (✓) Hayır ( )						
Yönergeleri takip ettim mi?		Evet (✓) Hayır ( )						
Bu konu ile ilgili ödev/performans görevimi yerine getirdim mi?		Evet (✓) Hayır ( )						
Sınıftaki kendi davranışlarımı değerlendirme								
Zayıf ( )	İdare eder ( )	İyi ( )	Çok İyi ( )	Mükemmel (✓)				
Sınıftaki davranışlarım hakkında öğretmen görüşü								
Zayıf ( )	İdare eder ( )	İyi ( )	Çok İyi ( )	Mükemmel (✓)				
Değerlendirme ve öğretmen açıklamaları:								

EK 3: Kendini İzlemeye Yönelik Hazırlanan Rubrik (Akademik Kendini İzleme)

Adım	Etkinlik	Puan	Öğretmen Değer.	Ulaşılan (Öğrenci)	Etkinlikler/Görevler	Zayıf	İdare Eder	İyi	Çok İyi	Mükemmel
1	Ders Öncesi Etkinlikler	25	(.....)	(.....)	Planlama yaptım	1	2	3	4	5
					Ödev ve görevlerimi yaptım	1	2	3	4	5
					Dersle ilgili materyalleri hazırladım	1	2	3	4	5
					Kendimi öğrenmeye hazır hissediyorum	1	2	3	4	5
					Zamanında sınıfta yerimi aldım	1	2	3	4	5
2	Ders Süreci Etkinlikleri	25	(.....)	(.....)	Plan adımlarına göre öğrendim	1	2	3	4	5
					Katıldım	1	2	3	4	5
					İzledim	1	2	3	4	5
					Araçları doğru zamanda kullandım	1	2	3	4	5
					Araçları amacına uygun kullandım	1	2	3	4	5
3	Ders Sonrası Etkinlikler	25	(.....)	(.....)	Konuyu tekrar gözden geçirdim.	1	2	3	4	5
					Konuyu özetledim	1	2	3	4	5
					Konuyla ilgili birçok örnek verebilirim	1	2	3	4	5
					Öğrendiklerimi uygulayabilirim	1	2	3	4	5
					Amaçladığım öğrenme gerçekleşti	1	2	3	4	5
4	Hayatla İlişkilendirme ve Projelerim	25	(.....)	(.....)	Bu öğrendiklerimin hayatımda ne işe yarayacağını biliyorum	1	2	3	4	5
					Öğrendiklerimi farklı şekillerde de kullanabilirim	1	2	3	4	5
					Benzer etkinlikleri bende yapabilirim	1	2	3	4	5
					Bu konu ile ilgili çeşitli proje konuları bulabilirim	1	2	3	4	5
					Bununla ilgili proje hazırlayabilirim	1	2	3	4	5
Max. Puan: 100			Öğrenci Puanı:		Öğretmen Puanı:					

EK 4: Kendi Davranış Kayıt Grafiği

EK 5: Kendini İzleme Stratejilerine Yönelik Sabit Format Anket Görüşme Formu (Öğretmen)

Brans:

Kıdem:

Cinsiyet:

1. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik kullanmanın akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

.....

2. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik kullanmanın davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

.....

3. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın öğrencilerde akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

.....

4. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın öğrencilerde davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

.....

Kendini İzleme Stratejilerine Yönelik Sabit Format Anket Görüşme Formu (Öğrenci)

Cinsiyet:

1. Derslerinizde uygulanan kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin derslerdeki akademik başarınıza etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Derslerinizde uygulanan kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin davranışlarınızın gelişimine etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Ders sonunda uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın ders başarınızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Ders sonunda ve evde uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın davranışlarınızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

EK 6: İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Programı Çalışma Yapılan Üniteler

ÖĞRENME ALANI: KÜLTÜR VE MİRAS

2.ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ADIM ADIM TÜRKİYE	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar. Kanıt kullanarak Atatürk inkılablarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır. Atatürk inkılablarıyla ilkelerini ilişkilendirir. 	<p> “Üç Taş Oyunu” (Ülkemizdeki doğal varlıklar ile tarihî mekân, nesne ve yapıtlarla ilgili soruları cevaplamaya yönelik bir oyun oynanır.) (1. kazanım)</p> <p> “Sanal Alan Gezisi” (Ülkemizdeki doğal varlıklar, tarihî mekânlar, nesnelere, yapıtlar hakkında internet araştırması yapılır.) (1. kazanım)</p> <p> “Bir Gezi Yapalım” (Tarihî mekân, müze ve anıtlara gezi yapılır. Örnek: Anıtkabir Gezisi.) (1. kazanım)</p> <p> “Yerel Tarih Çalışması” (Çevredeki tarihî mekân, nesne ve yapıtlarla ilgili araştırma raporu hazırlanır.) (1, 3. kazanım)</p> <p> “Hikâye Okuma Bayramı” (Okuma etkinlikleriyle, seçilen hikâye, masal, efsane ya da destanlardaki kültürel izler fark edilir.) (2, 3, 4. kazanım)</p> <p> “Grafik Yorumluyoruz” (Grafiklerle Atatürk dönemi gelişmeleri yorumlanır ‘1923-1938’.) (5, 6. kazanım)</p> <p> “Film İzliyoruz” (Atatürk ve Cumhuriyet konulu filmler izlenir.) (5, 6. kazanım)</p> <p> “Fotoğraf İnceliyoruz” (Fotoğraflar kullanarak Cumhuriyet sonrası günlük yaşamdaki değişiklikler yorumlanır.) (5, 6. kazanım)</p>	<p>☐ 5. kazanım için Türkçe dersi “Görsel Okuma” öğrenme alanı (2, 3, 6. kazanımlar)</p> <p>☐ 5. kazanım için Matematik dersi “Çizgi Grafiği” alt öğrenme alanı (1,2. kazanım)</p> <p> Bölgemizi Tanıyalım (Bölgesindeki doğal varlıklarla ilgili ilişkilendirme yapılabilir). [!] [!] Atatürkçülükle ilgili konular (5,6-1,2,3, 6,7,8,11,12,13,14); (6-4,5,9,16,17,18,19,20,21,22,23,24)</p> <p>[!]Kültürel öğeler öğretilirken il yıllıklarından faydalanılır.</p> <p>[!] 1 ve 2. kazanımlar “Gazete Kupürlerinden Yararlanma” ile ilişkilendirilecektir.</p> <p>[!] 1, 2, 3, 4 ve 5. kazanımlar Müze İle Eğitimle ilişkilendirilecektir.</p> <p> İnsan Hakları ve Vatandaşlık (5-5,7)</p> <p>[!]Doğrudan verilecek beceri: Görsel kanıt kullanma (nesne, minyatür, gravür, fotoğraf, karikatür, grafik, temsili resim vb.)</p> <p>[!]Doğrudan verilecek değer: Estetik</p> <p> Bu üniteye gözlem, öz değerlendirme formu, açık uçlu sorular, proje hazırlama, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı, eşleştirmeli testler, öğrenci ürün dosyası (portfolyo) kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

3.ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
BÖLGEMİZİ TANIMALIM	Bu ünitenin sonunda öğrenciler;	<p> “Kabartma Harita Yapalım” (Basit malzemeler kullanılarak yüzey şekillerini gösteren kabartma harita yapılır.) (1. kazanım)</p> <p> “Turist Rehberi Olalım”(Yaşanılan bölgenin genel özelliklerini anlatan bir kitapçık hazırlanır.) (1, 2, 3, 4, 5. kazanım)</p> <p> “Bölgemizi Tanıyalım” (Yaşadıkları bölgede belirlenen bir yere gezi düzenlenir.) (3, 4. kazanım)</p> <p> “Kızılmak Türküsü” (Aşık Veysel’in Kızılmak Türküsü doğal afet bilgisi çerçevesinde incelenir.) (2, 6. kazanım)</p> <p> “Fotoğrafların Dili” (Bölgenin coğrafi özelliklerini yansıtan resim veya fotoğraflar incelenir.) (3, 4, 5. kazanım)</p> <p> “İnternette Araştırıyoruz” (Bölge ile ilgili çeşitli bilgiler ve fotoğraflar araştırılır.) (3, 4, 5, 6. kazanım)</p> <p> “Film İzliyoruz” (Deprem konulu filmler izlenir.) (5, 6, 7. kazanım)</p> <p> “Geçmişten Günümüze” (Bölgesinde sıkça görülen bir afet ile ilgili sözlü tarih çalışması yapılır.) (6. kazanım)</p> <p> “Deprem Tatbikatı” (Deprem tatbikatı yapılır.) (7. kazanım)</p> <p> “Sınıf Tahliye Çantası Hazırlama” (7. kazanım)</p>	<p>☐ 2. kazanım için Fen ve Teknoloji dersi “Maddenin Değişimi ve Tanınması” ünitesi (1.1 kazanımları)</p> <p>☐ 3. kazanım için Matematik dersi “Doğal Sayılarla Toplama İşlemi” alt öğrenme alanı (4. kazanım)</p> <p>☐ 3. kazanım için Matematik dersi “Doğal Sayılarla Çıkarma İşlemi” alt öğrenme alanı (4. kazanım)</p> <p>[!]Yaşadığı bölge ile coğrafi bölge kastedilmektedir.</p> <p>[!]Sözlü ve yazılı kültür öğeleri olarak türkü, şarkı, mâni, masal vb. verilecek. (6. kazanım)</p> <p>[!]Nüfusun yoğun olarak bulunduğu yerler resimli bir harita üzerinde verilir.(3. kazanım)</p> <p>[!]Yaşanılan bölgede sıkça görülen bir afet seçilecektir. (5,6 ve 7. kazanım)</p> <p>[!]Deprem Haftası ile ilişkilendirilecektir.(5,6 ve 7. kazanım)</p> <p>[!] 4 ve 7. kazanımlar “Gazete Kupürlerinden Yararlanma” ile ilişkilendirilecektir.</p> <p>☞ Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam (7- 5, 6, 10, 11)</p> <p>[!]Doğrudan verilecek beceri: Gözlem</p> <p>[!]Doğrudan verilecek değer: Doğal çevreye duyarlılık</p> <p> Bu ünite, gözlem, öz değerlendirme formu, açık uçlu sorular, proje hazırlama, performans değerlendirme, kavram haritası hazırlama çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı testler kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

EK 7: Etkinlik (Deney 1 Grubu) Kültürel Varlıklarımız - 5. Sınıf Sosyal Bilgiler**Hangilerini tanıyor/biliyoruz?****KENDİNİ İZLEME KONTROL LİSTESİ**

Aşağıdaki formu doldurunuz. 2. Adıma ders boyunca her beş dakikada bir işaretleme yapınız.

Adı Soyadı		Ders		Tarih				
[Redacted]		Sosyal Bilgiler		.../.../.....				
1. Adım (Dersten önce)								
Ödevlerim ve dersle ilgili materyallerim hazır mı?				Evet ( ) Hayır ( )				
Dersi dinlemeye ve takip etmeye hazır mıyım?				Evet ( ) Hayır ( )				
Zamanında ders etkinlikleri başladı mı?				Evet ( ) Hayır ( )				
2. Adım (Ders süreci)								
Görev ve sorumluluklarımı yerine getiriyor muyum? (Her 5 dakikada bir işaretle)								
Zaman	5.Dakika	10.Dakika	15.Dakika	20.Dakika	25.Dakika	30.Dakika	35.Dakika	40.Dakika
Evet								
Hayır								
Dersi/etkinlikleri izliyor ve katılıyor muyum? (Her 5 dakikada bir işaretle)								
Zaman	5.Dakika	10.Dakika	15.Dakika	20.Dakika	25.Dakika	30.Dakika	35.Dakika	40.Dakika
Evet								
Hayır								
3. Adım (Dersten sonra)								
Görevlerimi yaparken kendimi izledim mi?				Evet ( ) Hayır ( )				
Dersin tamamında dinleme ve takip etme görevlerimi yerine getirdim mi?				Evet ( ) Hayır ( )				
Yönergeleri takip ettim mi?				Evet ( ) Hayır ( )				
Bu konu ile ilgili ödev/performans görevimi yerine getirdim mi?				Evet ( ) Hayır ( )				
Sınıftaki kendi davranışlarımı değerlendirme								
Zayıf ( )	İdare eder ( )	İyi ( )	Çok İyi ( )	Mükemmel ( )				
Sınıftaki davranışlarım hakkında öğretmen görüşü								
Zayıf ( )	İdare eder ( )	İyi ( )	Çok İyi ( )	Mükemmel ( )				
Değerlendirme ve öğretmen açıklamaları:								

1. GIRIS ETKINLIGI Resimlerin kime veya nereye ait olduğunu tahmin edelim? Konya da olanlarını tanıdınız mı?

Dikkat ettik mi?

- ✓ Çevremizde bu eserlerden gördüklerimiz var mı? Hangi eserlere benzerlik gösteriyorlar?

2. KESFETME

Resim	Adı (Sizin tahmininiz)
Resim 1	
Resim 2	
Resim 3	
Resim 4	
Resim 5	
Resim 6	
Resim 7	
Resim 8	
Resim 9	
Resim 10	
Resim 11	
Resim 12	
Resim 13	
Resim 14	
Resim 15	
Resim 16	
Resim 17	
Resim 18	
Resim 19	
Resim 20	

3. AÇIKLAMA

Bu eserlerin hepsi Konya sınırları içinde bulunmaktadır.

Kültürel zenginliğimizin bir başka kanıtı da mimari eserlerimizdir. Evler, köprüler, camiler, saraylar vb. gibi eserler tarihimizin tanıklarındır. Geçmişle günümüz arasında köprü olan bu eserler Türk mimarisinin en güzel örneklerini oluşturmaktadır. Bu kültürel öğelerimizin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması hepimizin görevidir.

4. DERİNLESTİRME

Proje Çalışması...

Konya için, bu eserleri ve araştırma sonucu ulaştığınız diğer eserleri içeren bir tanıtım broşürü hazırlayınız. Projenizi sınıfa sunma ve sergilemeye yönelik görsel öğelerle destekleyiniz.

5. DEĞERLENDİRME

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

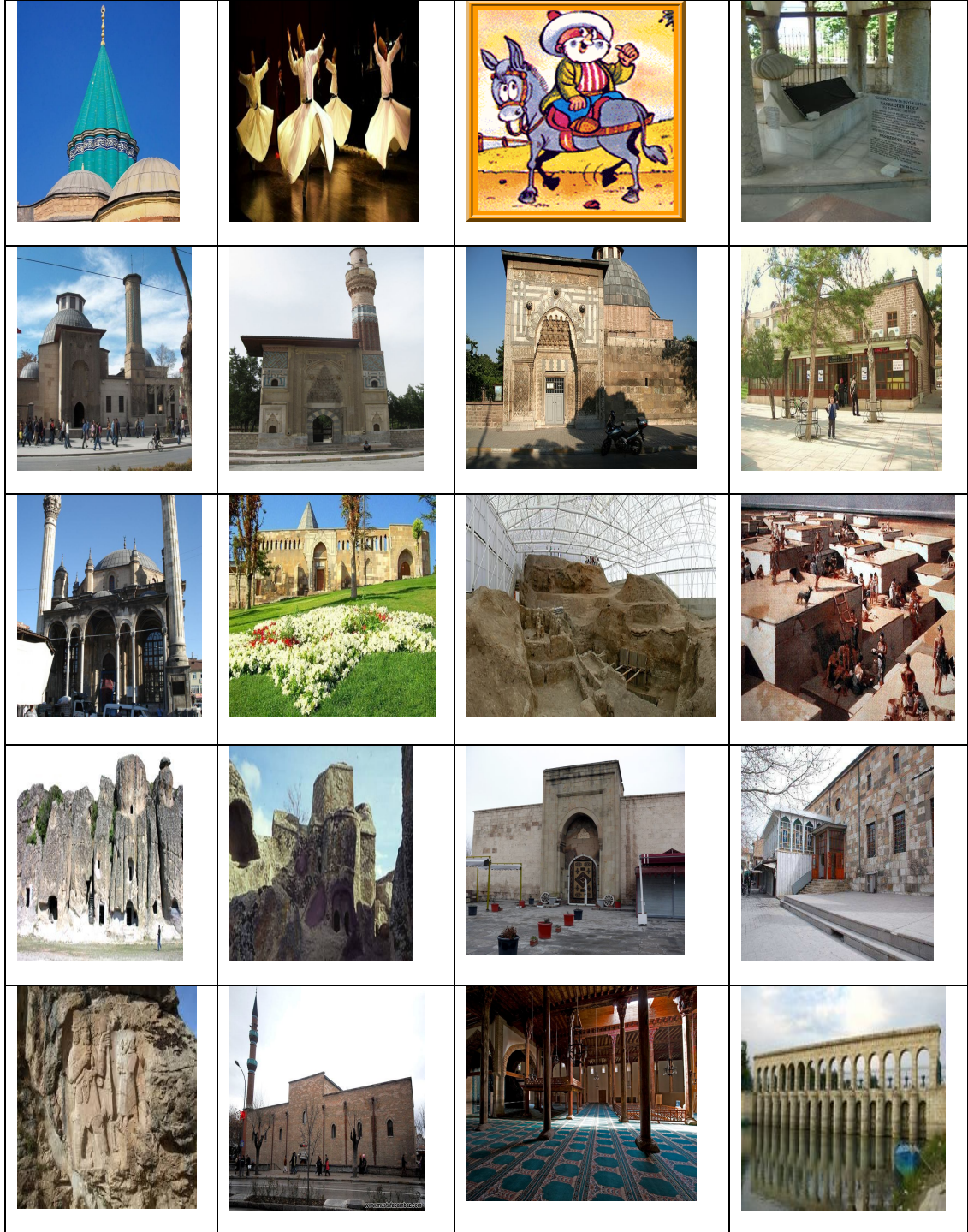
- 1)Bu araştırma sürecinin her bölümünde aktif olarak katıldım mı ?
- 2)Konu ile ilgili daha önce fark etmediklerim;
- 3) Proje ile öğrendiklerim?
- 4) Daha sonra bununla ilgili Yapabileceklerim?

Etkinlik (Deney2 Grubu) Kültürel Varlıklarımız - 5. Sınıf Sosyal Bilgiler

Hangilerini tanıyor/biliyoruz?

1. GIRIS ETKINLIGI Resimlerin kime veya nereye ait olduğunu tahmin edelim? Konya da olanlarını tanıdınız mı?

Dikkat ettik mi?

- ✓ Çevremizde bu eserlerden gördüklerimiz var mı? Hangi eserlere benzerlik gösteriyorlar?

2. KESFETME

Resim	Adı (Sizin tahmininiz)
Resim 1	
Resim 2	
Resim 3	
Resim 4	
Resim 5	
Resim 6	
Resim 7	
Resim 8	
Resim 9	
Resim 10	
Resim 11	
Resim 12	
Resim 13	
Resim 14	
Resim 15	
Resim 16	
Resim 17	
Resim 18	
Resim 19	
Resim 20	

3. ACIKLAMA

Bu eserlerin hepsi Konya sınırları içinde bulunmaktadır.

Kültürel zenginliğimizin bir başka kanıtı da mimari eserlerimizdir. Evler, köprüler, camiler, saraylar vb. gibi eserler tarihimizin tanıklarındır. Geçmişle günümüz arasında köprü olan bu eserler Türk mimarisinin en güzel örneklerini oluşturmaktadır. Bu kültürel öğelerimizin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması hepimizin görevidir.

4. DERINLESTIRME

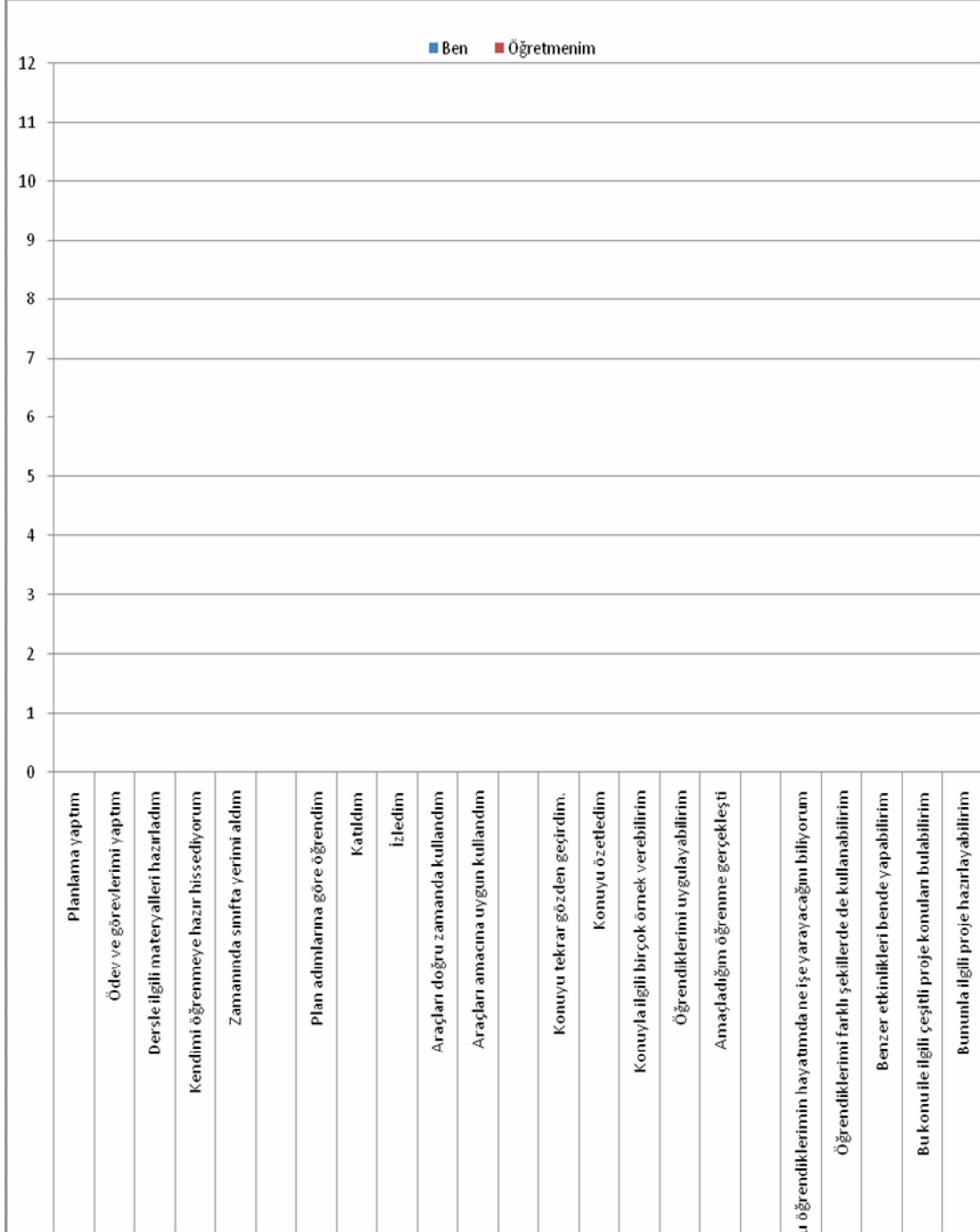
<p>Proje Çalışması...</p> <p>Konya için, bu eserleri ve araştırma sonucu ulaştığınız diğer eserleri içeren bir tanıtım broşürü hazırlayınız. Projenizi sınıfa sunma ve sergilemeye yönelik görsel öğelerle destekleyiniz.</p>
--

5. DEGERLENDIRME

Kendimizi Değerlendirelim!	
Bu öğrenme sürecinin her bölümünde aktif olarak katıldım mı?	....
Bu konu ile ilgili daha önce fark etmediklerim?	....
Bu süreçte öğrendiklerim?	....
Daha sonra bu konu ile ilgili yapacaklarım?	....
Buradan edindiğim bilgileri/becerileri nerelerde kullanabilirim?	....

Bu etkinlik sürecini dikkate alarak aşağıdaki grafik kâğıdında her başlık için 1-10 (çok yeterli ise 10, çok yetersiz ise 1 ya da size uygun olan 1-10 arası) arası bir puan veriniz ve grafiğe işleyiniz...

Aynı kağıda farklı renkli bir kalemle öğretmende, öğrenci hakkındaki kendi puanını girerek grafiğe işleyecektir.

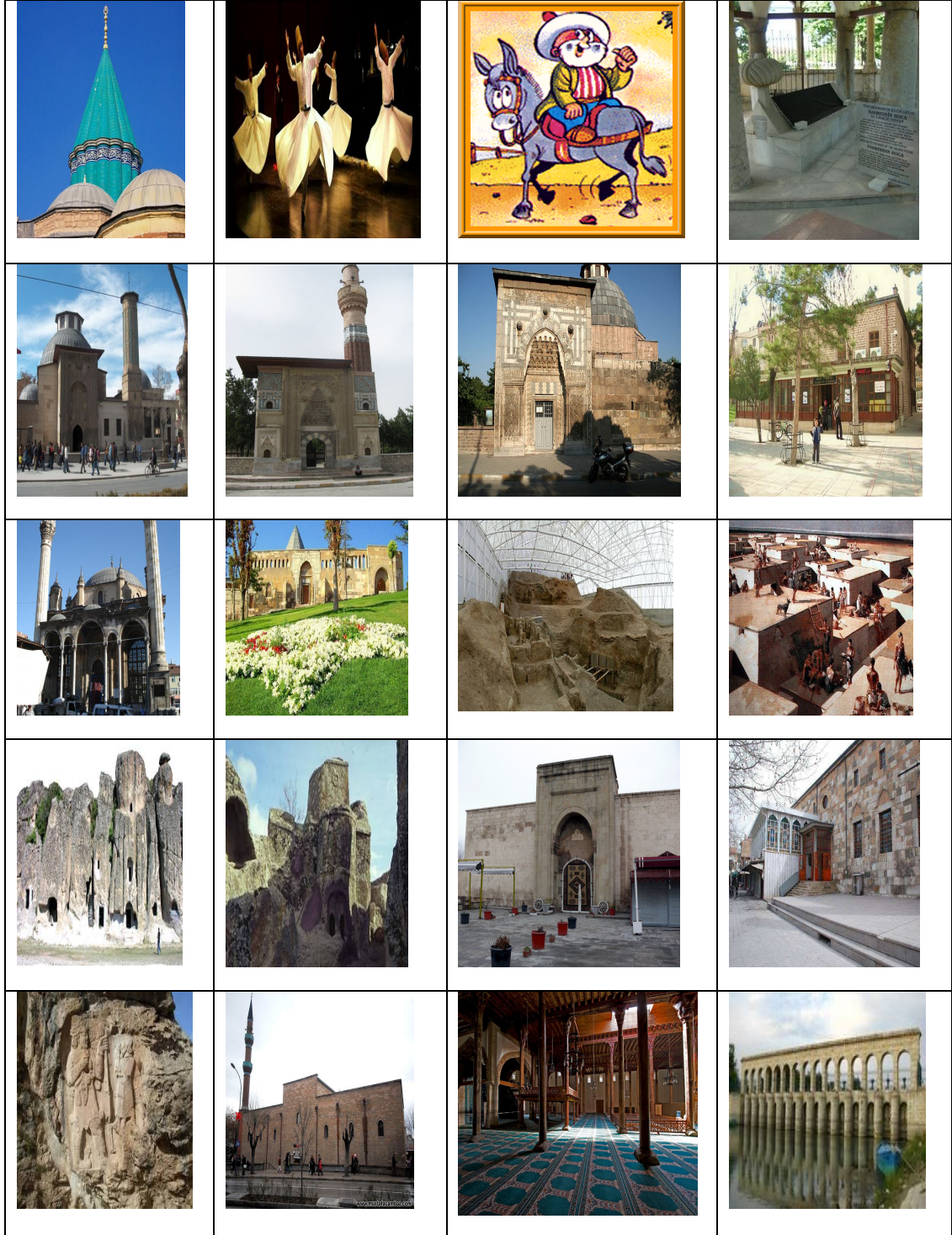

Etkinlik (Kontrol Grubu) Kültürel Varlıklarımız - 5. Sınıf Sosyal Bilgiler

Hangilerini tanıyor/biliyoruz?

1. GIRIS ETKINLIGI Resimlerin kime veya nereye ait olduğunu tahmin edelim? Konya da olanlarını tanıdınız mı?

Dikkat ettik mi?

- ✓ Çevremizde bu eserlerden gördüklerimiz var mı? Hangi eserlere benzerlik gösteriyorlar?

2. KESFETME

Resim	Adı (Sizin tahmininiz)
Resim 1	
Resim 2	
Resim 3	
Resim 4	
Resim 5	
Resim 6	
Resim 7	
Resim 8	
Resim 9	
Resim 10	
Resim 11	
Resim 12	
Resim 13	
Resim 14	
Resim 15	
Resim 16	
Resim 17	
Resim 18	
Resim 19	
Resim 20	

3. ACIKLAMA

Bu eserlerin hepsi Konya sınırları içinde bulunmaktadır.

Kültürel zenginliğimizin bir başka kanıtı da mimari eserlerimizdir. Evler, köprüler, camiler, saraylar vb. gibi eserler tarihimizin tanıklarındır. Geçmişle günümüz arasında köprü olan bu eserler Türk mimarisinin en güzel örneklerini oluşturmaktadır. Bu kültürel öğelerimizin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması hepimizin görevidir.

4. DERINLESTIRME

Proje Çalışması...

Konya için, bu eserleri ve araştırma sonucu ulaştığınız diğer eserleri içeren bir tanıtım broşürü hazırlayınız. Projenizi sınıfa sunma ve sergilemeye yönelik görsel öğelerle destekleyiniz.

5. DEGERLENDIRME

KENDİMİZİ DEĞERLENDİRELİM

- 1) Bu araştırma sürecinin her bölümünde aktif olarak katıldım mı ?
- 2) Konu ile ilgili daha önce fark etmediklerim;
- 3) Proje ile öğrendiklerim?
- 4) Daha sonra bununla ilgili Yapabileceklerim?

EK 8: Uygulama Örnekleri

Kendini İzlemeye Yönelik Rubrik (Akademik Kendini İzleme)

Adım	Etkinlik	Puan	Öğretmen Değer.	Ulaşılan (Öğrenci)	Etkinlikler/Görevler	Zayıf	İdare Eder	İyi	Çok İyi	Mükemmel
1	Ders Öncesi Etkinlikler	25	(.11.)	(.15.)	Planlama yaptım	1	2	3	X	5
					Ödev ve görevlerimi yaptım	1	2	3	X	5
					Dersle ilgili materyalleri hazırladım	1	2	3	X	5
					Kendimi öğrenmeye hazır hissediyorum	1	2	3	X	5
					Zamanında sınıfta yerimi aldım	1	2	3	X	5
2	Ders Süreci Etkinlikleri	25	(.14.)	(.24.)	Plan adımlarına göre öğrendim	1	2	3	X	5
					Katıldım	1	2	3	4	X
					İzledim	1	2	3	4	X
					Araçları doğru zamanda kullandım	1	2	3	4	X
					Araçları amacına uygun kullandım	1	2	3	4	X
3	Ders Sonrası Etkinlikler	25	(.14.)	(.25.)	Konuyu tekrar gözden geçirdim.	1	2	3	4	X
					Konuyu özetledim	1	2	3	4	X
					Konuyla ilgili birçok örnek verebilirim	1	2	3	4	X
					Öğrendiklerimi uygulayabilirim	1	2	3	4	X
					Amaçladığım öğrenme gerçekleşti	1	2	3	4	X
4	Hayatla İlişkilendirme ve Projelerim	25	(.07.)	(.20.)	Bu öğrendiklerimin hayatımda ne işe yarayacağını biliyorum	1	2	3	X	5
					Öğrendiklerimi farklı şekillerde de kullanabilirim	1	2	3	X	5
					Benzer etkinlikleri bende yapabilirim	1	2	3	X	5
					Bu konu ile ilgili çeşitli proje konuları bulabilirim	1	2	3	X	5
					Bununla ilgili proje hazırlayabilirim	1	2	3	X	5
Max. Puan: 100			Öğrenci Puanı: 74		Öğretmen Puanı: 47					

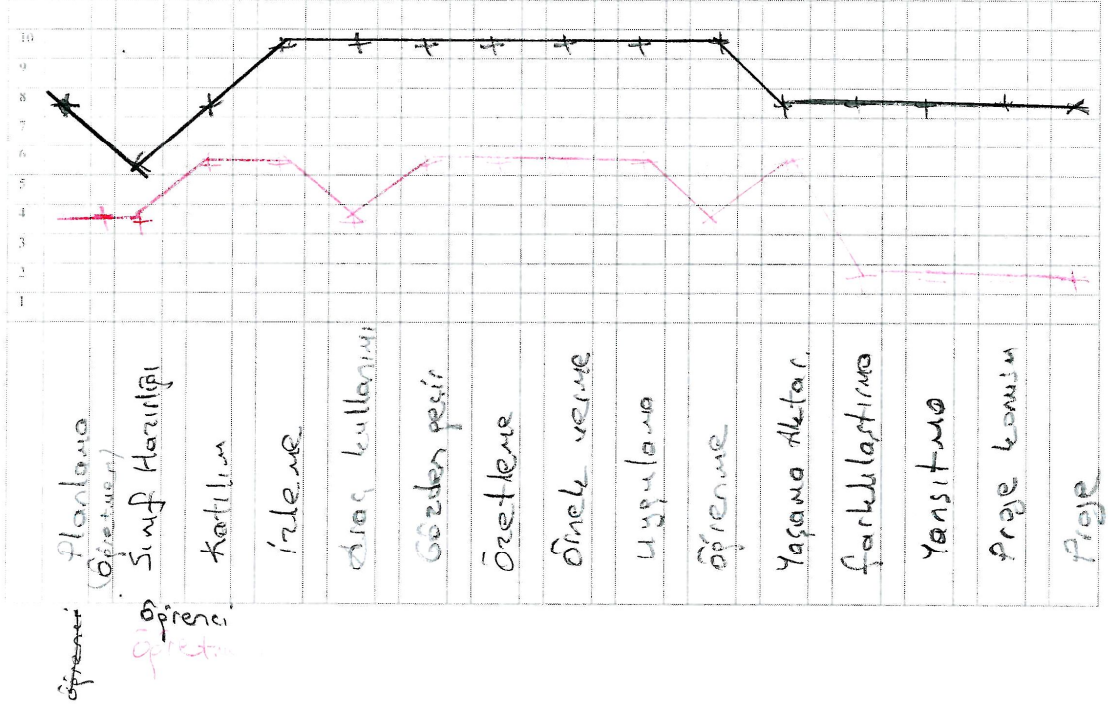
Kendini İzleme Kontrol Listesi

Adı Soyadı	Ders	Tarih						
.....	Sosyal Bilgiler	22.04.2012						
1. Adım (Dersten önce)								
Ödevlerim ve dersle ilgili materyallerim hazır mı?	Evet (X) Hayır ( )							
Dersi dinlemeye ve takip etmeye hazır mıyım?	Evet (X) Hayır ( )							
Zamanında ders etkinlikleri başladı mı?	Evet ( ) Hayır (X)							
2. Adım (Ders süreci)								
Görev ve sorumluluklarımı yerine getiriyor muyum? (Her 5 dakikada bir işaretle)								
Zaman	5.Dakika	10.Dakika	15.Dakika	20.Dakika	25.Dakika	30.Dakika	35.Dakika	40.Dakika
Evet	X	X	X	X	X	X	X	X
Hayır								
Dersi/etkinlikleri izliyor ve katılıyor muyum? (Her 5 dakikada bir işaretle)								
Zaman	5.Dakika	10.Dakika	15.Dakika	20.Dakika	25.Dakika	30.Dakika	35.Dakika	40.Dakika
Evet	X	X	X		X	X	X	X
Hayır				X				
3. Adım (Dersten sonra)								
Görevlerimi yaparken kendimi izledim mi?	Evet (X) Hayır ( )							
Dersin tamamında dinleme ve takip etme görevlerimi yerine getirdim mi?	Evet (X) Hayır ( )							
Yönergeleri takip ettim mi?	Evet (X) Hayır ( )							
Bu konu ile ilgili ödev/performans görevimi yerine getirdim mi?	Evet ( ) Hayır (X)							
Sınıftaki kendi davranışlarımı değerlendirme								
Zayıf ( )	İdare eder ( )	İyi ( )	Çok İyi (X)	Mükemmel ( )				
Sınıftaki davranışlarım hakkında öğretmen görüşü								
Zayıf ( )	İdare eder ( )	İyi (X)	Çok İyi ( )	Mükemmel ( )				
Değerlendirme ve öğretmen açıklamaları: <i>Derse katılıma daha çok özen göstermelisin.</i>								

Kendini İzleme Kontrol Listesi

Adı Soyadı	Ders	Tarih						
.....	Sosyal Bilgiler	16.03.2010						
1. Adım (Dersten önce)								
Ödevlerim ve dersle ilgili materyallerim hazır mı?	Evet (✓) Hayır ( )							
Dersi dinlemeye ve takip etmeye hazır mıyım?	Evet ( ) Hayır (✓)							
Zamanında ders etkinlikleri başladı mı?	Evet ( ) Hayır (✓)							
2. Adım (Ders süreci)								
Görev ve sorumluluklarımı yerine getiriyor muyum? (Her 5 dakikada bir işaretle)								
Zaman	5.Dakika	10.Dakika	15.Dakika	20.Dakika	25.Dakika	30.Dakika	35.Dakika	40.Dakika
Evet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hayır								
Dersi/etkinlikleri izliyor ve katılıyor muyum? (Her 5 dakikada bir işaretle)								
Zaman	5.Dakika	10.Dakika	15.Dakika	20.Dakika	25.Dakika	30.Dakika	35.Dakika	40.Dakika
Evet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hayır								
3. Adım (Dersten sonra)								
Görevlerimi yaparken kendimi izledim mi?	Evet ( ) Hayır (✓)							
Dersin tamamında dinleme ve takip etme görevlerimi yerine getirdim mi?	Evet (✓) Hayır ( )							
Yönergeleri takip ettim mi?	Evet (✓) Hayır ( )							
Bu konu ile ilgili ödev/performans görevimi yerine getirdim mi?	Evet (✓) Hayır ( )							
Sınıftaki kendi davranışlarımı değerlendirme								
Zayıf ( )	İdare eder ( )	İyi ( )	Çok İyi ( )	Mükemmel (✓)				
Sınıftaki davranışlarım hakkında öğretmen görüşü								
Zayıf ( )	İdare eder ( )	İyi ( )	Çok İyi (✗)	Mükemmel ( )				
Değerlendirme ve öğretmen açıklamaları:								
ferim								

Kendi Davranış Kayıt Grafiği

Kendini İzlemeye Yönelik Rubrik (Akademik Kendini İzleme)

Adım	Etkinlik	Puan	Öğretmen Değer.	Ulaşılan (Öğrenci)	Etkinlikler/Görevler	Zayıf	İdare Eder	İyi	Çok İyi	Mükemmel
1	Ders Öncesi Etkinlikler	25	(.15.)	(.25)	Planlama yaptım	1	2	X	4	✓
					Ödev ve görevlerimi yaptım	1	2	X	4	✓
					Dersle ilgili materyalleri hazırladım	1	2	X	4	✓
					Kendimi öğrenmeye hazır hissediyorum	1	2	X	4	✓
					Zamanında sınıfta yerimi aldım	1	2	X	4	✓
2	Ders Süreci Etkinlikleri	25	(.15.)	(.25)	Plan adımlarına göre öğrendim	1	2	X	4	✓
					Katıldım	1	2	X	4	✓
					İzledim	1	2	X	4	✓
					Araçları doğru zamanda kullandım	1	2	X	4	✓
					Araçları amacına uygun kullandım	1	2	X	4	✓
3	Ders Sonrası Etkinlikler	25	(.15.)	(.25)	Konuyu tekrar gözden geçirdim.	1	2	X	4	✓
					Konuyu özetledim	1	2	X	4	✓
					Konuyla ilgili birçok örnek verebilirim	1	2	X	4	✓
					Öğrendiklerimi uygulayabilirim	1	2	X	4	✓
					Amaçladığım öğrenme gerçekleşti	1	2	X	4	✓
4	Hayatla İlişkilendirme ve Projelerim	25	(.15.)	(.25)	Bu öğrendiklerimin hayatımda ne işe yarayacağını biliyorum	1	2	X	4	✓
					Öğrendiklerimi farklı şekillerde de kullanabilirim	1	2	X	4	✓
					Benzer etkinlikleri bende yapabilirim	1	2	X	4	✓
					Bu konu ile ilgili çeşitli proje konuları bulabilirim	1	2	X	4	✓
					Bununla ilgili proje hazırlayabilirim	1	2	X	4	✓
Max. Puan: 100			Öğrenci Puanı: 100			Öğretmen Puanı: 60				

X : Öğretmen   ✓: Öğrenci

EK 9: Görüşme Formu Örnekleri

Kendini İzleme Stratejilerine Yönelik Sabit Format Anket Görüşme Formu (Öğretmen)

Branş: *Sınıf*

Kıdem: *25*

Cinsiyet: *E*

1. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik kullanmanın akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Zaman kaybetmezlik, gelişimsel, akademik yönlendirme, motivasyonu artırma.

2. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik kullanmanın davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Derslerin süresinin kısaldığını, öğrencilerin dikkatini artırıyor.

3. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın öğrencilerde akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Ders sonunda kullanılan kontrol listesi ve rubrik kullanılarak öğrencilerin akademik başarıları artıyor.

4. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın öğrencilerde davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha fazla öğrenme fırsatları sağlanıyor, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha fazla öğrenme fırsatları sağlanıyor.

Kendini İzleme Stratejilerine Yönelik Sabit Format Anket Görüşme Formu (Öğretmen)

Branş: Sanat Kıdem: 15 Cinsiyet: K

1. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik kullanmanın akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Uygulanabilirse saat zaman alır olduğu için çok zor.

2. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (süreçte kullanılan) kontrol listesi ve rubrik kullanmanın davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Davranışın değişmesi için inandırıcı olmasi gerek. Değişmez bence.

3. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın öğrencilerde akademik kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Ders sonunda kullanmak etkili olabilir. Öğretirken ders içinde sonra ders sonunda.

4. Öğrencilere uygulanan kendini izleme stratejilerinden (ders sonunda kullanılan) kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın öğrencilerde davranışsal kendini izlemenin gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Davranış değişmez bence.

Kendini İzleme Stratejilerine Yönelik Sabit Format Anket Görüşme Formu (Öğrenci)

Cinsiyet: K

1. Derslerinizde uygulanan kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin derslerdeki akademik başarınıza etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Evet etkilemediğini görmemi sağlayacağını düşünüyorum.

2. Derslerinizde uygulanan kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin davranışlarınızın gelişimine etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Yanlış davranışlarını fark edebildim.

3. Ders sonunda uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın ders başarınızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Evet.

4. Ders sonunda ve evde uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın davranışlarınızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Zaman alıcı, ama faydalı olan.

Kendini İzleme Stratejilerine Yönelik Sabit Format Anket Görüşme Formu (Öğrenci)

Cinsiyet: E

1. Derslerinizde uygulanan kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin derslerdeki akademik başarıya etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Evet. İyi etkiler.
Yanlışlarımı görürüm.

2. Derslerinizde uygulanan kontrol listesi ve rubrik kullanma stratejilerinin davranışlarımızın gelişimine etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Evet. Hatalı davranışlarımı
görürüm.

3. Ders sonunda uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın ders başarımızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Evde ödev yaparken daha etki
li olur.

4. Ders sonunda ve evde uygulanan kendi grafiğini yapma ve öz değerlendirme yapmanın davranışlarımızın gelişimine yönelik etkisi ile ilgili görüşleriniz nedir?

Öz değerlendirme yapınca
hatalarımı fark ederim.

ÖZGEÇMİŞ

ADI SOYADI : Süleyman Arslantaş

DOĞUM YERİ ve TARİHİ : Çumra 28.03.1975

ÜNVANI : Uzman Öğretmen

ÖĞRENİM:

DERECE	BÖLÜM/ PROGRAM	OKUL	YIL
İlkokul		Alibeyhüyüğü Atatürk İlkokulu	1987
Ortaokul		Alibeyhüyüğü Ortaokulu	1990
Lise		Açıköğretim Lisesi	1995
Lisans	Sınıf Öğretmenliği	Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	1999
Yüksek Lisans	Eğitim Bilimleri ABD Eğitim Programları ve Öğretimi	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	2005
Doktora	Eğitim Bilimleri ABD Eğitim Programları ve Öğretimi	Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2015

Yüksek Lisans Tez Konusu: İlköğretim, Dördüncü Sınıf Fen Bilgisi Dersinde Kullanılan Bellek Destekleyici Stratejilerinin, Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Etkisi

Doktora Tez Konusu: İlköğretim, Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Kendini İzleme Stratejilerinin, Öğrencilerin Kendini İzleme, Öz Düzenleme Ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi

GÖREVLER:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yılı
Öğretmen	Konya – Çumra Adakale Köyü İlkokulu (Snf. Öğrt)	1999-2002 İlk Atama
Öğretmen	Konya – Çumra Merkez Abdullah Tenekeci İÖO (Snf. Öğrt)	2002-2003
Öğretmen	Konya – Merkez Meram SSK Hastane İÖO (Snf. Öğrt)	2003-2004
Öğretmen	Konya-Çumra - İçeri Çumra Gökkaya İÖO (Snf. Öğrt)	2004-2005
Öğretmen	Konya –Selçuklu Merkez Eğitim Uygulama Okulu (Zihin Eng. Snf. Öğrt)	2005- 2007
Öğretmen	Konya – Selçuklu Öğretmen Fatma Menekşe Eğitim Uygulama Okulu (Zihin Eng. Snf. Öğrt)	2007- 2009
Öğretmen (Uzman)	Konya – Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal Orta Okulu OÇEM. (Zihin Eng. Snf. Öğrt)	2009-2015 Halen çalışıyor

ÜNİVERSİTEDE VERDİĞİ DERSLER:**2012-2013****BAHAR**

Ereğli Eğitim Fakültesi Ölçme ve değerlendirme

Ereğli Eğitim Fakültesi Ölçme ve değerlendirme

Ereğli Eğitim Fakültesi Ölçme ve değerlendirme

GÜZ

Ereğli Eğitim Fakültesi Öğretim İlke ve Yönt

Ereğli Eğitim Fakültesi Öğretim İlke ve Yönt

Ereğli Eğitim Fakültesi Öğretim İlke ve Yönt

2011-2012**BAHAR**

S. Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Kaynaştırma Eğitimi

S. Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Kaynaştırma Eğitimi

S. Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Kaynaştırma Eğitimi

S. Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi BEP

S. Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi BEP

S. Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi BEP

S. Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Öğrtmnlık. Uygulaması

S.Ü. Ereğli Eğitim Fakültesi Öğretim Teknoloji ve Materyal Geliştirme

S.Ü. Ereğli Eğitim Fakültesi Öğretim Teknoloji ve Materyal Geliştirme

S.Ü. Ereğli Eğitim Fakültesi Ölçme Ve Değerlendirme

GÜZ

Ereğli Eğitim Fakültesi Öğretim İlke ve Yönt

Ereğli Eğitim Fakültesi Öğretim İlke ve Yönt

Ereğli Eğitim Fakültesi Öğretim İlke ve Yönt

2010 -2011

Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi	Eğitim Bilimine Giriş
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi	Eğitim Bilimine Giriş
Fakólterler Formasyon Birimi	Öğrenme Öğretme Kuram Ve Yaklaşımaları
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi	Öğretim İlke Ve Yöntemleri
Fakólterler Formasyon Birimi	Program Geliştirme Ve Öğretim
Fakólterler Formasyon Birimi	Program Geliştirme Ve Öğretim
Fakólterler Formasyon Birimi	Program Geliştirme Ve Öğretim
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi	Sınıf Yönetimi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi	Sınıf Yönetimi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakóltesi	Sınıf Yönetimi

2009-2010

Mesleki Eğitim Fakóltesi	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme
Mesleki Eğitim Fakóltesi	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme

Yayınlar**Ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makaleler**

- Saban A., N. Koçbeker Eid, A. Saban, S. Alan, S. Doğru, i. Ege, S. Arslantaş, D. Çınar, P. Tunç. “Eğitimbilim Alanında Nitel Araştırma Metodolojisi İle Gerçekleştirilen Makalelerin Analiz Edilmesi” **Ahmet Kelesoglu Education Faculty (AKEF) JOURNAL , 2010; 30:125-142**

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (*Proceedings*) basılan bildiriler

- **Arslantaş, S. A.** Kurnaz, F. Koçak, N. Meral Çalıkçı. “The Investigations Of The After School Situation Of The Handicapped Student Who Have

- Completed Their Education In The Training Center”. **11th International Conference on Further Education in the Balkan Countries**, 23-26 October, 2008, Turkiye.
- **Arslantaş, S. vd.** „*Teachers’ Material Use: Mareşal Mustafa Kemal Primary School Sample*” **13th International Conference on Further Education in the Balkan Countries**, 16-19 June, 2010, Varna, Bulgaria.
  - **Arslantaş, S. vd.** „*Manager, Teacher And Student Views Of Teachers Channelizing Proficiency About Students Technology Usage*” **13th International Conference on Further Education in the Balkan Countries**, 16-19 June, 2010, Varna, Bulgaria.
  - **Arslantaş, S. vd.** „*Otistik Çocuklarda Yarı Zamanlı Kaynaştırma; Mareşal Mustafa Kemal İÖ.O. Örneği*” **ELMİS 2010 International Conference on Inclusion, with the issue: “Effective Leadership and Management in Inclusive Schools”**. Konya-Turkiye, 03-06 May 2010.
  - **Arslantaş, S. vd.** „*Türkiye’de Yapılan Kaynaştırma İle İlgili Makale ve Tez Çalışmalarının İnceleme ve Sınıflandırması*” **ELMİS 2010 International Conference on Inclusion, with the issue: “Effective Leadership and Management in Inclusive Schools”**. Konya-Turkiye, 03-06 May 2010.
  - **Arslantaş, S. vd.** „*Üniversite Öğrencilerinin Engelliliğin oluş sebepleri ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi*” **ELMİS ER 2013 ELMIS-Effective Leadership and Management in Inclusive Schools: Education and Rehabilitation**”. Akşehir/Konya-Turkiye, 19-21.06. 2013
  - **Arslantaş, S. vd.** „*Engelliliğin oluş sebepleri ile ilgili atasözü, deyim ve mitler*” **ELMİS ER 2013 ELMIS-Effective Leadership and Management in Inclusive Schools: Education and Rehabilitation**”. Akşehir/Konya-Turkiye, 19-21.06. 2013.

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler

- **Arslantaş, S. vd.** “İlköğretim Dördüncü Sınıf Fen Bilgisi Derslerinde Uygulanan Bellek Destekleyici Tekniklerin Öğrencilerin Erişilerine Etkisi” XIII. **Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı**, Malatya-2004
- Avşaroğlu Selahattin, **S. Arslantaş**, F. Koçak , Y. Çıkılı “*Otistik Çocuklarda Kendini İzleme Becerisinin Kazandırılması*” 2. **Konya S.Ü. Ereğli Kemal Akman Meslek Y.O. Tebliğ Günleri**, Konya-2010.
- **Arslantaş, S. vd.** “*Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin, Bireysel Eğitim Planlarının Hazırlanması Ve Uygulanması İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi*” 18. **Ulusal Özel Eğitim Kongresi**, Konya-2009
- Kurnaz A. , A. Ataman, **S. Arslantaş**, N. Bilgiç, E. Kızıman, .Bilsem Yönetici ve Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Niteliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, 20. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Gaziantep, 21-13 Ekim 2010.
- Ataman, A.,A. Kurnaz, Y. Aydoğan, N. Bilgiç, **S. Arslantas**, Ulusal ve Uluslar arası alan yazında üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin nitelikleri, 20. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, Gaziantep, 21-13 Ekim 2010.
- **Arslantaş, S.**, Ahmet Kurnaz, N. Meral Çalıkçı, F. Koçak, İlker Durdal. “Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Bireysel Eğitim Planlarının Hazırlanması ve Uygulanması ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi. 18. Özel Eğitim Kongresi, Konya–2008.
- **Arslantaş, S.** Ahmet Kurnaz,. “Köy ve Kasaba İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıflarında Fen ve Teknoloji Dersi Okutan Öğretmenlerin Proje Tabanlı Öğrenme Yöntemi ile İlgili Algıları”. I.Ulusal Fen ve Teknoloji Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumunda Sunulan Bildiri. Ankara: 18 Kasım 2005

Kitap Bölümü

- Arslantaş, S. “Özel Eğitimde Kaynaştırma” **Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü: Ebru Matbaacılık. Konya-2008**

Diğer akademik faaliyetler

Projeler

Tübitak Projeleri

- Sınıf Öğretmenlerine Yönelik, Düşünmeyi Öğretme Temalı Bilim Danışmanlığı Kursu Projesi (TÜBİTAK) (Öğretim Görevlisi) Aksaray,2010
- Türkçe Öğretmenlerine Yönelik, Düşünmeyi Öğretme Temalı Bilim Danışmanlığı Kursu Projesi (TÜBİTAK) (Öğretim Görevlisi) Aksaray,2011

Diğer Projeler

- Bilim Sanat Merkezi Öğretmenlerine Yönelik, Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanıma Projesi (AHİKA) (Öğretim Görevlisi) Aksaray, 2012

Uluslar arası kongre, sempozyum, panel, çalıştay gibi bilimsel veya sanatsal toplantılarda görev yapmak.

- Arslantaş, S. ELMİS 2010 International Conference on Inclusion, with the issue: “Effective Leadership and Management in Inclusive Schools”. Konya-Türkiye, 03-06 May 2010. (Kongre Düzenleme Komitesi Üyesi)

Ulusal kongre, sempozyum, panel, çalıştay gibi bilimsel veya sanatsal toplantılarda görev yapmak.

- Arslantaş, S. UÇGK 2012 1. Ulusal Çocuk Kongresi. Konya-Türkiye, **03-06 May 2012.** (Kongre Düzenleme Komitesi Üyesi)
- Arslantaş, S. UÇGK 2013 2. Ulusal Çocuk Kongresi. Bursa-Türkiye, **13-14.06.2013.** (Kongre Bilim Kurulu Üyesi)

ALDIĞI HİZMETİÇİ KURS, KATILDIĞI SEMİNER, ÇALIŞTAY, KONGRE VE SERTİFİKA PROGRAMLARI:

Sıra	Faaliyetin Adı	Başlangıç Tarih	Bitiş Tarihi	İlgili Birim	Faaliyet Türü	Faaliyet Tipi	Katılım Türü	Belge Tipi
1	İlköğretimde Kaynaştırma ve Drama	19.10.2008	19.01.2009	Anadolu Ün. Açıköğretim Fakültesi	Kurs	Ulusal	Kursiyer	Başarı
2	Bilgisayar İşletmenlik	27.06.2005	26.08.2005	Savarna Özel Öğretim Kurumu.	Kurs	Mahalli	Kursiyer	Başarı
3	Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu Sınav Sorumlusu Yetiştirme Kursu	17.04.2000	22.04.2000	Konya Valiliği Meram Halk Eğitim Merkezi	Kurs	Mahalli	Kursiyer	Başarı
4	AB MATRA Özel Eğitim Kursu	13.02.2006	24.03.2006	MEB Hizmetiçi Eğitim Dairesi Baş.	Kurs	Ulusal	Kursiyer	Başarı
5	Satranç Kursu	06.11.2006	26.01.2007	MEB Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü	Kurs	Mahalli	Kursiyer	Başarı
6	Zihin Engelliler Eğitim	03.06.2005	22.06.2005	MEB Hizmetiçi Eğitim Dairesi Baş.	Kurs	Ulusal	Kursiyer	Başarı
7	Engelliler İçin Bilişim ve Öğretim Materyallerinin Erişilebilirliği	27.01.2012	29.01.2012	Konya Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğt. Fak.	Çalıştay	Mahalli	Katılımcı	Katılım
8	Eğitimde Teori ve Pratiğin Buluşması	24.11.2011	25.11.2011	Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğt. Fak.	Çalıştay	Mahalli	Katılımcı	Katılım
9	Program Hazırlama Semineri	09.04.2012	13.04.2012	MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü	Seminer	Ulusal	Katılımcı	Katılım
10	İşitme ve Konuşma Engellilerin Eğitimi	11.06.2012	15.06.2012	Konya MEM	Seminer	Mahalli	Katılımcı	Katılım
11	Konuşma Bozukluğu Eğitimi	31.10.2011	04.11.2011	Konya MEM	Seminer	Mahalli	Katılımcı	Katılım
12	Program Geliştirme Semineri	01.06.2009	05.06.2009	MEB Hizmetiçi Eğitim	Seminer	Ulusal	Katılımcı	Katılım

				Dairesi				
13	Otistik Çocukların Eğitimi	07.03.2011	11.03.2011	Konya MEM	Seminer	Mahalli	Katılımcı	Katılım
14	Konya İli Eğitimcileri Eğitim Semineri	28.06.2011	30.06.2011	Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğt. Fak.	Seminer	Mahalli	Katılımcı	Katılım
15	Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Semineri	04.04.2011	08.04.2011	Konya MEM	Seminer	Mahalli	Katılımcı	Katılım
16	Aktif ve İşbirlikli Öğrenme	18.04.2011	20.04.2011	Konya MEM	Seminer	Mahalli	Katılımcı	Katılım
17	Çoklu Zeka Kuramı Ve Uygulanışı	17.11.2008	21.11.2008	Konya MEM	Seminer	Mahalli	Katılımcı	Katılım
18	Hızlı Okuma Teknikleri	23.05.2005	10.06.2005	Konya MEM	Seminer	Mahalli	Katılımcı	Katılım
19	Kronik Hastalığı Olan Çocukları Tanıma	13.06.2005	17.06.2005	MEB Hizmetiçi Eğitim Dairesi	Seminer	Ulusal	Katılımcı	Katılım
20	18.Ulusal Özel Eğitim Kongresi	13.10.2008	15.08.2008	Selçuk Üniversitesi Konya	Kongre	Ulusal	Bildiri	Katılım
21	1. Ulusal Fen ve Teknoloji Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu	18.11.2005	18.11.2008	Selçuk Üniversitesi Yasemin Karakaya Eğitim Ve Sağlık Vakfı	Sempozyum	Ulusal	Bildiri	Katılım
22	13. International Conference "ICT in the Education of the Balkan Countries"	17.06.2010	19.06.2010	BASOPED Varna Bulgaristan	Konferans	Uluslararası	Bildiri	Katılım
23	16.Ulusal Özel Eğitim Kongresi	16.10.2006	17.08.2006	19 Mayıs Üniversitesi Samsun	Kongre	Ulusal	Bildiri	Katılım
24	ELMİS 2010	03.05.2010	06.05.2010	Selçuk Üniversitesi Konya	Konferans	Uluslararası	Bildiri	Katılım
25	11. International Conference "Further Education In the Balkan Countries"	23.10.2008	26.10.2008	BASOPED Konya Türkiye	Konferans	Uluslararası	Bildiri	Katılım

26	12. International Conference "Inclusive Education In the Balkan Countries"	25.06.2009	27.06.2009	BASOPED Ohrid Makedonya	Konferans	Uluslararası	Bildiri	Katılım
27	2. Ulusal Konya Ereğli Kemal Akman Meslek Yüksek Okulu Tebliğ Günleri	13.05.2010	14.05.2010	Ereğli - Konya	Kongre	Ulusal	Bildiri	Katılım
28	3. Ulusal Konya Ereğli Kemal Akman Meslek Yüksek Okulu Tebliğ Günleri	28.04.2011	29.04.2011	Ereğli - Konya	Kongre	Ulusal	Bildiri	Katılım
29	20.Ulusal Özel Eğitim Kongresi	21.10.2010	23.10.2010	Gaziantep	Kongre	Ulusal	Bildiri	Katılım
30	10.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Kongresi	05.05.2011	07.05.2011	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Kongre	Ulusal	Bildiri	Katılım
31	ELMİS – ER 2013	19.06.2013	21.06.2013	Akşehir Konya	Konferans	Uluslararası	Bildiri	Katılım

ALDIĞI ÖDÜLLER:

Sıra	Belge Tarihi	Türü	Veriliş Nedeni	Veren Makam
1	11.02.2008	Teşekkür Belgesi	Çalışkanlık	İLÇE MEM
2	17.03.2009	Teşekkür Belgesi	Çalışkanlık	MEB. Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü.
3	12.05.2009	Takdir Belgesi	Çalışkanlık	Konya Valiliği.
4	21.08.2009	Teşekkür Belgesi	Çalışkanlık	İLÇE MEM
5	18.02.2010	Teşekkür Belgesi	Çalışkanlık	İL MEM
6	17.01.2011	Teşekkür Belgesi	Çalışkanlık	İL MEM
7	16.02.2011	Teşekkür Belgesi	Çalışkanlık	İLÇE MEM
8	30.06.2011	Teşekkür Belgesi	Seminer - Sunum	İL MEM
9	30.06.2011	Teşekkür Belgesi	Seminer -Sunum	S.Ü. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi

10	24.07.2010	Teşekkür Belgesi	Proje Düzenleme	Aksaray Üniversitesi TÜBİTAK
11	16.07.2011	Teşekkür Belgesi	Proje Düzenleme	Aksaray Üniversitesi TÜBİTAK
12	15.06.2012	Teşekkür Belgesi	Kongre Düzenleme	Necmettin Erbakan Üniversitesi
13	15.05.2012	Teşekkür Belgesi	Seminer -Sunum	S.Ü. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi –Özel Eğitim Bölümü
14	31.12.2011	Teşekkür Belgesi	Seminer -Sunum	AHİKA Aksaray BİLSEM
15	17.06.2010	Teşekkür Belgesi	Seminer -Sunum	Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal İÖO
16	11.09.2009	Teşekkür Belgesi	Seminer -Sunum	Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal İÖO
17	29.06.2010	Teşekkür Belgesi	Seminer -Sunum	Selçuklu Mareşal Mustafa Kemal İÖO

Süleyman Arslantaş, Gülnihal Arslantaş ile evlidir. 4 yaşında bir kız, 6 ve 12 yaşlarında iki erkek çocuğu bulunmaktadır.